

SAĞLIK MÜFETTİŞLERİ DERNEĞİ

YENİ YÖNETİM KURULU

Nesip DELİBALTA
Başkan

Arif PAKSOY
Başkan Yardımcısı

Sinem AYTEKİN ÖĞE
Genel Sekreter

Murat BAŞER
Sayman

Mustafa BUYRAZ
Üye

www.saglikmufettisleri.org.tr

İmtiyaz Sahibi:
Sağlık Müfettişleri Derneği Adına
Nesip DELİBALTA

Genel Yayın Yönetmeni
Ömer YÜREKLİ

Yazı İşleri Müdürü
Sinem AYTEKİN ÖĞE

Dernek Yönetim Kurulu
Nesip DELİBALTA / *Dernek Başkanı*
Arif PAKSOY / *Başkan Yardımcısı*
Sinem AYTEKİN ÖĞE / *Genel Sekreter*
Mustafa BUYRAZ / *Sosyal İşlerden Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi*
Murat BAŞER / *Sayman*

Yayın Kurulu
Şahin SAVAŞ
TK. Başkan Yard. -Başmüfettiş

Nurullah Cemal KEMALOĞLU
TK. Başkan Yard. -Başmüfettiş

Necip Feyzayı UYGUN
Başmüfettiş

Bülent ŞAHİN
Başmüfettiş

Bayram İzzet TAŞÇI
Başmüfettiş

Birol TAŞDEMİR
Başmüfettiş

Yusuf ADIGÜZEL
Başmüfettiş

Serdar ERBAŞ
Dr. -Başmüfettiş

Çağrı ÖZYİĞİT
Başmüfettiş

Abdullah SAVAŞKAN
Dr. -Başmüfettiş

Mustafa Said YILDIZ
Doç. Dr., İç Denetçi

Grafik Tasarım
Karizma Reklam / 0312 418 20 92

Baskı
Atalay Matbaası / 0312 384 41 82

İrtibat
0553 330 07 59

İçindekiler

SADE Editörden	3
İDARECE ÖDENEN TAZMİNATIN SAĞLIK MESLEK MENSUPLARINA RÜCU EDİLMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME Ömer YÜREKLİ	4
ÜLKEMİZDE YENİ BİR DÖNEM: CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ (CBDDO) VE BİLGİ VE İLETİŞİM GÜVENLİĞİ (BİG) DENETİMLERİ Salih SERBEST	11
KAMU KURUMLARINDA GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA TEDBİRİ İbrahim HALICI	21
TEFTİŞ BİLİMİ DE KULLANAN BİR SANATDIR Selim GÖKÇE	30
AYDININ TARAFSIZLIĞI BAHSİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER Tekin AVANER	34
SİYASET, BÜROKRASİ VE DENETİM İLİŞKİSİ A. Alper ORKUN	42
ÖZEL SEKTÖRDE ÇALIŞAN HEKİMLERİN UZLAŞMAYA KONU MALPRAKTİS KAYNAKLI FİİLLERİ İÇİN UZLAŞMA SONRASI DA İLGİLİ HEKİM ALEYHİNE TAZMİNAT DAVASI AÇILABİLMESİNİN YOLU AÇILDI B. İzzet TAŞÇI	44
YAPAY ZEKA VE GELECEĞİN TÜRKİYESİ Emin ORHAN	46
MİZAH ve SAĞLIK GÜLMEME İHTİYACIMIZ VAR Durdu GÜNEŞ	52
GÜVENCEMİZ TEMETTÜ EMEKLİLİĞİ Mİ? Mustafa BUYRAZ	56
ANKSİYETİYİ BESLEYEN BATAKLIK VE ANKSİYETE'NİN MATEMATİK DENKLEMİ İremgöl ÖZEREN	61
ÖRNEK YARGI KARARLARI Sinem AYTEKİN ÖĞE	65
TEFTİŞ ANILARI Nesip DELİBALTA	76
DERNEKTEN HABERLER Sinem AYTEKİN ÖĞE	78
SADE Yayın İlkeleri	82

“Yaptıkları işin doğruluğuna inanan insanlar, çalışmalarının denetlenmesinden, karşı fikirler ortaya atılmasından ve tercihleri üzerinde münakaşa yapmaktan zevk alırlar.”

H. Öztürk

SADE

Editörden

Değerli okurlarımız,

Sağlıkta Denetim Dergisi (SADE) Şubat 2023 itibariyle yayın hayatına girmişti. Dolayısıyla bir yılı geride bıraktık. Dergimizin gelişerek uzun yıllar, hatta asırlarca varlığını devam ettirmesini temenni ediyorum.

İkinci sayımızın yayımlanmasından bu yana yeryüzünde çok önemli ve yaşamsal olaylar meydana geldi. Bunların başında İsrail-Filistin savaşı geliyor. Aslında orantısız bir savaş. Bir tarafta yedi düvelin desteklediği İsrail, diğer tarafta dünyadan soyutlanmış, abluka altına alınmış, sürekli bombalanan bir Gazze.

Ekim 2023 itibariyle Gazze Şeridine sıkıştırılmış yaklaşık 2.300.000 Filistinli vardı. Bu insanlar bir ortaçağ kuşatması altında. Elektriği ve suyu düşmanı tarafından kesilmiş. Gıdaya ulaşması engellenmekte. Ayrıca insani yardımın ulaşması büyük ölçüde engellenmekte.

Bu şartlar altında bile gelişmiş Batılı ülkelerin, başta ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Avrupa Birliği olmak üzere İsrail'i sınırsız ve koşulsuz bir şekilde desteklediği görülüyor.

İsrail 7 Ekim 2023 tarihinden bu yana Filistinlilere soykırım uyguluyor ve Başta ABD olmak üzere gelişmiş Batılı devletler İsrail'i, dolayısıyla yaptığı soykırımı destekliyor. Dünya barışını sağlamak, insan haklarını korumakla görevli olan Birleşmiş Milletler hiçbir varlık gösteremiyor. Zira ABD Birleşmiş Milletlerin barışa yönelik her türlü çabasını engelliyor. Sonuçta İsrail yaklaşık 8 milyar insanın gözleri önünde soykırım yapıyor ve gelişmekte olan ülkelere demokrasi, eşitlik, adalet insan hakları dersi veren gelişmiş Batılı ülkeler soykırım yapan İsrail'i tüm güçleriyle destekliyor.

Öte yandan Çin'in, Doğu Türkistan'da zulmü devam ediyor. 1949 yılında yapılan işgalden bu yana Çin tarafından 20 milyon Müslüman Uygur Türkü katledilmiştir. Doğu Türkistan da kendi halkına açık hapisane haline getirilmiştir. Halkın nefes alacak hali kalmamıştır. Her türlü hak ve özgürlükleri elinden alınan Uygur Türkleri, dini ve millî değerlerinden uzaklaşmaları için insanlık dışı zulme maruz bırakılmışlardır. Etnik asimilasyon ve etnik temizlik politikası, dolayısıyla soykırım devam devam etmektedir. Maalesef halkı Müslüman olan ülkeler dahil kimse bunu engelleyemiyor.

Dolayısıyla Çin Halk Cumhuriyeti 8 milyar insanın gözleri önünde Müslüman Uygur Türklerine yönelik soykırımı devam ediyor ve bu engellenemiyor.

Yine Müslümanlara yönelik bir çok yerde zulüm ve katliamlar devam ediyor. Başta İsrail ve Çin olmak üzere soykırım, zulüm ve katliam yapan ülkeleri ve bunların destekçilerini şiddetle kınıyorum.

Bu şartlar altında insan haklarına saygılı ve adil yeni bir dünya düzeni kurulması, Türklerin ve Müslümanların bu yeni düzende etkin rol alması gerekiyor.

SADE'nin üçüncü sayısının hazırlık çalışmaları yapılırken 14 Şubat 2023 günü Sağlık Müfettişleri Derneğinin olağan Genel Kurulu gerçekleştirildi. Genel Kurulda seçilen yeni yönetim ve denetim kurulunu tebrik ediyor, başarılar diliyorum.

Dergimizin üçüncü sayısında da dopdolu bir içerikle karşınızdayız. Bu içeriğin dergimizin yayım politikasına uygun bir içerik olduğunu ifade etmem gerekiyor.

SADE'ye katkıda bulunan okurlarımıza, yazarlarımıza ve meslektaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Keyifli okumalar dilerim. Sağlıcakla kalınız.

Ömer YÜREKLİ
Genel Yayın Yönetmeni

İDARECE ÖDENEN TAZMİNATIN SAĞLIK MESLEK MENSUPLARINA RÜCU EDİLMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ömer YÜREKLİ*

GİRİŞ

Bilindiği gibi kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren kamu görevlisi aleyhine değil, ilgili kamu kurumu aleyhine dava açarlar. Kurumun, dava sonucunda ödemediği miktarı kusur durumuna göre sorumlu kamu görevlisine rücu hakkı bulunmaktadır. İlgili veya sorumlu kamu görevlisine rücu konusu öteden beri tartışılan bir konudur. Özellikle son yıllarda malpraktis davaları dolayısıyla hekimlere rücu konusu ve defansif tıp uygulamaları yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Bu tartışmaların sonucunda hekimler ve diğer sağlık meslek mensuplarıyla ilgili 2022 yılı içerisinde genel uygulamadan farklı bir düzenleme yapılmıştır. Bu minvalde, 27.05.2022 tarihli ve 31848 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 12.05.2022 tarihli ve 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, 07.05.1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa Ek 18'inci madde ilave edilmek suretiyle çok önemli hükümler getirilmiştir. Yeni düzenlemenin, kamu kurum ve kuruluşları ile Devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensuplarının, sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbî işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminatın, rücu edilmesiyle ilgili usul ve

esaslar konusunda çok önemli hükümler içerdiği görülmektedir. Bu makalede rücu konusunda zikredilen yeni düzenlemeye ilişkin usul ve esaslar ele alınarak değerlendirilecektir.

RÜCU

Rücû, dönme, geriye dönme, cayma, sözünden geri dönme, bir ödemede bulunan kişinin yaptığı bu ödemeyi kısmen veya tamamen yapması gereken diğer şahıslardan talep etmesi, örneğin müteselsil ya da müşterek borçlarda borcun tamamını ödeyen borçlunun yaptığı fazla ödeme oranında diğer borçlulara yönelmesi anlamına gelmektedir (Yılmaz, 2023:1192).

Rücu, genellikle bir zararın tazmini veya ödenen bir meblağın geri alınması amacıyla kullanılan bir hukuki kavramdır. İdare hukuku açısından bakacak olursak, rücu kavramı, bir idarenin uğradığı zararın veya ödemediği bir bedelin, bu zarara veya ödemeye neden olan kişiden geri talep edilmesi anlamına gelir. Bir başka deyişle idare hukukunda rücu, devletin veya kamu kurumlarının, kendi faaliyetleri sırasında meydana gelen zararları veya ödemeleri, bu zarara veya ödemeye neden olan kişilerden talep etme hakkını ifade eder.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri açısından rücu kaynağını anayasadan almaktadır. Aşa-

* Başmüfettiş, T.C. Sağlık Bakanlığı

ğıdaki başlık altında Anayasanın konuyla ilgili maddeleri ayrıntılı olarak belirtilecektir.

MEMURLARIN HUKUKİ/MALİ SORUMLULUĞU VE RÜCU

Literatürde hukuki/mali sorumluluk, bir kişinin başkasına zarar vermesi halinde, bu zararı karşılamak zorunda olması anlamına gelmektedir. Burada meydana gelen zararı giderim yükümlülüğü söz konusu olmaktadır. Ceza ve disiplin sorumluluğu dışında kalan özel hukuktan kaynaklanan bir sorumluluk halidir.

Memurların görevlerini yaparken, yetkilerini kullanırken verebileceği zararlar dolayısıyla mali sorumluluğu söz konusu edilmektedir.

Hukuki/mali sorumluluk, kişinin gerek hazineye ve gerekse başka bir kişiye verdiği zararın kendisine ödettirilmesi sonucunu doğurmaktadır.

1982 Anayasasının 129'uncu maddesinin 5'nci fıkrasına göre; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Anayasanın 40'inci maddesinin 3'üncü fıkrasına göre; kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da kanuna göre, Devlet tarafından tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12 ve 13'üncü maddelerine göre; Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar. Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır. Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personelle rücu hakkı saklıdır.

İdarenin kamu görevlisine karşı rücu hakkını kullanabilmesi için, öncelikle idare bakımından bir kusur sorumluluğunun bulunması ve zarara yol açan bu duruma kamu görevlisinin kusurlu davranışının neden olması gerekmektedir. Dolayısıyla idarenin kusursuz sorumluluğunun söz konusu olması hâlinde, rücu yoluna gidilemez (Cömert, 2023). Buna göre kamu görevlisinin kişisel kusurunun olması durumunda rücu yoluna gitmek söz konusu olacaktır.

Yargıtay, kamu görevlisinin kişisel kusurunun ölçütü olarak sadece kin, düşmanlık ve benzeri duyguların etkisi altında gerçekleştirdiği eylemleri değil, görevin gerekli kıldığı özenin gösterilmemesi ve mesleğin gerektirdiği ilkelere uyulmamasını da ele almaktadır. Bazı kararlarında

kişisel kusuru; “görev ve yetki ile bağdaşmayan durumlar, idari işleme yabancı olan eylem ve işlemler, suç oluşturan fiiller, idari yetkilerin kullanım alanı dışına taşan eylem ve işlemler” şeklinde açıklamaktadır (Güneş ve Gündüz, 2015:10).

Memur ve diğer kamu görevlisinin şahsi kusurunun yol açtığı zararlarda, zararı ödeyen idare, kişisel kusura ilişkin kısım için kamu görevlisine rücu eder. Tamamen kişisel kusura dayanıyorsa zararın tamamı için rücu söz konusu olur. Zarar birden çok memur veya kamu görevlisinin kişisel kusuruna dayanmakta ise, idare her kamu görevlisine sadece kendi kusuru oranında rücu edebilir (Akyılmaz, 2006: 1057).

Doktrin ve yargısal içtihatlar değerlendirildiğinde, idarenin bir eylemi veya işlemi sebebiyle zarar meydana gelmiş ise ve bu zararın meydana gelmesinde kamu görevlisinin belirlenmiş bir kişisel kusuru söz konusu ise idare rücu mekanizmasını çalıştırmak durumundadır. Bu durumun aksinin kabulü kamu görevlilerinin kamu hizmetini ifa ederken göstermesi gerekli olan dikkat ve özeni göstermemesine ve keyfi uygulamalara neden olacaktır. Ayrıca kamu görevlisinin özellikle kasıtlı oluşan kusuru dolayısıyla meydana gelen zararın devlete, dolayısıyla tüm topluma yükletilmesi de anayasaya aykırı olacaktır (Güneş ve Gündüz, 2015:17). Bir başka deyişle, idari faaliyet esnasında kişisel sorumluluğu saptanan kamu görevlilerine yürürlükteki mevzuat çerçevesinde idarenin rücu işlemlerini başlatması Anayasal bir zorunluluktur (Taşçı, 2022: 360).

2022 YILINDA SAĞLIK MESLEK MENSUPLARIYLA İLGİLİ YAPILAN DÜZENLEME VE GEREKÇESİ

a) Yeni Düzenleme ve Gerekçesi

27.05.2022 tarih ve 31848 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7406 sayılı

Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (T.C. Resmî Gazete, 2022b) ile sağlık meslek mensuplarının tıbbi işlem ve uygulamaları nedeniyle haklarında yürütülmesi muhtemel ceza soruşturmalarına ve idare tarafından ödenen tazminatın ilgili sağlık çalışanına rücu edilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında düzenleme yapılmıştır. Mevzu bahis düzenleme anılan Kanununun 14'üncü maddesiyle 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa Ek Madde 18 ilave edilerek yapılmıştır (Yürekli, 2023: 39).

Mezkûr maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere, Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan, “Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbî İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” 15.06.2022 tarih ve 31867 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (T.C. Resmî Gazete, 2022a; Yürekli, 2023: 39).

Yukarıda zikredilen 7406 sayılı Kanununun 14'üncü maddesinin gerekçesinde şu ifadeler yer almaktadır: “Sağlık çalışanları, hastaların şifa bulması ve tedavi sürecinde zarar görmemesi için, mesleki tüm şartları yerine getirmek ve somut durumun gerektirdi-

ği önlemleri almak zorundadır. Ancak sağlık çalışanlarının fedakârca çalışmalarına ve sağlık hizmetlerinin sunumundaki tüm gayretlerine rağmen, hastaya, hastalığa veya sağlık imkânlarının niteliğine bağlı olarak beklentilerin tam olarak karşılanamadığı durumlar meydana gelebilmektedir...Sağlık çalışanlarının mesleğin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle cezai ve hukuki sorumlulukları doğabilmektedir...Diğer yandan, kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek men-

suplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilmek suretiyle Mesleki Sorumluluk Kurulunca karar verilmesi hükme bağlanmaktadır.” (TBMM, 2022:15-16).

b) Yeni Düzenlemenin Kapsamı ve Getirdiği Hükümler

Sağlık Meslek Mensuplarıyla ilgili olarak idare tarafından ödenen tazminatın rücu konusu 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa eklenen Ek Madde 18’in ikinci fıkrasında düzenlenmiştir (T.C. Resmî Gazete, 1987). Bu fıkranın getirdiği düzenleme aşağıda belirtilmiştir.

-Düzenleme, kamu kurum ve kuruluşları ile Devlet üniversitelerinde¹ görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları için geçerlidir.

-Özel sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan sağlık meslek mensuplarını kapsamamaktadır.

Sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminatı kapsamaktadır.

-İdarece ödenen/ödenecek tazminatın rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu (MSK) karar verecektir.

- Devlet üniversitelerinde görev yapanlar bakımından, ilgili üniversite tarafından Mesleki Sorumluluk Kurulu kararı ve varsa ilgili hakkında görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığına dair kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak altı ay içinde nihai karar verilecektir.

-Rücu kararı verilirken toplam tazminat miktarı değil kusur oranı ve bu kusurun etkisi dikkate alınarak karar verilecektir (Özçelik, 2022: 2).

- Karar süresi 1 yıldır.

Madde metninde geçen “görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı” ifadesinde yer alan “görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle” ibaresi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 257’nci maddesinin birinci fıkrasında da yer almaktadır. Söz konusu fıkraya aşağıda yer verilmiştir:

“Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” (T.C. Resmî Gazete, 2004).

1. Anayasa Mahkemesinin 30/11/2023 Tarihli ve E: 2022/90, K: 2023/201 sayılı Kararı ile 3359 s. Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun Ek 18’inci maddesinin üçüncü fıkrasının anılan maddenin ikinci fıkrasında yer alan “...Devlet üniversitelerinde...” ibaresi yönünden Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmesine karar verildiği anlaşılmıştır. İptal kararı 02/02/2024 tarihli ve 32448 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bu iptal kararından sonra 01/03/2024 tarihli ve 32476 sayılı Resmî Gazete yayımlanan 7496 sayılı Kanunun 21’inci maddesiyle yeni düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme makale metninde dikkate alınmıştır. Öte yandan aynı maddeyle “zorunlu meslekî malî sorumluluk sigortası” ile ilgili olarak mezkur Ek 18’inci maddeye yeni fıkra eklenmiştir. Buna göre İdare, kesinleşen mahkeme kararında hüküm altına alınan tazminatı ödedikten sonra hukuken sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle tazminatın ödenmesine sebep olan ve zorunlu meslekî malî sorumluluk sigortası bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensuplarının yerine geçer. Bu sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle her türlü kusuru ve görevinin gereklerini yapmada ihmal veya gecikme göstererek verdikleri zararlardan dolayı idare tarafından ödenen avukatlık vekâlet ücreti ve yargılama masrafları dâhil tazminat sağlık meslek mensubunun kusuru oranında ve sigorta teminatı dâhilinde tıbbi kötü uygulamaya ilişkin zorunlu malî sorumluluk sigortası yaptırdığı sigorta şirketinden talep edilir.

Yukarıda zikredilen “görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle” ibaresinin başına Yönetmeliğin 12’inci maddesinde yapılan düzenlemede “kasten” kavramının eklendiği görülmektedir.

c) Rücu Usul ve Esası

Rücu’nün usul ve esasları Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbî İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 12 ve 13’ncü maddelerinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme aşağıda belirtilmiştir.

- Tıbbî işlem ve uygulama nedeniyle tazminat ödenmesi talebiyle aleyhine dava açılan idare, davayı sağlık meslek mensubuna; mesleki malî sorumluluk sigortası bulunan sağlık meslek mensubu da sigortacıya ihbar eder.

- Rücu istemi, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbî işlem ve uygulamalar sebebiyle idare aleyhine açılan davada mahkeme kararına göre idarece ödenen meblağın; **ancak kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı** ile tespit edilmesi halinde ilgili sağlık meslek mensubundan tazminata konu olaydaki **kusur oranı** gözetilerek MSK tarafından belirlenen miktarının ödenmesinin talep edilmesidir.

- **Rücu istemi, ceza mahkemesi kararının kesinleşmesi sonucunda tespit edilen sorumlu kişiye yöneltilir.**

- Konu MSK’ya, “inceleme” yapılarak sonucunda düzenlenen raporla intikal ettirilmektedir.

İnceleme, mahkeme kararına göre idare

rece ödenen meblağın sağlık meslek mensubundan rücu tazmin edilip edilmeyeceği hususunda MSK tarafından verilecek karara esas olmak üzere sağlık meslek mensubunun görevli olduğu idarece yaptırılan incelemeyi ifade etmektedir.

- İnceleme neticesinde düzenlenen rapor, sağlık meslek mensubunun mesleki malî sorumluluk sigortası varsa, poliçe ve ekleri ile olayın sigortacıya ihbar edildiğine dair belge ve kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile birlikte rücu değerlendirmesine esas olmak üzere, incelemenin tamamlandığı tarihten itibaren yedi gün içinde idare tarafından MSK’ya intikal ettirilir.

-MSK’nın sekreteryası evrakları şekli bakımından inceleyerek varsa eksikliklerin on gün içinde tamamlanmasını sağlar (T.C. Resmî Gazete, 2022a).

Yukarıda yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbî işlem ve uygulamalar nedeniyle mahkeme kararına dayanarak idare tarafından ödenen tazminatın sağlık meslek mensubuna rücu edilmesi zorlaştırılmıştır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu çerçevesinde, sağlık meslek mensubu olmayan memurun kişisel kusuru olması halinde rücu durumu söz konusu iken, yukarıda bahsedilen Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbî İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre sadece “*kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi*” halinde ilgili sağlık meslek mensubuna rücu edilmesi söz konusu olabilmektedir.

Öte yandan, sağlık meslek mensuplarının “sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbî işlem ve uygulamalar” dışında kalan hususlardaki rücu konusunda, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin tabi olduğu usule tabi olduğu, farklılaşmanın sadece tıbbî işlem ve uygulamalara münhasır olduğu net olarak söylenebilir.

DEĞERLEDİRME VE SONUÇ

Yukarıda zikredilen 12.05.2022 tarihli ve 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, 07.05.1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa Ek 18'inci madde ilave edilmek suretiyle ceza soruşturması için öngörülen soruşturma usulünün yanı sıra, idare tarafından ödenen tazminatın ilgili sağlık çalışanına rücu edilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında da düzenleme yapılmıştır.

Bu düzenlemeye göre, daha önce memur veya diğer kamu görevlisi olan sağlık meslek mensupları diğer memurlar ve kamu görevlileri ile aynı mali sorumluluk usulüne tabi iken, yukarıda zikredilen 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa eklenen Ek Madde 18'in getirdiği hükümler, hekim ve diğer sağlık meslek mensuplarının tıbbi işlem ve uygulamalarına münhasır olmak üzere istisnai bir düzenleme yapmıştır.

Ek Madde 18, kamu kurum ve kuruluşlarında ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilmek suretiyle Mesleki Sorumluluk Kurulunca (MSK) karar verilmesini; Devlet üniversitelerinde görev yapanlar bakımından, ilgili üniversite tarafından Mesleki

Sorumluluk Kurulu kararı ve varsa ilgili hakkında görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığına dair kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak altı ay içinde nihai karar verilmesini hükme bağlamaktadır.

Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbî İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin konuyu biraz daha somutlaştırdığı görülmektedir. Yukarıda belirtilen tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle idare aleyhine açılan davada mahkeme kararına göre idarece ödenen meblağın; ancak kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığının kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi halinde ilgili sağlık meslek mensubundan tazminata konu olaydaki kusur oranı gözetilerek MSK tarafından belirlenen miktarının ödenmesi istenebilmektedir.

Bu noktada sayın Sağlık Bakanımızın *twitter* (yeni ismi X) hesabında da paylaştığı (TRT, 2022) gibi, zikredilen madde kapsamındaki sağlık meslek mensupları yukarıda zikredilen tıbbi işlem ve uygulamalarına münhasır olmak üzere, görevlerinin gereklerine göre hareket ettikleri, görevini kasten kötüye kullanmadıkları sürece tazminat ödemeyecektir. Dolayısıyla zikredilen durumda tazminatı devlet ödeyecek² ve sağlık meslek mensubuna rücu etmeyecektir.

Yukarıda belirtilen bilgi ve değerlendirmelerden anlaşılacağı üzere, sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle mahkeme kararına dayanarak idare tarafından ödenen tazminatın sağlık meslek mensubuna rücu edilmesi imkânsız hale getirilmemiş, ancak oldukça zorlaştırılmıştır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu çerçevesinde,

2. İdare tarafından ödenen tazminatın, sağlık meslek mensubunun, kusuru oranında ve sigorta teminatı dâhilinde tıbbi kötü uygulamaya ilişkin zorunlu malî sorumluluk sigortası yaptırdığı sigorta şirketinden talep edilmesi konusu önceki dipnotta açıklanmıştır.

memurun kişisel kusuru olması halinde rücu durumu söz konusu iken, yukarıda bahsedilen Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbî İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre sadece “kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi” halinde ilgili sağlık meslek mensubuna

rücu edilmesi söz konusu olabilmektedir. Diğer taraftan, sağlık meslek mensuplarının “sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar” dışında kalan hususlardaki rücu konusunda, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin tabi olduğu usule tabi oldukları, farklılaşmanın veya istisnanın sadece tıbbi işlem ve uygulamalara münhasır olduğunu da burada ifade etmek gerekiyor.

KAYNAKÇA

- Akyılmaz, B. (2006). *İdare hukukunda kamu görevlisine rücu sorunu*. Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Cömert, A.A. (2023). İdare hukukunda kamu görevlisine rücu. *Hukuki Haber*. <https://www.hukukihaber.net/idare-hukukunda-kamu-gorevli-sine-rucu-ahmed-alper-comert>, 02.12.2023
- Özçelik, Z. (2022). *Sağlık hizmetlerinde ceza soruşturması ve rücu tazminat hk yönetmelik bilgi notu*. 01.01.2024, <https://turkdermatoloji.org.tr/public/media/images/Y%C3%96NETMEL%C4%B0K%20DE%C4%9EERLEND%C4%B0RME-2.pdf>.
- Güneş, M., Gündüz, M. (2015). Kamu görevlisine rücu edilmesinde hukuki sorunlar ve idari yargı kararları ışığında güncel bir değerlendirme. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(4), 7-19.
- Taşçı, B.İ. (2022). Sağlık hizmetlerinin sunumunda idarenin tazmin sorumluluğu. *Türk İdare Dergisi*, 494 (94), 337-364.
- TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) (2022). *Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve 109 Milletvekilinin Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4290) ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporları*.
- T.C. Resmî Gazete (2022a)). *Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbî İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*. 15 Haziran 2022 gün, 31867 sayılı.
- T.C. Resmî Gazete (2022b). *Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. 27 Mayıs 2022 gün, 31848 sayılı.
- T.C. Resmî Gazete (2004). *Türk Ceza Kanunu*. 12 Ekim 2004 gün, 25611 sayılı.
- T.C. Resmî Gazete (1987). *Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu*. 15 Mayıs 1987 gün, 19461 sayılı.
- TRT (2022). *Bakan Koca: Sağlık personeli görevi kötüye kullanmadığı sürece tazminat ödemeyecek*. 24.02.2023, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-koca-saglik-personeli-gorevi-kotuye-kullanmadigi-surece-tazminat-odemeyecek-665956.html>.
- Yılmaz, E. (1023). *Hukuk sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yürekli, Ö. (2023). Sağlık meslek mensuplarıyla ilgili ön inceleme. *Sağlıkta Denetim Dergisi (SADE)*, 2, 36-44.

ÜLKEMİZDE YENİ BİR DÖNEM: CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ (CBDDO) VE BİLGİ VE İLETİŞİM GÜVENLİĞİ (BİG) DENETİMLERİ

Salih SERBEST*

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında dijital teknolojilerin baş döndürücü bir hızla gelişimi, ekonomik ve sosyal hayatın yanında, güvenlik tanım ve kavramlarını da etkileyerek geleceğe dönük güvenlik bakış açılarını kökten değiştirmiştir.

Toplumların hayatına yön verebilme potansiyeli bulunan verinin dijital ortama taşınmasıyla, siber tehdit ve saldırıların doğası da değişmiştir. Geçmişte daha sade yöntemler, basit amaçlar ve belirli yetkinlikte kişiler tarafından gerçekleştirilen siber saldırılar artık devletler düzeyinde, otomatize edilmiş, daha sık, karmaşık, yıkıcı, tespiti zor ve hedef odaklı olmaya başlamıştır. Son dönemde yaşanan olaylar, ülkenin sınırlarını korumak kadar ülkenin verisinin ve dijital altyapılarının korunmasının önemini bize göstermektedir.

Şüphesiz dünyanın hiçbir yerinde bu alanda yüzde yüz güvenlikten bahsetmek mümkün değildir. Ancak insan, teknoloji, organizasyon yapısı, yasal düzenleme ile ulusal ve uluslararası iş birliği boyutlarının her birinde atılacak doğru ve bilinçli adımlarla yıkıcı etkilerden korunmak mümkündür. Bilgi sistemlerinde (BS) karşılaşılan güvenlik risklerinin azaltılması, etkisiz kılınması ve özellikle gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği

bozulduğunda millî güvenliği tehdit edebilecek veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik türdeki verilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla, kamu kurumları ve kritik altyapı hizmeti veren işletmelerce uyulması gereken Bilgi ve İletişim Güvenliği (BİG) tedbirlerini içeren, 06.07.2019 tarihli ve 30823 sayılı Resmî Gazete’de (RG) yayımlanarak yürürlüğe giren 2019/12 sayılı Cumhurbaşkanlığı (CB) Genelgesi yasal düzenleme boyutunda ülke çapında bilgi güvenliği (BG) seviyesini artırmaya yönelik önemli bir adım olmuştur (RG, 2019; CBDDO, 2019).

Genelgenin yürürlüğe girmesinin ardından, Dijital Dönüşüm Ofisi (DDO) Başkanlığı koordinasyonunda, Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi (BİGR) hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Yaklaşık 1 yıl süren çalışmalar kapsamında; 5 günlük bir çalıştay gerçekleştirilmiş, 16 Bakanlık ile 51 Kurum ve Kuruluştan 240 uzmanın katkısı alınmış, 200 saati aşan 70’in üzerinde çalışma toplantısında 2.660 görüş ve öneri değerlendirilmiş, ulusal ve uluslararası yayınlar incelenmiştir (CBDDO, 2020a; 2020b).

BİG alanında ülkemize özgün ilk referans doküman olma niteliği taşıyan ve geniş bir katılımı ilgili tüm paydaşların katkısı alınarak hazırlanan BİGR; ihtiyaçlar, gelişen teknoloji,

* Dr., İç Denetçi, T.C. Sağlık Bakanlığı

değişen şartlar ile ulusal politika ve stratejiler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

Güçlü ekonomiler için güçlü teknolojilerin önem kazandığı çağımızda bugünden atacağımız adımlar ve alacağımız önlemler yarının dünyasında teknolojiyi takip eden değil, teknolojiye yön veren bir ülke olabilmemiz için oldukça önemlidir. Bu bağlamda Rehber, yerli ve millî siber güvenlik ürün ve çözümlerinin kullanımının yaygınlaştırılmasını sağlayarak üretim gücümüze destek olacak, siber güvenlik alanında dünya ile rekabet edebilecek teknoloji üretebilmenin önünü açacaktır.

Rehber, BİG alanındaki büyük bir boşluğu doldurmakla birlikte, siber saldırılara karşı direncimizi artıracak, BG ve siber güvenlikte (SG) ülke seviyesinin uluslararası arenada yükselmesinde önemli bir rol alacaktır. Bununla birlikte ulusal verilerimizin güvenliğine, kritik altyapı ve sistemlerimizin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacak, millî güvenlik stratejilerimiz ve hedeflerimizi gerçekleştirmek için doğru adımlarla yol almamızı sağlayacaktır.

2. YASAL DÜZENLEMELER

Bilginin dijital ortamlara taşınması, bilgiye erişimin kolaylaşması, altyapıların dijital hale gelmesi ve bilgi yönetim sistemlerinin (BYS) yaygın olarak kullanılması, ciddi güvenlik risklerini beraberinde getirmektedir. Karşılaşılan güvenlik risklerinin azaltılması, etkisiz kılınması ve özellikle gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği bozulduğunda millî güvenliği tehdit edebilecek veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik türdeki verilerin güvenliğinin sağlanması gerekmektedir.

BS'de karşılaşılan güvenlik risklerinin azaltılması, etkisiz kılınması ve özellikle gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği bozulduğunda millî güvenliği tehdit

edebilecek veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik türdeki verilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla, kamu kurumları ve kritik altyapı hizmeti veren işletmelerce uyulması gereken BİG tedbirlerini içeren 2019/12 sayılı CB Genelgesi, yasal düzenleme boyutunda ülke çapında BG seviyesini artırmaya yönelik önemli bir adım olmuştur (RG, 2019; CBDDO, 2019).

Genelgenin yürürlüğe girmesiyle birlikte, anılan Genelgedeki "... kamu kurum ve kuruluşları ile kritik altyapı niteliğinde hizmet veren işletmelerde uygulanmak üzere farklı güvenlik seviyeleri içeren "BİGR" CBDDO Başkanlığı koordinasyonunda, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından gereken katkı sağlanarak hazırlanacak ve www.cbddo.gov.tr adresinde yayımlanacaktır." hükmü doğrultusunda CBDDO Başkanlığı koordinasyonunda, BİGR hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Yaklaşık 1 yıl süren çalışmalar kapsamında; 5 günlük bir çalıştay gerçekleştirilmiş, 16 bakanlık ile 51 kurum ve kuruluştan 240 uzmanın katkısı alınmış, 200 saati aşan 70'in üzerinde çalışma toplantısında 2.660 görüş ve öneri değerlendirilmiş, ulusal ve uluslararası yayınlar incelenmiştir. Söz konusu Rehber bilgi ve iletişim güvenliği alanında

ülkemize özgün doküman olma taşımaktadır ve geniş bir katılımı ilgili

tüm paydaşların katkısı alınarak ilgili Başkanlık koordinasyonunda, Rehber hazırlık süreci tamamlanmış ve 27.07.2020 tarihinde <https://cbddo.gov.tr/bgrehber> adresinden yayımlanarak erişime sunulmuştur (CBDDO, 2023; 2020a; 2020b).

Adı geçen Genelgede “Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kritik altyapı hizmeti veren işletmelerde yeni kurulacak BS’de, Rehberde yer verilen usul ve esaslara uyulması zorunludur. Mevcut BT altyapıları, güvenlik seviyesi öncelikleri dikkate alınarak yayımlanmasını müteakip Rehberde yer alacak plan çerçevesinde kademeli olarak bu esaslara uyumlu hale getirilecektir.” hükmü de yer almaktadır. Bu doğrultuda Rehberin yayım tarihi olan 27.07.2020’den itibaren başlamak üzere Rehberde uygulama süreci ve kademeli bir uyum planına yer verilmiştir.

Bu kapsamda (CBDDO, 2020a; 2020b);

1. Bilgi işlem birimi barındıran veya bilgi işlem hizmetlerini sözleşmeler çerçevesinde üçüncü taraflardan alan tüm kamu kurum, kuruluş ve kritik altyapı işletmelerinde Rehber uyum planına göre ilk 6 ay yapılması gereken hazırlık faaliyetlerinin 31.01.2021 tarihine kadar tamamlanarak sonraki aşamaların bu tarihe göre hayata geçirilmesi,
2. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar başta olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca BİG konusunda hazırlanan talimat, yönerge ve yönetmeliklerin Rehberle uyumlu hale getirilmesi,
3. Kamu kurum ve kuruluşlarında Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi (BGYS) ile ilgili eksikliklerin giderilerek Rehber uyum çalışmalarının BGYS ile entegre bir şekilde gerçekleştirilmesi,
4. Merkezî kurumlar tarafından bağlı, ilgili ve ilişkili kurumlara, düzenleyici ve denetleyici kurumlar tarafından ise görev alanında

bulunan kritik altyapı işletmelerine yazının dağıtımının koordine edilmesi gerekmektedir.

Rehber uyum çalışmaları kapsamında T.C. Sağlık Bakanlığı bünyesinde ilgili makamlar tarafından yapılması gereken hususlar ise şunlardır (SB SBSGM, 2023):

- Rehber uyum çalışmalarının T.C. Sağlık Bakanlığı genelinde koordinasyon işlemleri, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (SBSGM) BGYS Birimi tarafından takip edilecektir. Bu kapsamda yayımlanmış konuyla ilgili tüm mevzuat ve T.C. Sağlık Bakanlığı birimlerine yol göstermek için ilgili Genel Müdürlük tarafından hazırlanan her türlü bilgi ve belgeye, <https://bilgiguvenligi.saglik.gov.tr/> adresinde yer alan “CBDDO Rehber Uyum Çalışmaları” sekmesinden erişim sağlanabilecektir.
- T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan konuyla ilgili tüm düzenleyici dokümanlar (Sağlık Bakanlığı (SB) BG Politikaları Yönergesi, SB BG Politikaları Kılavuzu, SB Kurumsal Siber Olaylara Müdahale Ekibi (SOME) Kurulum ve Yönetim Rehberi, Sağlık Bakanlığı BT Denetim Rehberi vb.) ilgili birimler ile koordine edilmek suretiyle anılan Genel Müdürlük tarafından CBDDO Rehberi ile uyumlu hale getirilecektir.
- Merkez teşkilata doğrudan bağlı birimlerin Rehber uyum çalışmaları, söz konusu

Genel Müdürlük tarafından yürütülecektir.

- Bağlı kurumlar ve İl Sağlık Müdürlüklerinde Rehber uyum çalışmalarının koordinasyonu SB BG Politikaları Yönergesi gereği görevlendirilmiş olan BS koordinatörleri, BG yetkilileri ve BG alt komisyonları tarafından gerçekleştirilecektir.
- CBDDO Başkanlığının 02.10.2020 tarihli ve 37106781-000-257048 sayılı yazısı ile uyum çalışmalarının yapılmasından “Bilgi işlem birimi barındıran veya bilgi işlem hizmetlerini sözleşmeler çerçevesinde üçüncü taraflardan alan” tüm kamu kurum ve kuruluşları sorumlu tutulmuştur. Bu kapsamda 2 ve 3’ncü basamak sağlık kuruluşları için bahse konu uyum çalışmaları hastanelerin idari ve mali işler müdürleri tarafından; Sağlık Bilişim Ağına (SBA) bağlı 1’nci basamak sağlık kuruluşları için il sağlık müdürlükleri tarafından yürütülecektir. Herhangi bir nedenle bilgi işlem birimi olmayan veya olsa bile personel yetersizliği vb. nedeniyle bahse konu çalışmaları yapma kabiliyeti olmayan hastanelerin uyum çalışmaları ise il sağlık müdürlükleri tarafından gerçekleştirilecektir.
- CBDDO Başkanlığının 02.10.2020 tarihli ve 37106781-000-257048 sayılı yazısı gereği ilk 6 ayda (31.01.2021 tarihine kadar) yapılması gereken hazırlık faaliyetleri kapsamında ilgili birimler tarafından “varlık gruplarının belirlenmesi, varlık grubu kritiklik derecesinin belirlenmesi, mevcut durum

ve boşluk analizlerinin yapılması, Rehber uygulama yol haritasının hazırlanması” gerekmektedir. Bahse konu işlere ilişkin ayrıntılı açıklama, Rehberin “Planlama” başlıklı 2.1 numaralı maddesinde ve Ek-2’de detaylı olarak yapılmıştır.

- İlgili birimler tarafından yapılacak çalışmalarda ihtiyaç duyulabilecek her türlü form, çizelge, plan ve bunların taslak olarak doldurulmuş örnekleri; orta ölçekte bir hastane esas alınarak hazırlanmış ve <https://bilgiguvenligi.saglik.gov.tr/Home/CBDDORehberUyumCalismalari> adresinde kullanıma sunulmuştur.

- Uyum çalışmaları kapsamında bağlı kuruluşlar, il sağlık müdürlükleri ve hastaneler tarafından hazırlanacak her türlü doküman, aksi belirtilmedikçe ilgili Genel Müdürlüğe gönderilmeyecek, kurum ve kuruluşların kendi bünyelerinde muhafaza edilecektir.

□ Uyum çalışmaları kapsamında anılan Genel Müdürlük BGYS Birimi tarafından, ilgili birimlerde görev yapan BS koordinatörleri ve BG yetkililerine, T.C. Sağlık Bakanlığı kurumsal e-posta sistemi üzerinden e-posta ile duyuru yapılabilecektir. Bu kapsamda ilgili personelin iletişim bilgileri yeniden gözden geçirilecek, varsa değişiklikler ivedi olarak söz konusu Genel Müdürlüğe bildirilecektir.

- Uyum çalışmaları kapsamında ihtiyaç duyulan her türlü konu için bilgiguvenligi@saglik.gov.tr adresine bildirim yapılabilecektir.

Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kritik altyapı hizmeti veren işletmelerde bulunan mevcut ve yeni kurulacak BS'lerde, Rehberde yer verilen tedbirlere uyulması zorunludur. Mevcut BT altyapıları, güvenlik seviyesi öncelikleri dikkate alınarak Rehberde yer alan plan çerçevesinde kademeli olarak bu esaslara uyumlu hale getirilecektir.

Güçlü ekonomiler için güçlü teknolojilerin önem kazandığı çağımızda bugünden atacağımız adımlar ve alacağımız önlemlerin dünyasında teknolojiyi takip eden değil teknolojiye yön veren bir ülke olabilmemiz için oldukça önemlidir. Bu bağlamda Rehber, yerli ve millî siber güvenlik ürün ve çözümlerinin kullanımının yaygınlaştırılmasını sağlayarak üretim gücümüze destek olacak, SG alanında dünya ile rekabet edebilecek teknoloji üretebilmenin önünü açacaktır.

Rehber, BİG alanındaki büyük bir boşluğu doldurmakla birlikte, siber saldırılara karşı direncimizi artıracak, BG ve SG'de ülke seviyesinin uluslararası arenada yükselmesinde önemli bir rol alacaktır. Bununla birlikte ulusal verilerimizin güvenliğine, kritik altyapı ve sistemlerimizin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacak, millî güvenlik stratejilerimiz ve hedeflerimizi gerçekleştirmek için doğru adımlarla yol almamızı sağlayacaktır.

BİGR'de hedeflenen kazanımların elde edilebilmesi ve sürekliliğinin sağlanması ancak etkin olarak gerçekleştirilen denetim ve gözetim faaliyetleri ile mümkündür.

Kamu kurum ve kuruluşları ile kritik altyapı hizmeti veren işletmelerden, BİGR'de belirtilen süre içerisinde uyum faaliyetlerini tamamlamaları, yürütülen faaliyetlerin ve alınan tedbirlerin uygunluğunu belirlemek amacıyla yılda en az bir kez denetim çalışmalarını gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

Bu doğrultuda, CBDDO Başkanlığı tarafından, denetim çalışmalarının yürütülmesi konusunda kurum ve kuruluşlara yol göstermesi amacıyla

10.10.2021 tarihinde Bilgi ve İletişim Güvenliği Denetim Rehberi (BİGDER) hazırlanmıştır. Hazırlık çalışmalarında 90'dan fazla kurum ve kuruluş tarafından iletilen 700'ün üzerindeki görüş ve öneri değerlendirmeye alınarak Denetim Rehberine son hali verilmiştir (CBDDO, 2021a; 2021b).

Denetim Rehberi, kurum ve kuruluşlara bilgi ve iletişim güvenliği uyum faaliyetlerinin denetiminde; denetimin planlanması, denetim prosedürlerinin uygulanması ve denetim sonuçlarının raporlanması konusunda izlenmesi gereken metodolojiye yer vermektedir.

Rehber kapsamındaki tüm kurum ve kuruluşlarda, *denetim faaliyetlerinin öncelikli olarak İç Denetim Birimlerinde (İDB) görev alan ve BT alanında denetim yapmak üzere görevlendirilen İç Denetçiler tarafından gerçekleştirilmesi esastır.* İç denetim birimlerinin bulunmadığı ya da iç denetim birimi olmasına rağmen denetimi yürütecek yeterli ve yetkinlikte denetçiye sahip olunmadığı hallerde denetim faaliyetlerinin bağımsız bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere kurum içi diğer personel ya da diğer kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek personel ile denetim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kurum ve kuruluşlar, iç kaynaklar ile denetim çalışmalarını gerçekleştiremediği durumda denetimi hizmet alımı yolu ile gerçekleştirebilirler.

Denetim hizmetini alacak firmaların ve personelinin sahip olması gereken kriterler ile bunların eğitim ve belgelendirme hususlarını içeren "BİGR Uyum Denetimi Hizmeti Sağlayan Personel ve Firma Belgelendirme Programı" T.C. DDO Başkanlığı koordinasyonunda Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi (BİLGEM) iş birliği ile hayata geçirilmiştir.

Yapılacak denetimlerde kurum ve kuruluşlara ve bilhassa yöneticilere önemli sorumluluklar

düşmektedir. Denetimlerin belirlenen periyotlarda yapılması ve denetim sonuçlarının T.C. DDO Başkanlığına iletilmesi etkili bir denetim ve gözetim mekanizmasının tesisine, ulusal bilgi ve iletişim güvenliği olgunluk seviyesinin hedeflenen noktaya getirilmesine büyük katkı sağlayacaktır.

2.1. Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi

Rehberin temel amacı; BG risklerinin azaltılması, ortadan kaldırılması ve özellikle gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği bozulduğunda millî güvenliği tehdit edebilecek veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik bilgi/verinin güvenliğinin sağlanması için asgari

güvenlik tedbirlerinin belirlenmesi ve belirlenen tedbirlerin uygulanması için yürütülecek faaliyetlerin tanımlanmasıdır.

Rehber, bilgi işlem birimi barındıran veya bilgi işlem hizmetlerini sözleşmeler çerçevesinde üçüncü taraflardan alan, devlet teşkilatı içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar ile kritik altyapı hizmeti veren işletmeleri kapsamaktadır.

Rehberin uygulanması sonucu elde edilmesi beklenenler somutlaştırılarak 12 hedef tanımlanmıştır (CBDDO, 2020b):

1. Yerli ve millî ürün kullanımının teşvik edilmesi.
2. Rehberi uygulayacak kurum ve kuruluşlarda yapılacak mükerrer çalışmaların ve yatırımların önüne geçilmesi.

3. Güvenlik tedbirlerinin üç seviyeli olacak şekilde derecelendirilmesi ve varlık gruplarına güvenlik dereceleri ile uyumlu asgari güvenlik tedbirlerinin uygulanması.

4. Rehberin güvenlik tedbirleri ile ilgili detayların izlenebilirliğinin sağlanacak şekilde yapılandırılması.

5. Güvenlik tedbirlerinin ürün ve teknoloji bağımsız olarak uygulanabilir olması.

6. Güvenlik tedbirlerinin uygulanıp uygulanmadığının denetlenebilmesi.

7. Güvenlik tedbirlerinin birbirinden bağımsız şekilde uygulanabilirliğini sağlayacak şekilde gruplandırılması ve rehberin modülerliğinin sağlanması.

8. Tedbirlerin teknik olarak tüm kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanabilir olması.

9. İhtiyaçlar, gelişen ve değişen şartlar dikkate alınarak rehberin sürdürülebilirliğinin sağlanması.

10. Rehberin format ve içeriğinin özgün olması.

11. Rehberin hem güvenlik tedbirlerini uygulayacak personele hem de bu tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığını kontrol edecek denetçilere hitap etmesi.

12. Rehber içeriğinin BG çerçevesinde oluşturulmuş mevzuat ve rehberler ile ulusal/uluslararası standartlara uyumlu olması.

Rehberin içeriği; amaç ve hedefler doğrultusunda, ulusal/uluslararası standartlar ve rehberler, iyi uygulama örnekleri ile güncel mevzuat göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Bu kapsamda Rehberin içeriği dört ana bölümden oluşmaktadır:

• *Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi Uygulama Süreci:* Rehberde yer alan tedbirlerin

uygulanabilmesini sağlamak amacı ile rehber uygulama süreci tanımlanmıştır. Rehber uygulama süreci, bilgi güvenliği yönetim (BGY) süreçlerine alternatif olarak uygulanacak bir süreç olarak hazırlanmamış olup mevcut BGY süreçlerine teknik olarak katkı sağlayacak tedbirleri ve faaliyetleri içermektedir. Kurumlar rehber uygulama süreci ile tanımlanan faaliyetleri, mevcut BGY süreçleri kapsamında ve uyarlama yaparak yürütmelidir.

- **Varlık Gruplarına Yönelik Güvenlik Tedbirleri:** Tanımlanan her bir varlık grubuna dâhil olduğu ana başlığa göre uygulanacak olan asgari güvenlik tedbirleri belirlenmiş ve detaylandırılmıştır.
- **Uygulama ve Teknoloji Alanlarına Yönelik Güvenlik Tedbirleri:** Varlık grupları özelinde tanımlanan güvenlik tedbirlerine ek olarak, uygulama ve teknoloji alanlarına özel güvenlik tedbirleri tanımlanmış ve detaylandırılmıştır. Her bir varlık grubu için ilgili uygulama ve teknoloji alanları belirlenmeli ve belirlenen alanlar için tanımlanan güvenlik tedbirleri de ilgili varlık gruplarına uygulanmalıdır.
- **Sıkılaştırma Tedbirleri:** İşletim sistemi, veri tabanı ve sunucular için sıkılaştırma tedbirlerini içermektedir.

2.2. Bilgi ve İletişim Güvenliği Denetim Rehberi

6 Temmuz 2019 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren BİG Tedbirleri konulu CB Genelgesi uyarınca, kamu kurumları ve kritik altyapı hizmeti veren işletmeler; karşılaşılan güvenlik risklerinin azaltılması, etkisiz kılınması ve özellikle gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği bozulduğunda millî güvenliği tehdit edebilecek veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik türdeki verilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla belirli güvenlik tedbirlerini uygulamakla yükümlü kılınmıştır. Genelge ile farklı güvenlik seviyelerinde tedbirler içeren BİGR'nin CBDDO tarafından hazırlanması, kapsam dâhilindeki Kurumların Rehberle uyum sağlaması öngörülmüştür. Bu doğrultuda 27 Temmuz 2020 tarihinde BİGR, kurumlar tarafından gerekleri yerine getirilmek üzere yayımlanmıştır. Kurumların Rehberle uyum sağlarken yerine getirmesi gereken adımlardan biri olan denetim süreci ise BİGDER ile düzenlenmektedir.

BİGR kapsamında yer alan kurumların belirli çalışmaları yerine getirmeleri beklenmektedir. Bu çalışmaların; planlama, uygulama, değişiklikleri yönetme, kontrol etme ve önlem alma süreçlerini içeren bir çerçevede yürütülmesi gerekmektedir. *Kontrol etme ve önlem alma sürecinin bir*

parçası olan denetimin yılda en az bir kez gerçekleştirilmesi amacıyla kurumlar tarafından gerekli planlamalar yapılmalı ve işletilmelidir. Denetim çalışmalarının belirli bir metodolojide gerçekleştirilmesi, denetimi yürütecek ekibin alanında yetkin olması ve denetime yönelik gözetim faaliyetlerinin etkinliği denetim çalışmalarının verimliliği açısından önem arz etmektedir. Denetimin bağımsız bir şekilde planlanması, yürütülmesi ve raporlanması konularında kurumlara ve denetçilere yol göstermek amacıyla BİGDER hazırlanmıştır. BİGDER, kurumlara ve denetçilere denetimde uyulması gereken usul ve esasları sunmaktadır. BİGDER, sırayla aşağıda yer alan bölümleri içermektedir (CBDDO, 2021b):

- Bölüm 2, kurumun denetime yönelik yapacağı hazırlık çalışmalarına ve denetimi dış hizmet alım yoluyla gerçekleştirilmesi durumunda uyması gereken yükümlülüklerle yönelik bilgi vermektedir.
- Bölüm 3, denetim metodolojisinin nasıl uygulanması gerektiğine yönelik bir çerçeve çizmektedir.
- Bölüm 4, denetim sonuçlarının kurum tarafından DDO'ya gönderilmesi ve denetim sonuçları üzerinden gerçekleştirilecek gözetim faaliyetlerine yönelik bilgi içermektedir.

2.3. Bilgi ve İletişim Güvenliği Uyum ve Denetim İzleme Sistemi

CBDDO tarafından hazırlanan BİG Uyum ve Denetim İzleme Sistemi (BİGDES) ile BİGR uyum sürecine, BİGR uyum denetimine ve BGYS kurulumu ve işletimine yönelik yetkilileri sisteme e-Devlet Kapısı kimlik doğrulaması ile erişim sağlayabilmektedir. Rehber kapsamındaki kurum ve kuruluşlar 31 Mart 2023 tarihine kadar denetim faaliyetlerini tamamlayıp sonuçları sisteme yükleyeceklerdir (CBDDO, 2023a).

BİGR kapsamındaki kurum ve kuruluşlar tarafından yılda en az bir kez gerçekleştirilmesi gereken Rehber uyum denetimi sonuçlarının CBDDO Başkanlığına iletilebilmesi amacıyla BİGDES 26.09.2023 – 01.03.2024 tarihleri arasında veri girişine açık olacaktır.

CBDDO tarafından gerçekleştirilecek gözetim faaliyetleri kapsamında hangi kurum ve kuruluşların olacağı her yıl belirlenerek ilgililere duyurulmaktadır. 6 Şubat 2023 deprem felaketinde afet bölgesi olarak ilan edilen illerimizdeki tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kritik altyapı işletmeleri 2023 yılı denetim yükümlülüğünden muaf tutulacaktır (CBDDO, 2023b).

3. SONUÇ

Günümüz dünyasında dijitalleşme, ekonomik kalkınmanın ve küresel rekabetin sürdürülebilmesinde kritik rol oynamaktadır. Bilginin sağladığı gücü elde etmek artık bilişim teknolojilerine sahip olmak, bu teknolojileri üretmek ve etkin bir şekilde kullanmak ile

doğru orantılıdır. BİG de bu noktada dijital altyapıların ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Hizmetlerin hızla dijital ortama taşınmasıyla boyut ve karakter değiştiren siber saldırılardan korunma; ülkelerin ulusal güvenliğini sağlamada her geçen gün önemini artırmakta, birer siber hedef haline gelen dijital altyapılar için öncelikli gündem olarak karşımıza çıkmaktadır.

BS'lerde karşılaşılan güvenlik risklerinin yönetilebilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşları ile kritik altyapı hizmeti veren işletmelerce uyulması gereken BİG tedbirlerini içeren CB Genelgesi 6 Temmuz 2019 tarihli ve 30823 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş, ardından ülkemizde alanında ilk referans doküman olma özelliği taşıyan BİGR yayımlanmıştır. BİGR'de hedeflenen kazanımların elde edilebilmesi, kapsam dâhilindeki kurum ve kuruluşlarda uyum sürecinin etkin bir şekilde denetimi ve takibi ile mümkün olacaktır. Kurum ve kuruluşların Rehberde belirtilen süre içerisinde uyum faaliyetlerini tamamlamaları, yürütülen faaliyetlerin ve alınan tedbirlerin uygunluğunu belirlemek amacıyla yılda en az bir kez denetim çalışmalarını gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Ulusal düzeyde bilgi ve iletişim güvenliğine yönelik mukavemetin artırılması amacıyla yapılacak bu çalışmalarda kurum ve kuruluşların yöneticilerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Denetim çalışmalarının yürütülmesi konusunda kurum ve kuruluşlarımıza yol göstermek amacıyla BİGDER adıyla hazırlanan Rehber, 90'dan fazla kurum ve kuruluştan gelen 700'ün üzerinde uzman görüşünün değerlendirilmesi sonucunda oluşturulmuştur. Gerçekleştirilecek denetimlerin kurum ve kuruluşlarda bilgi ve iletişim güvenliği alanında yapılan çalışmaların sürekliliğine ve belirli bir güvenceyle yürütülmesine katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Söz konusu yasal düzenlemeler çerçevesinde T.C. Sağlık Bakanlığı İç Denetim Başkanlığı tarafından 2022 ve 2023 yıllarında BİG Denetimleri gerçekleştirilmiştir. Anılan denetimlere ileriki yıllarda da devam edilecektir.

KAYNAKÇA

- CBDDO (2023). <https://cbddo.gov.tr/>
- CBDDO (2023a). <https://cbddo.gov.tr/duyurular/6578/bilgi-ve-iletisim-guvenligi-uyum-ve-denetim-izleme-sistemi-bigdes-devreye-alindi,03.10.2023>.
- CBDDO (2023b). <https://cbddo.gov.tr/duyurular/6786/bigdes-2023-yili-denetim-sonuclari-icin-veri-girisine-acildi,03.10.2023>.
- CBDDO (2021a). <https://cbddo.gov.tr/bgdrehber/,02.10.2023>.
- CBDDO (2020a). <https://cbddo.gov.tr/bigrehber/,02.10.2023>.
- CBDDO (2020b). https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/bg_rehber.pdf,02.10.2023.
- CBDDO (2019). <https://cbddo.gov.tr/mevzuat/2019-12-sayili-bilgi-guvenligi-tedbirleri-cumhurbaskanligi-genelgesi/,02.10.2023>.
- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (2021b). https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Projeler/File/BG_Denetim_Rehberi.pdf,02.10.2023.
- RG (2019). <https://www.resmigazete.gov.tr/,29.09.2023>.
- Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (2023). <https://bilgiguvenligi.saglik.gov.tr/Home/CBDDORehberUyumCalismalari,29.09.2023>.

ARDAHAN GÖLE'NİN YÖRESEL LEZZETLERİ

Bir Siparişinizle
Sofranıza Ulaşıyor

www.capansut.com

Göle Çapan Süt, Ardahan Göle'de 7 Ocak 1952'de kurulmuş ve üretimlerine başlamıştır. Üçüncü kuşak olarak üretime devam etmekteyiz.

Göle'nin **yüksek rakımlı meralarındaki** binbir çeşit çiçekli bitkiyle beslenen ineklerden sağılan sütlerle peynir ve tereyağı üreten firmamız, sürekli gelişmekte ve kendini yenilemektedir.

1952 yılından bugüne geliştirdiğimiz ve halen daha geliştirmekte olduğumuz mesleğimizi; kaliteli ve güvenilir ürünler üretip geleneksel tatları bozmadan sunmak ve yöre ekonomisine katkıda bulunmak için nesiller boyu üretmeye devam ediyoruz.

Göle Çapan Süt Ürünleri'nin üretildiği bölgede henüz ismi tespit edilemeyen onlarca çiçek bulunmaktadır. Ürünlerimiz, işte böyle bir coğrafyada üretilmektedir. Bu açıdan bakıldığında da özel ürünlerdir.

Göle'de 3100 m² arazi üzerine 1000 m² kapalı alana sahip fabrikamızda son teknolojiyi kullanarak üretim yapıyoruz. Makine parkurunu sürekli yenileyen işletmemiz, geleneksel tatları bozmadan, kalitesini artırarak; "Kalite, Sağlık, Güven" düsturunu ilke edinmiştir.

Ürün çeşitlerimizi ve güncel fiyatlarımızı web sitemizde inceleyebilirsiniz: www.capansut.com

Online Sipariş
www.capansut.com

WhatsApp Sipariş
0 545 301 75 15

KAMU KURUMLARINDA GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA TEDBİRİ

İbrahim HALICI*

1. Giriş

Halk arasında açığa alınma olarak bilinen görevden uzaklaştırma ihtiyati bir tedbirdir. Bu tedbir belirli bir süre için alınabilir. Görevi başında olmasında sakınca bulunan memur ya da polis-asker gibi kişilerin geçici bir süreyle görevden alınması *görevden uzaklaştırma* olarak tanımlanır.

Görevden uzaklaştırma, kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek memurlar hakkında alınan ihtiyati bir tedbirdir.

Soruşturmanın herhangi bir aşamasında/ mahkemece ceza kovuşturması nedeniyle alınabilir.

2. Görevden Uzaklaştırmaya Yetkili Olanlar

Kamu hizmeti yapan memurun görevinde kalmasında sakınca görülmesi durumunda

idare birimi tarafından **görevden uzaklaştırma** kararı verilebilir. Bu karar soruşturma veya kovuşturma evresinde de verilebilmektedir. İdarenin soruşturma başlamadan bu kararı alması durumunda ise 10 gün içinde soruşturma başlatılması gerekir. *Görevden uzaklaştırma* ihtiyati bir tedbir olurken bu tedbiri alma yetkisinde olan idare amirleri şunlardır:

- Atamaya Yetkili Amirler
- Bakanlık/Genel Müdürlük Müfettişleri
- İllerde Valiler
- İlçelerde Kaymakamlar

Valiler ve kaymakamlar tarafından alınan görevden uzaklaştırma tedbiri memurun kurumuna derhal bildirilir.

Görevden uzaklaştırma kararı alabilen mercilerden biri atama yetkisine sahip olan amirlerdir. Bakanlık müfettişleri *görevden uzaklaştırma* kararı alma yetkisine sahiptir. İllerde valiler il idaresine bağlı olan bütün memur ve amirleri görevden alabilir. İlçelerde ise kaymakamlar yasal koşullar sağlanması halinde emrindeki her memuru görevden uzaklaştırabilmektedir. Belediye başkanları ise memurun atamasını kendisi yaptığı takdirde bu memuru görevden uzaklaştırabilmektedir.

* Başmüfettiş, T.C. Sağlık Bakanlığı

Soruşturma sonunda memurluktan çıkarılma cezası önerilme dışında; görevden uzaklaştırma tedbiri derhal kaldırılır.

Görevden uzaklaştırma tedbirini kaldırmaya ise;

- Atamaya Yetkili Amirler
- İllerde Valiler
- İlçelerde Kaymakamlar

Yetkilidir.

3. Görevden Uzaklaştırma Süreci

Görevden uzaklaştırma ile ihtiyati olarak tedbir uygulanmak istenir. Önlem niteliği taşıyan bu karar memurun amiri tarafından verilir. Kamu görevlisi görevi başındayken bir sakınca doğması ihtimali oluşursa yetkili amir bu kararı verebilir. Belirli bir süre için verilen bu karar üç aylık zaman aralığını kapsar.

Soruşturma sürerken şartların devam etmesi durumunda ise her defasında üç aylık süreyle uzatılabilir. Kamu görevlisi hakkında bir soruşturma açılmış ise ya da açılacaksa kendisinin görevde kalması sakınca arz edecektir. Bu durumda hızlı bir şekilde görevden uzaklaştırılması tedbir amacı ile yapılır.

Yetkili amir memur için görevden uzaklaştırma kararı verdiğinde bu kararın ardından gelen 10 günlük süresi içerisinde soruşturmanın açılması gerekir. Bu kararı veren amirin keyfi hareket etme durumu söz konusu olamaz. Aksi durumda hukuki açıdan olacağı gibi mali ve cezai açıdan da sorumluluk altına girmiş olurlar.

Görevden uzaklaştırma süreci öncelikle bir ihtiyati tedbirin alınması zorunluluğu karşısında başlar. Bu kararın uygulanabilmesi için koşulların sağlanmış olması gerekir. Koşul olarak kabul edilen durum ise kamu görevini yürüten memurun görevinde kalmasında hizmet vermek açısından sakınca oluşmasıdır. Açığa alınma işlemi soruşturmaya dayalı olarak yapılabileceği gibi soruşturma açılmadan önce de gerçekleştirilebilir. Soruşturma açılmadan önce memur görevden alınmış ise bu durumda da 10 gün içerisinde soruşturmanın başlatılması zaruridir.

4. Soruşturma Nedeniyle Görevden Uzaklaştırma

Soruşturma aşamasında **görevden uzaklaştırma** kararı alınması durumunda bu fiil soruşturmanın herhangi bir safhasında gerçekleşebilir. Soruşturma olarak adlandırılan süreç üç aşamalıdır.

- Ön soruşturma
- Disiplin soruşturması
- İdarenin ceza soruşturması

Ön Soruşturma idarenin incelemesi olarak da adlandırılabilir. İdare gerekli görmesi halinde inceleme başlatarak araştırılması gereken konu hakkında soruşturma yapar. Kamu görevlisinin disiplin açısından suç işlediği durumlarda disiplin soruşturması yapılır. İdare ceza soruşturması başlatmak sureti ile memuru görevden uzaklaştırabilir. Ceza

soruşturması ve disiplin soruşturması aynı anda yürütülebilir.

5. Kovuşturma Nedeniyle Görevden Uzaklaştırma

Devlet memuru hakkında bir kovuşturma başlatılmış ise **görevden uzaklaştırma** kararı verilebilir. Kamu görevlisi hakkında bir iddianame hazırlandığında ve mahkeme tarafından yargılaması yapılarak hakkında hüküm oluşturulduğunda bu evre kovuşturma olarak adlandırılır. Memur hakkında mahkemenin kararının kesinleşmesine kadar geçecek olan bu sürede memur görevden uzaklaştırılabilir. Bu durum 657 sayılı kanun maddesi uyarınca yürürlüktedir.

6. Soruşturma Olmaksızın Görevden Uzaklaştırma

Memur hakkında **görevden uzaklaştırma** kararı çeşitli şartlarda verilebilir. Memur hakkında soruşturma ya da kovuşturma açıldığında *görevden uzaklaştırma* kararı verilebileceği gibi soruşturma açılmadan da idare tarafından bu karar alınabilir. Soruşturma açılmadan görevden uzaklaştırma kararının verilebilmesi idareye geniş yetkiler tanımakla birlikte bunun bir haksızlığa yol açmaması açısından memur görevden uzaklaştırıldıktan sonraki 10 gün içinde soruşturmanın başlatılması zorunludur.

7. Soruşturma Açılması ile Görevden Uzaklaştırma

Soruşturma açıldıktan sonra memur hakkında **görevden uzaklaştırma** kararı verildiğinde bu süre üç ay olur. Disiplin soruşturması üç aylık sürenin öncesinde tamamlandığı takdirde ve memur hakkında cezai işleme gerek kalmadığı yönünde alınacak bir karar sonucunda memur görevine iade edilir.

8. Kovuşturma Başlatılması ile Görevden Uzaklaştırma

İdari soruşturmadan farklı olarak ceza kovuşturmasına muhatap olan bir memurun durumu farklıdır. Bu sebeple **görevden uzaklaştırma** belirli bir süreyle sınırlı tutulmamaktadır. Memurun durumu idari amir tarafından iki ayda bir takip edilmek zorundadır. İdare bu konuda görevli kılınırken iki ayda bir memurla ilgili olarak incelemeler yapar. Bu durumda da göreve dönüp dönmemesi konusunda karar verir.

Bu uygulamadaki temel amaç, memurun uzun süre görevinden uzakta kalmasının yaratabileceği psikolojik olumsuzluğu bertaraf etmektir. Aynı zamanda kamu hizmetinin aksatılmaması da gerekir. Bu nedenle idareye sorumluluk düşer. İdare bu görevini yapmadığı takdirde ise hukuken yükümlü olur.

9. Görevden Uzaklaştırmada Amirin Sorumluluğu

-Görevinden uzaklaştırılan Devlet memurları hakkında görevden uzaklaştırmayı izleyen 10 iş günü içinde soruşturmaya başlanması şarttır.

-Memuru görevden uzaklaştırdıktan sonra memur hakkında derhal soruşturmaya başlamayan, keyfi olarak veya garaz veya kini dolayısıyla

bu tasarrufu yaptığı, yaptırılan soruşturma sonunda anlaşılan amirler, hukuki, mali ve cezai sorumluluğa tabidirler.

-Soruşturmaya konu eylemler, hizmetin devamına engel değilse; görevden uzaklaştırma tedbiri her zaman kaldırılabilir.

-Disiplin soruşturması nedeniyle görevden uzaklaştırma tedbiri 3 AYDAN fazla olamaz. En çok 3 ay devam edebilir.

-Adli/cezai kovuşturma sebebiyle tedbir uygulanacaksa 2 AYLIK süreler itibariyle (her 2 ayda bir) gözden geçirilir.

-Görevden uzaklaştırılan veya görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınanlara bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir.

-Göreve iadesi halinde üçte birlik kesinti iade edilir (657 s. K. Md. 143 hallerinde)

Soruşturma veya yargılama sonunda yetkili mercilerce:

- Memurluktan çıkarmadan başka bir disiplin cezası verilenler,
- Yargılamanın men'ine veya beraatına karar verilenler,
- Hükümden evvel haklarındaki kovuşturma genel af ile kaldırılanlar,
- Görevlerine ve memurluklarına ilişkin olsun

veya olmasın memurluğa engel olmayacak bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenenler, Hakkındaki görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılır.

Haklarında mahkemelerce cezai kovuşturma yapılan Devlet memurları da 138 inci maddedeki yetkililer tarafından görevden uzaklaştırılabilirler.

Görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara bu süre içinde:

-Aylıklarının üçte ikisi ödenir.

- 657'deki sosyal hak ve yardımlar devam eder.

- 657'deki yükümlülükler de devam eder.

Geri dönüşte:

- aylıklarının kesilmiş olan üçte biri kendilerine ödenir

- görevden uzakta geçirdikleri süre, derece ve kademe ilerlemesinde değerlendirilir.

10. Görevden Uzaklaştırılan veya Görevinden Uzak Kalan Memurların Hak ve Yükümlülüğü

Hakkında görevden uzaklaştırma kararı alınan memur sosyal haklarını kullanabilmesi için koşulları sağlamış olmalıdır. Bunun yanı sıra

yardımlar konusunda da kanunda belirlenen kurallara uyulması gerekir. Sosyal haklar ve yardımlar şunlardır:

- Emeklilik hakkı.
- Çocuk yardımı ödeneği.
- Aile yardımı ödeneği.
- Doğum yardımı.
- Tedavi giderleri.
- Cenaze giderleri.
- Giyecek-yiyecek yardımı.
- Analık sigortası yardımı.
- Hastalık sigortası yardımı.

Görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir. Bu gibiler bu Kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler. 143. maddede sayılan durumların gerçekleşmesi halinde, bunların aylıklarının kesilmiş olan üçte biri kendilerine ödenir ve görevden uzakta geçirdikleri süre, derecelerindeki kademe ilerlemesinde ve bu sürenin derece yükselmesi için gerekli en az bekleme süresini aşan kısmı, üst dereceye yükselmeleri halinde, bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir.

11. Göreve Tekrar Başlatılması Zorunlu Olan Haller

- Haklarında memurluktan çıkarmadan başka bir disiplin cezası verilmesi,
- 4483 soruşturma izni verilmemesi,
- Yargılama sonunda beraat ve memurluğa engel olmayan ceza alınması (kesinleşince).
- Hükümden evvel haklarındaki kovuşturmanı genel af ile kaldırılması,

-Görevlerine ve memurluklarına ilişkin olsun veya olmasın memurluğa engel olmayacak bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenenler, Bu kararların kesinleşmesi üzerine haklarındaki görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılır.

-140 ıncı ve 142 nci maddelerde 143 üncü maddenin a, b, c fıkralarında yazılı olanlar hakkındaki görevden uzaklaştırma tedbiri, Devlet memurunun soruşturmaya konu olan fiillerinin, hizmetlerini devamına engel olmadığı hallerde her zaman kaldırılabilir.

-Görevden uzaklaştırma; bir disiplin kovuşturması icabından olduğu takdirde en çok 3 ay devam edebilir. Bu süre sonunda hakkında bir karar verilmediği takdirde memur görevine başlatılır.

-Bir ceza kovuşturması icabından olduğu takdirde görevinden uzaklaştırmaya yetkili amir (Müfettişlerin görevinden uzaklaştırdıkları memurlar hakkında atamaya yetkili amir) ilgilinin durumunu her iki ayda bir inceleyerek görevine dönüp dönmemesi hakkında bir karar verir ve ilgiliye de yazı ile tebliğ eder.

669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin "Kamu görevlilerine ilişkin tedbirler" başlıklı 3. maddesinde "(1) 15/7/2016 tarihinden sonra milli güvenlik gerekçesiyle görevden uzaklaştırılan kamu görevlileri hakkında

ilgili mevzuatında öngörülen soruşturma açma süreleri olağanüstü hal süresince uygulanmaz.” hükmüne yer verilmiş olup aynı hüküm daha sonra 24.11.2016 tarihli ve 29898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6756 sayılı Kanun’un 3. maddesi ile aynen kabul edilerek yasalasmıştır. Böylelikle görevden uzaklaştırma işlemlerinde uygulanan 10 iş günü içinde soruşturmaya başlanması şarttı OHAL süresince uygulanmayacaktır.

Bu konu ile ilgili olarak Sayıştay Temyiz Kurulu’nun 07.12.2016 tarihli ve 42460 Tutanak numaralı İlamı aşağıda örnek olarak verilmiştir:

“...Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden ceza davası nedeniyle... ile ...’in sırasıyla 24.12.2009 ve 11.09.2009 tarihlerinde tutuklandıkları ve yine sırasıyla 01.07.2014 ve 12.04.2014 tarihlerinde ise tahliye edildikleri; söz konusu dava halen devam etmekte olmasına rağmen ve 657 sayılı Kanunun 143’üncü maddesindeki durumların da oluşmamasına rağmen adı geçen kişilere görevden uzaklaştırıldıkları dönemdeki 1/3 oranındaki kesintilerinin ödendiği görülmüştür. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 137’nci maddesinde, görevden uzaklaştırma, kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde görevi

başında kalmasında sakınca görülecek devlet memurları hakkında alınan ihtiyati bir tedbir olarak tanımlanmış; 140’ıncı maddesinde, haklarında mahkemelerce cezai kovuşturma yapılan devlet memurlarının da görevden uzaklaştırılabileceği belirtilmiştir. Kanunun 143’üncü maddesinde ise görevinden uzaklaştırılan memurun göreve tekrar başlatılmasının zorunlu olduğu haller tek tek sayılmıştır. Buna göre; a) Haklarında memurluktan çıkarmadan başka bir disiplin cezası verilenler, b) Yargılamanın men’ine veya beraatine karar verilenler, c) Hükümden evvel haklarındaki kovuşturma genel af ile kaldırılanlar, ç) Görevlerine ve memurluklarına ilişkin olsun veya olmasın memurluğa engel olmayacak bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenenlerin hakkındaki kararların kesinleşmesi halinde, idareye görevden uzaklaştırma tedbirinin kaldırılması konusunda yükümlülük getirilmiştir. Aynı Kanunun 144’üncü maddesinde de, “140 ve 142 nci maddelerle 143 üncü maddenin a, b,

c fıkralarında yazılı olanlar hakkındaki görevden uzaklaştırma tedbiri, devlet memurunun soruşturmaya konu olan fiillerinin, hizmetlerini devamına engel olmadığı hallerde her zaman kaldırılabilir.” hükmüne yer verilmek suretiyle görevinden uzaklaştırılan

memurların maddede öngörülen koşulların gerçekleşmesi halinde, görevlerine döndürülüp döndürülmemesi hususunda idarelere takdir yetkisi tanınmıştır.

Diğer taraftan, yine 657 sayılı Kanunun değişik 141'inci maddesinde, "Görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara

bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir. Bu gibiler bu kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler.

143 üncü maddede sayılan durumların gerçekleşmesi halinde, bunların aylıklarının kesilmiş olan üçte biri kendisine ödenir ve görevden uzakta geçirdikleri süre, derecelerdeki kademe ilerlemesinde ve bu sürenin derece yükselmesi için gerekli en az bekleme süresini aşan kısmı, üst dereceye yükselmeleri halinde, bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir." hükmü yer almıştır. Görüldüğü üzere kanun koyucu 143'üncü madde ile, haklarında mahkemece cezai kovuşturma yapıldığı için görevinden uzaklaştırılan devlet memurları hakkında, maddede sayılan hallere ilişkin kararların kesinleşmesi halinde görevden uzaklaştırma tedbirinin kaldırılmasını zorunlu kılmış; ayrıca, 144'üncü madde ile de görevden uzaklaştırma tedbirinin daha önce de kaldırılması konusunda idareye takdir yetkisi tanınmıştır. Bununla birlikte, 144'üncü madde uyarınca göreve iade edilenlerin, görevden uzakta geçirdikleri süre için aylıklarından yapılan kesintilerin ödenmesi

ve bu sürenin intibaklarından değerlendirilmesi, ancak 143'üncü maddede sayılan durumların gerçekleşmesi ile mümkündür. Diğer bir anlatımla, tutukluluk halinin sona ermesi durumunda ilgililerin görevlerine iade edilmeleri konusunda idareye takdir yetkisi verildiği halde, bu takdir yetkisinden hareketle görevlerine iade edilenlerin aylıklarından yapılan kesintilerin ödenmesi için, haklarında verilecek olan kararın 143'üncü madde doğrultusunda kişi lehine kesinleşmesi zorunlu kılınmıştır. Bu nedenle, görevden uzaklaştırılmalarına sebep olan kovuşturmaları devam ettiği halde, sadece tutuklulukları sona erdiği için idarenin takdiri ile göreve başlatılan ilgililerden yapılan 1/3 oranındaki maaş kesintilerinin, 657 sayılı Kanunun 143'üncü maddesinde belirtilen durumlara ilişkin kararların kesinleşmesinden önce ödenmesi mümkün değildir..."

Sosyal güvenlik hakları bakımından; 5434 sayılı Kanuna tabi olanlara (2008 yılı Ekim ayından önce başlayanlar) görevden uzaklaştırma tarihini takip eden aybaşından itibaren aylıklarının üçte ikisi, emekli keseneği ve kurum karşılıklarının yarısı oranında ödeme yapılması; 5510 sayılı Kanuna tabi olanlara (2008 yılı Ekim ayından sonra başlayanlar) görevden uzaklaştırma tarihini takip eden aybaşından itibaren aylıklarının üçte ikisi, prime esas kazançlarının yarısı üzerinden prim ödenmesi ve bunların prim ödeme gün sayılarının bu sürelerin yarısı nispetinde hesap edilmesi gerekmektedir. Diğer yandan 2802 sayılı Kanun'da ise görevden uzaklaştırılanlar için 657 sayılı Kanun'a benzer şekilde aylık ve ödeneklerin üçte ikisinin ödenmesi öngörülmüş olmasına rağmen, görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınanlara ise aylık ve ödeneklerinin

yarısının ödenmesi öngörülmüştür. Bu durum anılan Kanun'un "Görevden uzaklaştırılanların hakları" başlıklı 78. maddesinin birinci fıkrasında aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir. "Görevden uzaklaştırılanlara aylık ve ödeneklerinin üçte ikisi; görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınanlara bu süreler içinde aylık ve ödeneklerinin yarısı verilir. Bunlar, bu Kanunda yer alan diğer sosyal hak ve yardımlardan yararlanmaya devam ederler."

12. Görevden Uzaklaştırılan Memurun Göreve Başlatılmasının Zorunlu Olduğu Durumlar

Memur hakkında soruşturma ve yargılama yapıldıktan sonra bir disiplin cezası uygulanacaksa bu durumda memurun göreve başlatılması zorunludur. Memur hakkında beraat kararı verildiğinde de göreve başlatılması gerekir.

Memur hakkında kesin bir hüküm verilmeden önce kovuşturma sürecinde genel af durumu söz konusu olduğunda memur görevine geri döner. Memurun herhangi bir ceza almış olmasının memuriyetinin sonlanmasına sebep olmadığı durumlarda cezalarının ertelenmesi

halinde tekrar görevine başlatılması gerekir.

13. Görevden Uzaklaştırma Kararına İtiraz / İptal Davası

İdare Hukuku kapsamında görevden uzaklaştırma kararlarına itiraz hususu düzenlenmiştir. Görevden uzaklaştırma ile ihtiyati bir tedbir uygulanmak istenir. Bu işlemi idari birim yapar. Yapılan işlemin idari bir işlem olması nedeni ile de idari işlemleri kapsayan hukuk kurallarına göre yol alınması gerekir. Yasal yollar uygulanırken yetkili kişilerin bu işlemleri yapması gerekir.

Hakkında görevden uzaklaştırma kararı alınan kişi idari dava açabilir. Bunun yanı sıra hakkında verilen görevden uzaklaştırma kararının uzatılmasına veya göreve iade edilmemesine karşı da memurun idari dava açma hakkı bulunur. Dava açılacağı zaman süresine uygun olarak başvuru yapılması gerekir. Bu durumda ise idare mahkemesi için 60 günlük süreye uyulur.

Vergi mahkemeleri söz konusu ise 30 günlük dava açma süresine uyulması gerekir. Kişiye yazılı bildirim yapıldıktan sonra hukuki süresi içinde başvuru yapılabilir. İdari Yargılama Usulü Kanunu 10. maddesi uyarınca ilgili kişi

idari makamlara başvurduktan sonraki 60 gün içinde kendisine cevap verilmesi gerekir.

Hakkındaki idari davaya konu olabilen bir işlem veya eylem sebebi ile idari makama müracaat eden ilgili kişinin başvurusuna 60 günlük sürede yanıt alınmadığında isteği reddedilmiş sayılır. Bu durumda 60 günün bitmesi ile birlikte idare mahkemesine dava açılabilir.

14. Görevden Uzaklaştırmada Yürütmeyi Durdurma Kararı

Geçici bir önlem olarak uygulanan görevden uzaklaştırma kararı kamu görevlisinin görevinde kalmasında bir sakınca görülmesi durumunda uygulanır. 657 sayılı kanun hükümleri uyarınca devlet memurlarını ilgilendiren görevden uzaklaştırma kararları ile ilgili açıklamalara yer verilir. Bunun yanı sıra sözleşmeli personel için geçerli olan 399 sayılı KHK uyarınca da görevden uzaklaştırmada hangi kurallara uyulacağı açıklanır.

Memur görevinden uzaklaştırıldığında yürütmeyi durdurma kararının alınması için 60 gün içinde dava açılmalıdır. İstemli iptal davası olarak adlandırılan bu dava idare mahkemesine açılır. İdare mahkemesine yapılacak başvurunun ardından mahkemenin izleyeceği yol öncelikle yürütmeyi durdurma kararını görüşmektir.

Mahkemenin yürütmeyi durdurma kararı vermesi durumunda memurun görevine başlaması gerekirken bu karar geçici bir uygulamadır. Memur görevine dönse dahi dava esastan devam edecektir. İdare mahkemesine yapılan yürütmeyi

durdurma kararının uygulanması talebi reddedilirse ilgili kişiye karar tebliğ edildikten sonraki 7 gün içerisinde bölge idare mahkemesine başvuru yapılmalıdır.

Buraya yapılan başvuru itiraz mahiyetinde olur. Bölge idare mahkemesinin yürütmeyi durdurma kararına itiraz ile ilgili olarak vereceği karar ise kesin olarak kabul edilir.

KAYNAKÇA

- Sebaattin KARAKAYA – İçişleri Bakanlığı Kontrolörler Başkan Yardımcısı, Genel Katlarıyla Disiplin Suç ve Cezaları, Görevden Uzaklaştırma, Disiplin Soruşturmalarının Yürütülmesi, Rapor Düzenlenmesi
- <https://mevzuat.gov.tr/>
- <https://www.resmigazete.gov.tr/>
- <https://www.sayistay.gov.tr/>

TEFTİŞ, BİLİMİ DE KULLANAN BİR SANATDIR

Sanat-Zanaat Düzleminde Teftiş

Selim GÖKÇE*

Bugün Türkçede iyi yapılan her iş için “sanat” kelimesi kullanılmaktadır. Türkçedeki sanat kelimesi kapsamı bakımından pek çok oluş ve nesnelere ilişkin durumu içine almaktadır. Bugün en yaygın biçimde kullandığımız sanat kelimesi etimolojik bakımdan Osmanlıcaya dayanmaktadır. Arapça ve Farsçada sanat kavramını ifade etmek için kullanılan kavramlar oldukça farklıdır.

Sanat kelimesi Arapçada amel, iş yapma anlamlarını veren “san’a” kökünden gelmektedir ve yapılan işi, alet yardımıyla belirli bir el becerisiyle sürdürülen marangozluk, duvarcılık gibi meslek dallarını kapsamaktadır ve insanın akıl ve zekasını kullanarak yaptığı işleri anlatmaktadır. Bugünkü Türkçede kullandığımız

sanat kelimesi Osmanlıcada bir değişiklik geçirmiş, yeni kazandığı anlam ve muhtevayla birlikte benimsenmiştir.

Bugün Türkçede iyi yapılan her iş için sanat kelimesinden yararlanıp “askerlik sanatı”, “güzel konuşma sanatı” gibi kalıpları kullanılmaktadır. O halde yapılan bir iş veya hareketin güzel, gelişmiş ve etkileyici bir biçimde görünmesi, onu bir sanat olarak tanımlamamıza sebep olmaktadır. Bir anlamda insan yaptığı işi yüceltebildikçe, ona bir parıltı katabildikçe, sanat olgusuna biraz yaklaşabilmiş sayılır. Yani sanatın ayırıcı özelliklerinden birisi de, onun günlük, basit ve sıradan şeylerin üstünde olmasıdır.

Halk arasında sanat kelimesi insanların ihtiyaçlarından birisinin karşılanması konusunda öğretilen ve yapılan iş anlamında kullanıldığı gibi, ustalık-hüner-marifet anlamında “bu işte bir sanat var” şeklinde de kullanılmaktadır.

Sanatın TDK sözlüğündeki tanımı, “ Bir duygu, tasarım, güzellik vesairenin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık” şeklindedir.

Sanat eseri ise insanda estetik heyecan yaratan, güzel hisler

uyandıran nesne, eser, duygu yada düşünce şeklinde ifade edilebilir.

Leo Tolstoy “sanat nedir” adlı kitabında sanatı, “eşsiz yaratıcılık ile onu algılayan kişi arasındaki duygu alışverişidir” şeklinde tanımlamaktadır.

Sanat insanların hayal dünyasında yer alan güzellikleri, duyguları, düşünceleri, yaşadıkları yada hissettikleri görsel, bilimsel ve sözel yöntemlerle ifade etmek iken, “zanaat” insanların maddeye olan ihtiyaçlarını gidermek için yapılan eğitim, beceri, deneyim ve ustalık gerektiren işlere denilmektedir.

Sanat eserleri kendine özgüdür, genellikle tekdir ve eşi yoktur.

Zanaat eserleri ise birden fazladır ve istendiği zaman sayısı artırılabilir ve sürekli olarak yenileri yapılır.

Sanatda yaratıcılık ön koşuldur. Zanaatde eğitim ve ustalık önemlidir.

Sanatçının eserlerinde duygu ve hisler ön plandadır, zanaatkar ise belirli bir program ve plan dahilinde eserlerini meydana getirir.

Sanat eserinin yapılmasının ana amacı güzellik ve estetik yaratmaktır, para için yapılmaz. Zanaatci ise eserini bir fayda sağlamak ve para karşılığı satmak için meydana getirir, zanaat bir meslektir ve bu sebeple de doğal olarak para kazanmayı hedefler.

Tüm bu farklılıklara karşılık sanat ve zanaat arasında benzerlikler de vardır. En önemli benzerlik ise her ikisinin de yetenek, emek ve beceri gerektirmesi ve her ikisinin de temelinde tasarımın yatmasıdır.

Kısacası sanat yaratıcılık, zanaat ise ustalıktır. Basit anlamda söyleyecek olursak, sanatçı,

sanatı gerçek anlamda özümseyen, önemseyen, sanatı kendi kişiliğinde eriterek, güzel şeylere dönüştüren, insan olmak bilincini en üst düzeyde tutan kendini aşan kişidir.

Başka bir ifadeyle, sanatçı, herkesin, duyduğunu, gördüğünü, hissettiğini, düşündüğünü farklı şekilde duyan, gören, hisseden, düşünen, yorumlayan ve yansıtarak, duyulmayı duyan, görülmeyeni gören, olmayanı bulandır.

Resim, heykel, müzik, tiyatro, edebiyet, dans, mimari, sinema gibi güzel sanat dallarının yanısıra diğer sanat dalları da her zaman insanların hayatında ve gündeminde olmuştur.

Mesela, sanat ve tıp iki farklı alan gibi görülmese de yüzyıllar boyu hep bir arada olmuştur.

Sir William OSLER 1892 yılında, “İnsanlar arasında büyük farklılıklar olmasa tıp, bir sanat yerine bilim olabilirdi.” demiştir.

Batıda teknolojik teşhis yöntemlerinin yanında artık pek çok doktor hasta ile ilişkide sanatın görsel etkisi ve yalın anlatım niteliğini daha fazla kullanmaktadır. Sırf bu nedenle plastik cerrahlar aslında malzemesi insan olan heykeltıraşlığa daha çok yaklaşımaktadır.

Hekimlik, bilimsel düşünce ve tekniğin basit bir uygulaması değildir. Beş duyu ile kazandığı semptom ve bulgulara “medikal önsezi” diyebileceğimiz altıncı duyu ile elde ettiklerini de eklemelidir. Hastaya insana ait olduğunu hatırdan çıkarmamalı, sevgi, şefkat ile örülerek örgütlenmelidir.

Meslekler zaman sürelerine göre kısmi statü, tam statü olarak ikiye ayrılırlar. Hekimler

bunların hiçbirisine uymaz, ne part time, ne full time, gün 24 saat “all time”dır.

Tıp, insanlığı hastalık bağlamında anlama sanatıdır. Nitelikli bir tıp doktoru olmanın temel şartı, yeterli bilimsel bilgiye sahip iyi bir sanatçı olmaktır. Ne sadece bilimsel bilgi, ne de tek başına sanat veya benzeri bilimler hastayı iyileştirmeye yetmez.

Tıbbi beşeri bilimler öğrencisini daha insancıl (yardımsever, sempatik ve insan refahı için endişelenen bireyler) yapmaktadır. Tıbbi beşeri bilimler kavramı öncesinde “medikalizasyon” kavramı hakim iken, günümüzde beşeri bilimlerin etkisi ile biyopsikososyal kavramı ön plana çıkmaktadır. Dünyadaki birçok tıp fakültesi, felsefe, etik, edebiyat, tiyatro ve sanatın diğer dalları gibi disiplinler aracılığıyla 1950’lerden itibaren tıp eğitim müfredatına beşeri bilimleri entegre etmiştir.

Tıbbi beşeri bilimler, hekimlere eleştirel ve yaratıcı düşünce becerileri, kişilik ve ahlaki gelişim, tıbbi sorun ve ve küresel olaylar hakkında farklı perspektif geliştirme özelliği kazandırır.

Tıp, bilim ve bilimsel metodları hekimlik sanatı ile birleştiren bir disiplindir. Hastalığın sanata eğilimi insanlık tarihi kadar eski, tıbbın bilimsel temeli ise oldukça yenidir (Goldman and Ausiello).

Tıbbi Beşeri Bilimler Derneği, tıbbi beşeri bilimleri, tıbbın insan tarafı ile ilgili tıbbi uygulama, eğitim ve araştırma yönlerini içeren, interdisipliner bir bilim alanı olarak tanımlarken, Evans, insan hayatının tüm karmaşıklığını, farklılığını ve belirsizliğini çok geniş bir tuvale çizilmiş resim olarak görme sanatıdır demektedir.

Tıbbi beşeri bilimler kavramı öncesinde insanın yapısını, davranışlarını ve tabiatını sadece tıbbi terimlerle açıklama eğilimi

bulunmaktaydı. 1950’li yıllarda Parson’s bu eğilimi “Medikalizasyon- Tıbbileştirme” olarak ilk kavramlaştıran kişi olmuştur. Bunun sonucunda ise hasta-hekim ilişkisi standardize edilmiş ve tedavi süreci hekim merkezli hale gelmiş olur. Kısaca hastadan çok hastalığa odaklanmış olur. Bu durum “Biyomedikal model” olarak adlandırılmaktadır.

Biyopsikososyal modelde ise tıp, sadece hasta yada hastalığı değerlendirerek tuvale çizilmiş resmin bir bölümünü görmek yada bir şarkının sadece nakaratını dinlemek değil, tuvale çizilmiş resmin bütünü görmek ve şarkının tamamını dinleyerek bütünle ilgilenme sanatı olan “tıbbi beşeri bilim” savunulmaktadır.

Cecil’s Textbook of Medicine adlı tıp kitabında “Tıbbın, bilim ve bilimsel metodları hekimlik sanatı ile birleştiren bir disiplin olduğu “ ifade edilmektedir.

Toparlamak gerekirse, tıp hem bir sanat ve hemde bir bilimdir. İki kavramda bozuk paranın iki yüzü gibi birbirinden bağımsız ve birbirinden ayrılmaz kavramlardır.

Meula Galen’in bir sözü vardır: “İyi doktor aynı zamanda filozoftur.” Çünkü amaç kainatı, insanı anlayıp sağlığı o bütün içinde görebilmektir. Bu

bağlamdan kopardığınızda, mesela hücreye baktığınızda insanı göremiyorsanız, kainatı göremiyorsunuz demektir ve sorunu tanımlamanızda üreteceğiniz çözümlerde derinlikten yoksun demektir.

Türkiye de tıp eğitimi gibi hukuk, iktisat, kamu yönetimi vb. eğitim sürecinde teknik ve şekilden ibaret bir eğitime dönüşmüş durumdadır. Bir doktor baktığı yerde sadece organları yada işleyen sistemleri görüyorsa ve ötesine geçemiyorsa veya bir hakim veya müfettiş insandan ziyade sadece suç, kabahat, yolsuzluk vb. sadece statik durumu görüp ötesine geçemiyorsa ve her suçlunun altında bir insan olduğunun farkında değilse burada bir sorun var demektir.

Nasıl edebiyatçı romanıyla ve hikayesiyle konuşuyorsa ve bir defalık bir eser yaratılmışsa, Müfettiş de raporuyla konuşur ve o konuya veya olaya münhasır olmak üzere düşüncesiyle, kalemiyle, insana ve olaya yaklaşımı ve bakışıyla bir defalık bir eser/sanat yaratır, şayet tektipleşmiş veya sıradanlaşıp standart bir hal almış bir rapor ise o zaman bu zanaat haline gelmiştir. Denetim ustalarıyla sanattır, aksi takdirde zanaat olarak kalır.

Müfettiş bir ressam gibi olayı veya konuyu resmedip, canlandırarak, bir heykeltraş gibi olaydaki fazlalıkları atıp somut gerçeği yansıtarak, bir mimar gibi raporunu tasarlayıp, şekillendirip somut hale getirerek, bir yazar gibi güzel ve özenli seçilmiş kelimelerle konuyu en

iyi şekilde anlamlandırıp güzel sanat haline getirerek, bir hikayenin oyuncular tarafından temsil edildiği bir tiyatro eserine benzer şekilde dramatize etmeden ve asıl hikayeye eklemeler yapmadan bir oyunun tasarlanmasında olduğu gibi olayın ve oyuncuların olduğu bir denetim veya soruşturma konusunu bir dramaturg gibi işleyip seyirciler yerine konunun ilgililerine sunar. Bir anlamda Müfettiş tüm enstrümanları kullanan ve Şefi de kendisi olan bir orkestra gibidir.

Yine, Müfettiş danstaki ritmi ve uyumu baybetmeden, sanatçının sanatı kendi kişiliğinde eriterek, güzel şeylere dönüştüren, insan olma bilincini en üst düzeyde tutan, kendini aşan kişiliğinde olduğu gibi, herkesin duyduğunu, gördüğünü, hissettiğini, düşündüğünü farklı şekilde duyan, gören, hissedeni, düşünen, yorumlayan, yansıtan, duyulmayı duyan, görülmeyeni gören, olmayanı bulan yani tıp biliminde kullanılan Medikalizasyon – Tıbbileştirme kavramından hareketle, denetimde de Denetimizasyon –Denetimleştirme veya Müfettiş – Memur (Kamu görevlisi) ilişkisini sadece mevzuatla veya hukuki terimlerle açıklama eğilimi yerine, mevcut durumu veya hastalığı memur ile birlikte değerlendirerek resmin bütününe görmek ve bütünlü ile ilgilenme sanatı olan denetimi, bilimi de kullanan bir sanat haline getirdiğinde Müfettiş artık sanatçı olmuş diyebiliriz.

AYDININ TARAFSIZLIĞI BAHSİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Tekin AVANER*

Türkiye’de *aydın*, eskiden *münevver* Fransızcada *entelektüel*, kendisinden bekleneni tatmin edici düzeyde veremediğinden genellikle eleştirilmiştir. Eleştiri sahiplerinin ülkeye kendi katkıları da eleştirilebilir, bu böyle gider. Ancak Türkiye’nin genel gidişatından bağımsız olarak değerlendirilemeyecek bu husus *vurun abalıya* kültürü doğurmamalıdır. Serinkanlılıkla ve bilimsel değerlendirmeler ve saptamanın ötesine geçen yapıcı eleştiriler nasıl kurulabilir? Yapıcı eleştiriler dilek ve temennilerden nasıl kurtarılabilir? Günümüz aydını, küreselleşme ile birlikte olgusal okumaları *veri seti* yetersizliği nedeniyle ya da bahanesiyle doyurucu bir şey yapmaktan uzak, teslimiyetçi ya da ana akım kuramların ulusal, yerel aktarıcısı biçiminde konumlanmıştır. Olgusal kabulleniş ya çaresizlik ya da *bananesi* ilgisizliği şeklindedir. Hep beraber seyrediyoruz. Mevcut durumu yönetme, tehlikeleri bertaraf etme yerine işbirlikçi, kurulmuş, kurgulanmış olmayı tercih ediyoruz. *Silahşörlük* anlayışı da değişmemektedir. Taraf ya da karşıt olan *dikotominin* esiridir. Bu yüzden kavramsal okuma, eleştirme, toptan ret, uyumlaştırma, karşılık ya da kendi olanı kurma ve geliştirme arayışında da değiliz. Hepsini birden yapmaya çalışan da var kendini kurtarmaya çalışan da.

Herkes kendi cılız gayretinde bir şeyler yapma derdinde, amaç yok, plan yok, sinerji yok, her şey belirsiz ve etkisiz. Her yerde laf var...

Neden? Neden mi bunları kafaya takıyorum. Sade ben değil Tilly de öyle. Üstelik o, neden sorusuna da epeyce takılmış, gerekçeleri şöyle: “*birincisi, kitle iletişim araçlarının, öğrencilerin ve meslektaşım sosyal bilimcilerin karmaşık toplumsal görüngüleri hep aynı şekilde açıkladıklarını fark ettim ve düzenli olarak birkaç etkili aktörün kararlarına odaklanıp, tahmin edilmeyen sonuçları, artımlı etkileri ve kesintisiz, toplumsal etkileşim müzakerelerini neden ihmal ettiklerini merak ettim... İkincisi, pek çok toplumsal sürecin, söz gelişi, kendi kendine konuşmaktan ya da bir büyük ustanın satranç hamlelerini planlamasından ziyade yoğun bir söyleşiye benzediğine ilişkin hüznü iddiam (var).*” Can sıkıntısından kaynaklanıyor olabilir. Yine de insanları birbirine bağlayan neden sorusuna devam etmek gerek (Tilly, 2019: 8-9, 23 ve 59). Kim bilir Gazzali’nin ilgilendiği gibi kültüre dışarıdan gelen bilgiler (ulûm-i dahîle) mevzuu herkes gibi beni de etkiliyor olabilir (Çağrıcı, 2017: 17).

Akademik dünyada sürekli duyulan pelesenk, o ölçüde de klişe bir söz var; *tarafsızlık*. Bu

Doç. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
Güvenlik Bilimleri Fakültesi Dekan Yardımcısı

sözün gerçekten anlamı ne? ‘Bilmiyorum’ demek kolay ama araştırıp öğrenmek zor olanı. İsmail Kara’nın ifadesiyle konuyu “tetkik ve teşrih masasına yatır(mak)” gerek (Kara, 2019: 5). Teoman Duralı rahmetli, Sartre’ın bir tek “tarafsızlık ahlaksızlıktır” sözüne katılıyorum demişti ya benim kafaya takmam o misal olabilir. Bir sorunsal bu... Üstün varsayımına kanan ya da kendinden yana olan. Batıdan okuyan, doğuyu bilen. Hem onu hem onu olmaz mı? Sağlamcılık, uyanıklık ya da üçüncü yolculuk? Doğu’da ne var ki? Hayır, ilim Çin’de de olsa alınıyor, Çinli olunmuyor. Elden gelen öğün olmuyor vesselam, kendine bakmalı aydın, aramalı, bulacaktır elbet...

Vaktiyle yerel tarihçilerin kıdemlilerinden olan *Cezmi Yurtsever* büyüğümüz, pek çok baskı da yapan eserlerinden birinde, akademik tarihçilik için başvurusuna müteakip danışman profesörle yaptığı mülakattan hemen sonra köyüne dönmesi salık verilince üzüntü ile karışık kızgınlığını da saklamaz ve içinden çıktığı toplumun tarihe olan sevgisi ile birlikte kazandığı şuurunu akademik olarak araştırmalar yaparak gelecek nesillere titiz/bilimsel incelemeler sonucu eserler sunmak istediğini dile getirir. Mülakatta, tarihe dönük sevgi ve bilincin harmanladığı ifadeleri sarf ederken beklemediği bir tepki ile karşılaşır. Böyle bir duyguyla yapılacak tarihçiliğin politik olduğu ve köyüne geri dönmesi gerektiği söylenince çaresiz başka yollar arayarak tarih çalışmalarını sürdürür. Tarafsız olmak ve bilimsel kalmak arasında uyarıları genç yaşta ve aslında şiddet içinde kalarak öğrenmiştir. Toprağın değerleri saf ve samimi ifade edildiğinde yetenek sahibine metodolojik kazanım için rehberlik değil, neden azarlanma nasip olmuştur? O günden bugüne değişen nedir? Bir metin millici

ise akademik bulunuyor mu yoksa ciddi bir şekilde aşağılanıyor mu sorusuna hala olumsuz yanıt verenler var (Buçukcu, 2020: 191).

Eğitim ve günümüzde yine de var olan dönüştürebilme gücüne dair de değinmek gerek. 19.yüzyıldan katkısıyla Schopenhauer, *Horaz’ın Carmina’sından* alıntıyla, “*Doğuştan gelen yeteneği sadece eğitim geliştirir*” (Schopenhauer, 2016: 17) demektedir. Burada iyi niyet de çabası. Eğitim köreltiliyor sadece. Çarpık eğitim meselesi. Memleketin evlatları geçmişini bilmesinler, öğrenmesinler, ders çıkarmasınlar, öğretmesinler mi? Sistemi böyle kurgulamışlar. Ya da her yerdeki *etnocentrisizm* burada da yakayı bırakmıyor ve siz zaten rasyonel de olamazsınız ön yargısına mı kapılıyoruz? Bilim senin nene gerek? Azim, kararlılık, sebat, çalışkanlık, bilim adamı nosyonuna ve de formasyonun gereklerine dair bilimum cümle. Ya da bunun yerine bilimum insanlar oralarda, etiket ya da beyin göçü. Bunlar da yine bilinen ve sık tekrarlanan karamsarlık tablosu işte. Ya da acı ama kısır hakikatler. Biliyorum *hayırlısı buymuş* deniyor. Kısmet... İyi ama kötüyü söyleme de gıybeti girmiyor...

Günümüzde artık bu tartışmanın aşıldığı ve bilimsel olanın üstün geldiği zamanları yaşıyoruz. Ancak bilimsel tarafsızlığın mutlak ya da vicdani noktalarda kalarak üstünlüğü elde ettiği iddia da edilemez. Makyavelist, Seyesvari ya da oportünist/fırsatçı sözcüklerini en iyi bilenlerin en tarafsız oldukları da söylenebilir mi? Yaşam alışkanlığı yapanlar mı denmeli? Sonuç *imtidat* da olmadı. Sürekli değişerek dönmek bu, sürekli gelişmek olan *kaizenden* önce Yahya Kemalce dile getirilmiş, Tanpınar kavramsallaştırmıştı, *nev-yunani* olunmadıysa, kökü mazide olan bir ati de olundu mu ki?

Maarif meselesi, kafa hep batı, halktan hep kopuk hal...

Doğa ya da sosyal bilim dikotomisi belli bir tartışma zemininde daha net ögeler içermiyor da değildir. Sözelimi *'tarafsız gözlemci kimliği'* Malinowski'nin 1930'lardan beri çağdaş sosyal antropolojinin kuruluşunda icat ve de armağan ettiği kavram setlerinden biri olarak dördüncü çeyreği tamamlamak üzere. Bu süre boyunca çok da yaygınlaşmış durumda bulunuyor. Estek köstek ruhlarda *'akılcı'* ya da *'yaşamak için'* de olgu halinde. Nasıl da yaygın hale geldi. Yavaş ısıtılan kurbağayı anımsatıyor insana. Doğa bilimlerinin varlıkbilimsel ya da kanıksanmaktan mütevellit somutlama avantajına sahip pozisyonunu artık tartışmıyoruz. Önceden ya da sonradan kabulümüz o. Hatta malum sosyal bilimler olarak ondan nasıl yararlanacağımıza dair tartışmalar görece yeni olsa da vakıa epeyce eskimiş bulunuyor. Darwinli, Newtonlu ya da bizce aşikâr Bertalanfy onlardan birkaçı. Matematik mi onu hiç katmayalım bu işe. Hem o zaten kadim. Ancak sosyal bilimlere meyil edildiğinde ya da daha doğru bir ifade ile toplumsal sorunları yazmaya odaklanıldığında hemen bir açmazla karşılaşılıyor. Bakın bir fen ya da temel bilimci (fizik-kimya vd.) daha pozitivistçe de bakarak bunu deşifre edebiliyor. Kritik konu ya da durum *leh* ve *aleyh* sözcükleriyle ortaya çıkıyor. Bunun kişisellikten uzak olması da gerekiyor. Sözelimi 'Türkiye'nin lehine olanları bulup çıkarma gayreti'ni ele alalım. Olgusal düzlemde araştırma, inceleme ve geliştirme için bir dizi çaba gösteriyor, uğraşp duruyoruz. Bazılarımız akademik sorumluluk içinde kalmaya ve uykusunda bile değerli işler yapan bir sınıfa ait olmayı hak etmeye çalışıyoruz. Mürekkepten damlattıkları değerli olsun diye uğraşıyorlar.

Bazılarımız da tarafsızlık takiyyesi içinde sözlü ya da network ilişkileri içinde bir taraf olarak postu deldirmemeye, unvanları, kadroları ve mansıpları elde etmeye uğraşıyoruz. Elbette tarafsızlığı en fazla eser/yayın konusuna münhasır tutmaya çalışarak. Bu çaba ise özgün ya da telif eserlere bakıldığında her biri başucu kaynağı olan *opus magnumlar* yaratsa, ilham perileri genç nesillere hiç değilse okuyanlara

katkı sağlasa amaca bir nebze de olsa yarar ve ferahlık verir. Ancak bu bilinemezdir, bugün değilse bile bir gün işe yarayan, tarihte yazıldığından çok sonra belki de asırlar alan keşifler ve de eserler vardır. Güzel, ancak toplumsal hafıza bununla baş edebilir mi? Bizim toplumun hafızası. Unutkanlıkla malul olduğu ifade edilen bir topluluk dün ne yediği üzerine tartışan pek çok insan ve düşük eğitim seviyesi hiç değilse pratik ve pragmatik genç

ve dinamik bir demografik yapı arkasındakilerle uğraşmayı pek tercih etmeyecektir. Ettirilmeyecektir faslı da ayrıca tartışılabilir. Ancak unutkanlık mevzuunda aydının pozisyonunu kurcaladığımızda Bauman'ın ifadesiyle "Geçmişte sömürülen ve bunu unutmuş kimse, o başka kişileri sömürecektir. Öncesinde hep tepeden bakılan ve şimdi bunu unutmuş gibi davranan kimse, o aynı

şeyi başkalarına yapacaktır..." Zihniyet bahsi bakımından az gelişmiş ülke aydınının C düzeyi diplomalar peşinde koşarken Avrupa'daki hali, bu çağrışıma uygun düşecektir. O yüzden belki de kendi memleketine yaban kalmaktadır. Yaban kalmak bir tehlike ise diğer bir tehlike tıpkı akıllı füzeler gibi "edindikleri bilgilerin tamamen tek kullanımlık" olmasıdır. Yabancı ülkelerdeki doktora tezleri genellikle Türkiye üzerine yapılmakta, tercüme faaliyetinden

ibaret kalmaktadır. Kendi ülkesinin bilgisini böylece transfer etmek. Kısa sonuç aferin alınır, başarılı olunur, uzun vadede kültür güzellemesiyle ömür tüketilir, emekli olunur. Onca emek, zahmet ve de kaynak böylece heder olup gider. Zarar vermesindense israf hep tercih edilir durur. Antropolog Gregory Bateson'un ezberci, değişime uyum sağlayan ve paradigma değişimlerini yönetenler biçiminde yaptığı üç öğretim/öğrenme seviyesinde bize hangi seviye düştüğü açıktır. Akıllı başa almazsak Malinowski'den otuz yıl önce katılımcı gözlemcilik deneyiminin ilk öncüsü Frank Cushing gibi Zunilerden biri haline gelmek kaçınılmaz olacaktır (Bauman, 2020: 15, 23, 27 ve 65). Vaki örnekler pek çoktur.

Lehte olmak ya da Türkiye'nin lehinde olanları bulup çıkarmak gayreti zorlu bir yol... Acaba daha kolay bir yol yok mu? Sözgelimi mefhumu muhalifinden gitsek ve de 'Türkiye'nin aleyhine olanları teşhir etmek gayreti'ni göstersek nasıl olur? Olmayana erge yani. Saçmalığa indirgeme demiyorum özellikle. Böylece tarafsız olur muyuz? Aleyhte olanlar biraz daha kolay deşifre edilebilir zira bunlar çok fazla bulunuyor etrafımızda. Şöyle bir üstümüze başımıza baksak, yediğimiz içtiğimizden tutun da kullandığımız faber ya da enstrüman bolluğunu fark eder miyiz? Yoksa hep böyle mi sanarız sapiensi. Çok mu iyimserim? Başkaca dost yoksa kendimizden gayri o halde kendi alet ve edevatımızı kendimiz yapmamız gerekir. Oysa bu otarşik zihinsel kalıp ve yöntemlerin fena şeyler olduğunu tarafsız olanlar bize belletmişlerdir. Aslında onlar nasıl bunları yapıp da tarafsız kalabiliyorlar? Bu mahareti de alkışlamak gerekir. 19.yüzyıldan 20.yüzyılın ortalarını geçerken bile yaşanan

tüm savaşların sebebinin milli bir duygudan değil hegemonya isteğinden kaynaklandığını ifade eden bir yazar bizim açımızdan bilimsel ve kültürel hegemonyayı işaretlemeyi mi? (Hassner, 1967: 64) Hegemonik ilişkiler son tahlilde emperyalizmi kurmak için değil mi?

Maharet demişken tarafsız gözlemciler de lehte ve aleyhte gayret yürütenler de maharet ya da kabiliyetleri ölçüsünde vakıayı yansıtacaklardır. Burada *'mirror for princes'* da farklı galiba. Adamların aynaları da mı farklı? Ya da bu bir algı... Algı yönetimi mi sadece? Bir kere taraflı/tarafsız herkes doğru yansıttıkları ölçüde vakıaya temayüz ediyor, müverrihlerin ya da ediplerin, *şuaranın şeyhi* haline geliyor, *mütebahhir* oluyor... Doğru yansıtma mı dedim? Evet, ancak kabiliyet de dedim. Belki de Türkiye lehinde çalışanlar kabiliyetsiz, ya da doğru yansıtamıyorlar. Öyle mi ki? Hani Bilge Ercilasun'un "Yahya ve Kemal ve Nesirleri" bahsinde Yahya Kemal'in, *Edebiyata Dair* kitabındaki "Resimsizlik ve Nesirsizlik" adlı yazısında yer alan... "Bu iki sanat bizde yoktur. Muhayyileyi en fazla işleten bu iki sanatı talih,

bizden esirgemiştir. Gerçi "nesrimiz, resmimize göre vardır. Lakin yazık ki nesrimiz üç kusurla malûldür. Çok az yazı yazmışız, çok kötü yazı yazmışız, çok kısa yazmışız." (Ercilasun, 2019: 411-412) ifadesi akılda tutulursa genelde bir hayal etme gücü sorunu var zeminde. Sorunun toplumun içinden çıkan yanı ile aydına yansıtacağı da açık. Öncü ve rehber yönleri baki olmak üzere bir yönüyle ölçsüzlük ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla yanlış yansıyan ya da çarpıtılan şeylerle meşguller. Algı ve imaj devrinde yanlış yansıtma ve çarpıtma mahareti de çabası. Formasyonun olmazsa olmazları akla gelse de burada megalomanin de antipatik/sevimsiz bulunduğunu ifade etmeliyim. Avantaj sağlamak için ya da saflıkla/cahillikle çarpıtıldığında neler oluyor? Eh hiç değilse itibar kaybı. Sığ olanlar itibar kaybetse ne olur kaybetmese ne olur tabi? Ama onun yerini yeni bir sığ olan dolduruyor. Türkiye aleyhine olanlar avantaj sağlamak için ya da saflıkla/cahillikle çarpıttıklarında neler oluyor? Koca bir hiç. Hatta daha değerli oluyorlar. Bedel ödemeyi göze almış olmak iltifata tabi olmak demek. Hıyanet saflıkla yapılmışsa eğer müeddep olan namus dairesinde kalarak belki de kahrolarak çilesini tamamlıyor. Çoğu kez affedilebilecek olsa da *Çolak Salih* gibi irşad olabilseler de köşelerinde ıstırap içinde kalıyorlar. Küstah olan ise en fazla göç ettirilir, terfi ettirilir, unutturulmaya terk ettirilir. Bir adalet onu gelip buluncaya dek böyle gider.

Tercüme bahsine değinmek ya da değinmemek. Bir gayya kuyusu deyip geçiştirmek belki de. Ancak bir gazete haberi ele almadan olmaz dedirtiyor; adam hakkında bilgi veriliyor, çoğu Türkçe tabi ama bir yerde kendi anlatımıyla öyküsü dile getirilirken 1964 yılında *Peace Corps* gönüllüsü olarak Türkiye'ye ilk gelişi

ifade ediliyor. “Barış Gönüllüleri”nin dönemin emperyalist ajan ve de araçlarından olduğu biliniyor. Kim daha namuslu?

Aklımda bir sürü komplo teorisi var. Hiçbir şey olmamasından iyidir. Belki de değildir. Düşünmeyenler çoğunlukta ama. O halde komplo olsa da yakınmalar diz boyu ve iç sesim kısıldı artık. Ateist, sapık ya da eşcinsel, intihar yaygın, materyalist, akıl ya da ruh hastası-kaçık, maceraperest ya da meraklı insanların düşüncelerinin toplamıdır. Ne mi? Bilim ya da felsefe tarihi. Amma büyük laf. Batı rasyonalitesi daha kibar kaçacaktır oysa. Yine de sistemi çözümlmek için biraz burjuva biraz da sanat desteğini eklemek lazım herhalde. Ya da dağınıklığı gidermek için altyapı ve üstyapı kurumlarına müracaat etmek ve iktisadi, toplumsal, siyasal ve yönetsel düşünce, bilgi, estetik de var tabii, yapı ve işleyişlerden dem vurmamak gerekecek. Hakikaten Batı dünyasında neden lokomotif hep burjuva sınıfı oluyor? Ekonomik ve toplumsal örgütlenme tarzı sınıfsal olarak yeni bir

dinamizmle siyasal ve yönetsel süreçlere de hakim olmak ve egemenliği kullanmak istiyor. Devleti yönetmek, araçsallaştırsak da olur mu? A bir dakika, nasıl oluyor da Türk ya da Kürt ya da İran, Irak, Suriye ya da külliyen Ortadoğu’da bu mekanizma işlemiyor? Burjuva demokratik devrimler olmuyor yani. Tarımdan, ticarete oradan sanayiye ya da içiçe geçmiş hepsi farklı sıraya otursa bile elbette mantıksal ve sıradüzensel bir mekanizma var. İşbirlikçi burjuvazi, iş sınıfı ya da çıkarıcı grup kritik nokta burası. Milli ya da ulusal sözcüğünü içermiyorlar. Daha çok dağıtımçı, acenteci, şube ya da distribütör bir ağ bileşenleri olarak işbölümünün parçası olmuşlar. Merkeze bağlanmışlar. Bağımlı bu yapı, gelişemeyen bir sanayi (tarım ve ticarete dahil) burjuvazisi olduğu sürece halkın/köylünün isyanlarının sonu nereye varabilir? Hüsrân. Kullanılacaklar. Ya da her ikisi birlikte olacaktır olan. Destabilizasyon süreçleri gerçekte kimin mi işine

yarıyor? *How to recycle the/your colonial empire?* Sömürge imparatorluğunu çevirmek lazım. Hiç değilse sürdürülebilir olsa çabalarını unutmamak lazım: çevrenin artı değerini merkez ülkeye, merkez ülkeden onlara da bolca kendi kültürlerinin transferi meselesi. Çevrenin elitleri de ideoloji vs. devşirirken ya da ithal ederken hem gelişmiş olmak istiyorlardı hem de onlara benziyorlardı, psikopatolojik bir şevkle ya da anti-kolonyal tepkiyle davranma meselesi, haz öteden beri üstün geldi öfkeden tabi (Buçukcu, 2020: 194)... Dua ve baki selam... Herkese kolaylıklar...

Tarih şuuru ne demek? Nasıl bilinçleniriz? Sözelimi 'Elli İlk Buluşma' filmini izlerken *amnezi* kavramını fark ederiz, isabet etmiştir ve toplumsallık atfederek halimizi resmederiz ya da *Patton* filminde ABD'li General'in İngiliz mevkidaşına nispet yaparcasına değil elbet savaş sonrası küresel güç elde etme ve öne geçme amacıyla sergilediği mücadelesine tarihselvefelsefikbakışlarfırlatarakNapolyon'un Moskova seyahati ya da seferinden anekdotlar alırız, *bizim Hollywood* pek çok şeye kadirdir ne de olsa... Ve film seyrederken patlamış mısırla enerji, süper kahramanlarla bilinç kazanırız. Alın size bilinç... Tamamı batı modernliği... post modernliğinden de bir şey görmedik ya...

Bu günlere kolay mı geldik? Elbette hayır. Sayısız savaş ve mücadele dolu, ancak yazmadığımız bir tarih var. Masa başındaki adamlar kazanıyor bu filmde hay aksi, olsun biz naif kalalım ve başarı ve felaketler, zafer ve yenilgilerle dolu bir tarih yapalım kendimize, ekonomiyi, tarımı hayır efendim ticareti belki de işletmeleri nasıl Türkleştirdiğimizden dem vurulsun da bütün kabahatler bize bulunsun. Sanki Ortadoğu, Kafkaslar, Balkanlar ya da tüm dünya bizden daha insani imiş gibi. Profesyonel

ve güçlü olmayınca *asimilasyon* kavramı temciti pilavidir artık. Belki dünyanın en saf, en hoş görülü, en adil olan insanları kendini tanıyamasın, mankurluğu göremesin diye bilumum çullanmalar, ardı ardına insafsızca...

Her yerde 'halk' var. O halde şuur yok mudur? Şuur nasıl kazanılır? Millet nasıl olunur? Din, dil, kültür, tarih, kader birliği tekerlemesiyle! olunur. Ben kimim sorusuna bugün bile tam olarak yanıt veremiyorsa aydın, kaldıysa tabi, münevver yoksa entelektüel hatta elit de olur, halimiz içler acısıdır. Sınıfsız imtiyazsız kaynaşmış bir millet yaratmak zordur çünkü millet bunu istemiyordur, zillet bunu engelliyordur, devlet de saf imiş...

"... [B]izim yazarlarımız Avrupalı yazarlardan hiçbir zaman pek etkilenmemişlerdir" (Forster, 2014: 43) diyen bir İngiliz yazara gıptaıyla bakmak günah ya da ayıp olmasa gerek. Onlar üstün, biz aşağı mıyız? Komplekslerimiz, ezikliğimiz mi var içeride bir yerlerde? Tabi ki hayır, acaba oç alma derdinde miyiz? Sanmıyorum. *Demokrit* gibi antikler "*hakikat derinliklerde*" (Schopenhauer, 2016: 19) derler. Çoğu kez doğru bu. Ancak bakın *küresel* her yerde... Aydın ise tarafsızlık derdinde... Yine de çalışmalıyız...

Forster'ın saptaması karşısında insan yerinde

duramıyor gerçekten. Acaba doğulu yazarlardan etkilenmişler midir diye kendinize sorduğunuzu duyar gibiyim? Biteviye naiflik işte, bitmeyen umut mevzuu... Sömürgecilik bagajı olmadan, oryantal kafalar etkisini hiç kaybetmemişken, Bauman'ın “*Erken modern dönemin yabancılarla başa çıkmak için başvurduğu din değiştirme ve asimilasyonun, çokmerkezli ve çokkültürlü dünyamızın mevcut koşulları içinde artık birer seçenek olmadığı*” düşüncesine katılışının anlamı nedir? Üstelik “*Yaşadığımız gitgide diasporalaşan bir toplum*” itirafı da orta yerde dururken. Göçmenlere ihtiyaç, sizin ihtiyaç duyduğunuz nitelik ve nicelik kadar, size hizmet ettiği kadarıyla var. İngiliz Başbakanı olabilese bile. Aksine karşılıklı bağımlılık dile getiriliyor: “... küresel tedarik zincirlerinden koparılacak olsalar, bugün o yerel olanlar onlara özgün kimliklerini kazandıran şeylerden ve onları canlı tutan mekanizmalardan yoksun kalırlar. Diğer yanda yerel bölgelerde kurulup hizmet veren havaalanları olmasa, küresel güçlerin ineyeceği, takviye alacağı, ikmal yapacağı ve yakıt tazeleyeceği hiçbir yer olmaz. Birlikte yaşamaya mahkumdurlar. İyi veya kötü. Ölüm onları ayırınca kadar.” (Bauman, 2020: 9, 100 ve 139). Görüldüğü üzere işbölümünde payanda, liman, acente olmak yerele düşüyor. Neokolonyalizm bu olsa gerek. Sömürgeciler olmasaydı tren 50 yıl

sonra gelir, ilaç bulunamazdı savında olduğu gibi. Getirdikleri bu, ya götördükleri ne ki? Ne zaman büyüyeceğiz, tırtıl her ağzını açtığında girmeyecek, anla artık... İthal ürünler, pahalı markalar, zincir kahveler kurtarmayacak... Artık entelektüel gücü, uygulamada etkinliği görelim değil mi? Vatan-millet adına, edeple, namusla...

KAYNAKÇA

- Bauman, Zygmunt (2020). *Eğitim Üzerine (Riccardo Mazzeo ile Söyleşi)*, çev. Akın Emre Pilgir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Buçukcu, Öner (2020). *Milliyetçilik (Tarih, Teori ve Temel Meseleler)*, Ketebe Yayınları, İstanbul.
- Çağrı, Mustafa (2017). *Gazzali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2.baskı, İstanbul.
- Ercilasun, Bilge (2019). *Edebiyat Tarihi ve Tenkit*, Dergah, 2.baskı.
- Forster, E. M. (2014). *Roman Sanatı*, çev. Ü. Aytür, Milenyum Yayınları, İstanbul.
- Hassner, Pierre (1964). “Milliyetçilik ve Milletlerarası İlişkiler”, *Milliyetçilik*, Raoul Girardet vd., çev. Yıldızhan Yayla, Köprü Yayınları, Acar Matb.
- Kara, İsmail (2019). *Cumhuriyet Türkiye’sinde Bir Mesele Olarak İslam 2*, Dergah, 3.baskı.
- Schopenhauer, Arthur (2016). *Haklı Çıkma Sanatı (Eristik Diyalektik)*, çev.Hüseyin Salihoğlu, İmge Kitabevi, Ankara.
- Tilly, Charles (2019). *Neden? Düşünce ve Davranışlarımızın Altında Yatan Nedenler*, çev.Ahmet Fethi, Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul.

SIYASET, BÜROKRASI VE DENETİM İLİŞKİSİ

A. Alper ORKUN*

Siyaset ve bürokrasi ilişkisi, Türk idari hayatının en sorunlu alanlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. İlginç olan nokta, sorunlar yumağı olan bu alanda yer alan aktörlerin tamamının, hoşnutsuzluk ve tatminsizlik göstermesidir.

Siyaset kurumunun, kamu hizmetlerine erişimde sorunlarla karşılaştığında sığındığı limanın, bürokrasinin hantal ve kuralcı yapısından kaynaklanan verimsiz yapısı söylemi olduğu, bürokrasinin ise etkin ve verimli çalışmasının siyaset tarafından engellendiğinden yakındığı izlenir.

Mesleki uzmanlık bilgisi, süreklilik ve kurumsal ideoloji gibi güç kaynaklarından beslenerek bir iktidar biçimine dönüşen ve modern devlet fonksiyonlarının zorunlu kıldığı bürokrasi ile demokratik idealler arasındaki üstü kapalı mücadele, ülkemizde Tanzimat'tan bu yana sürüp gitmektedir.

Bürokrasinin sosyal sistemdeki rolü incelenirken, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde araçsal nitelikte bir aygıt mı olduğu, yoksa politika ve hedefleri tayin eden bir organ haline mi geldiği sorgulanmaktadır. Güçlü tek parti iktidarlarının bile uyguladıkları politikalar neticeye ulaşmadığında ve başarısızlıkla sonuçlandığında, (çoğu zaman baştan aşağıya değiştirdikleri kadrolara sahip

oldukları bilinirken) bürokratik oligarşiden yakınmaları ilginç değil midir?

Siyasetçiler, kemikleşmiş bürokrat kadroları ile halkın beklentileri uğruna mücadele ettikleri izlenimi verirken, bürokratlar da siyasetin baskılarına rağmen hizmet üretmeyi başardıklarını belirterek kahramanlık yarışına katılmaktadırlar. Kaybeden ise çaresizlik içerisinde olan biteni anlamaya çalışan vatandaş olmakta, vatandaş kime minnettar (!) olması gerektiğini anlayamayan bir halde etrafına bakınmaktadır.

Tam olarak bu noktada, denetim kurullarının bu denklemde nerede bulunduğunu anlamaya çalıştığımızda; sistemin günah keçisi rolünün bizlere sunulduğunu görmekteyiz. Şöyle ki; bürokratin kendisini bulunduğu göreve getiren siyasi iradeye karşı başarılı görünme zorunluluğu, özellikle üst bürokrasiyi, başarısızlıklarını örtmek için denetim kurullarının idari işleyişi yavaşlattığı, sürekli hata aradığı izlenimi vererek, aslanlara yem yapma eğilimine sürüklenmektedir. Bu izlenim yeterince kuvvetli bir şekilde verildiğinde, denetim kurullarının elini kolunu bağlayan uygulamalar mevzuat olarak hayata geçirilmekte ve milli irade bu şekilde istiyor diyerek, bürokrasi kenara çekilmektedir.

* Mülkiye Başmüfettişi, Devlet Denetim Elemanları Derneği (DENETDE) Eski Genel Başkanı

Kamu hizmetlerinin etkin, verimli ve kaliteli olarak sunulup sunulmadığını, mali kaynakların en ekonomik şekilde kullanılıp kullanılmadığını teknik ve objektif kriterlerle ölçülebilecek niteliklere sahip olan denetim kurulları ile siyasi irade arasındaki iletişim bu şekilde soğutulup yok edilince, kısır döngü başlamakta ve siyaset kurumu giderek bürokrasinin kendisine çizdiği pempe dünyaya mahkum hale gelmektedir. Siyasi irade, bürokrasiye devrettiği yetki ve sorumluluğun sonuçlarını ölçememekte, yanlış yönlendirilmeye açık hale gelmektedir.

Toplum, kamu kaynaklarının doğru ve etkin kullanılıp kullanılmadığını anlayabilmek için, sadece medyanın verdiği objektiflikten uzak bilgi kırıntılarından başka veriye ulaşamamaktadır. Sağlıklı veri ve yorumlara ulaşamayan kamuoyunun, sağlıklı şekilde demokratik katılım sağlamasının zorluğu açıktır.

Meslek taasubuna kapılmayan, kendisini de eleştirmekten ve ölçmekten kaçınmayan bir kamu denetim sisteminin ürettiği denetim ve ölçme değerlendirme rapor ve faaliyetlerini, belli bir sistem dahilinde kamuoyu ile şeffaf ve

açık şekilde paylaşacağı bir sistemin kurulması, Türk kamu yönetiminin tıkanan damarlarını açacaktır.

Böylelikle, kamuoyu denetimine kendisini de açan denetim sistemi, içinde bulunduğu umutsuzluk ve etkisizlik girdabından çıkarak daha yüksek kalitede ürün ortaya koyma arayışı içine girecektir. Kapalı kapılar arkasında yaşamını daha fazla sürdürmeyeceğini ve siyasi erki yönlendiremeyeceğini anlayacak olan bürokrasi asli görevine dönerek demokrasilerde bulunması gereken çizgiye oturacaktır. Kamuoyunun doğrulara daha hızlı ulaşabildiğini gören siyaset kurumu ise kendisini, hesap verebilir yönetim anlayışını desteklemek zorunda hissedecektir.

Birçok kez tekrarladığımız üzere, çoğunluğunu idealist ve fedakar insanların oluşturduğu devlet denetim görevlilerinin amacı, yeni bir bürokratik hegemonya oluşturmak değil, Türk Kamu Yönetimini, sanal dünyasından çıkartıp küresel düzeyde gerçekler dünyasının başarılı bir aktörü haline getirme mücadelesine katkı sunabilmektir.

ÖZEL SEKTÖRDE ÇALIŞAN HEKİMLERİN UZLAŞMAYA KONU MALPRAKTİS KAYNAKLI FİİLLERİ İÇİN UZLAŞMA SONRASI DA İLGİLİ HEKİM ALEYHİNE TAZMİNAT DAVASI AÇILABİLMESİNİN YOLU AÇILDI

B. İzzet TAŞCI*

Özel sektörde çalışan hekimler aleyhine mağdur kişilerin şikayetiyle Cumhuriyet Savcılıkları tarafından ceza mahkemelerinde açılan davalar genelde “taksirle yaralama” fiili kaynaklıdır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 89. maddesi kapsamında olan “taksirle yaralama suçu” uzlaşma prosedürü kapsamındadır.

Uzlaşma prosedürü, adli soruşturma makamlarının nezaretinde gerçekleşmektedir. Tarafların açıklama ve kabullerinin serbest bir iradeye dayanıp dayanmadığı adli soruşturma makamınca denetlenmektedir. Uzlaşma prosedüründen sonra, mağdur kişinin vücudunda sonradan ek arazlar ortaya çıkması gibi yeni durumların ortaya çıkması, hekim ile mağdur arasında yapılan ilk uzlaşmanın kapsamı dışındadır. Uzlaşma prosedüründe, uzlaşma tarihindeki fiili durum esastır.

Cumhuriyet Savcılıkları tarafından 5237 sayılı

Türk Ceza Kanunu kapsamında yapılan adli soruşturma aşamasında, ilgili hekim tarafından mağdur kişiyle “uzlaşarak” mağdura bir ödeme yapılması durumunda, artık doktor aleyhine aynı konuda mağdur kişi tarafından tazminat davası açılmamakta ve aynı zamanda da ilgili hekim hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında adli soruşturma yapma imkânı ortadan kalkmaktadır. Ancak, Anayasa Mahkemesi, 26.07.2023 tarihli, E.2023/43, K:2023/141 sayılı kararıyla 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 253/19. maddesi beşinci cümlesinin “Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz;...” kısmının Anayasa’ya aykırılığına hükmetmiş bulunmaktadır. (Bkz: Resmi Gazete Tarih: 18.10.2023, Sayı: 32343)

Anayasa Mahkemesi ilgili iptal kararında,

* Başmüfettiş, T.C. Sağlık Bakanlığı

özetle; söz konusu düzenlemenin hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri olan bireylerin mahkemeye erişim hakkını kısıtladığına vurgu yapmıştır.

Anayasa Mahkemesi savcılık soruşturması esnasında mağdurun uğradığı zararın tam olarak belirlenememesi ve mağdurla uzlaşma yapılması halinde artık ilgili kişiye tazminat davası açılmamasının mağdura ağır bir yük getirebileceğini dile getirmiş, her ne kadar uzlaşma prosedürü yargının iş yükünü azaltsa da uzlaşma kapsamında “yargının iş yükünü hafifletme amacı” ile “bireylerin mahkemeye erişim hakları “arasında makul bir denge kurulması gerektiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi itiraz konusu kanun maddesi çerçevesinde uzlaşmaya konu olan suçlar nedeniyle zarara sebep olan ilgiliye tazminat davası açılmayacağını öngörülmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiğini, kanundaki bu kuralın kanunilik şartını sağladığı, ancak; uzlaşma görüşmeleri esnasında sağlıklı şekilde belirlenmesi güç veya öngörülmesi mümkün olmayan zararlara ilişkin açılacak davalar yönünden herhangi bir ayırım yapılmaksızın uzlaşmanın sağlanması durumunda tazminat davası açılmayacağı hususunun ilgili kanun maddesinde öngörülmesinin, “mahkemeye erişim hakkına ölçsüz bir sınırlama getirdiğini” ifade etmiştir.

5271 sayılı Kanun’un 253. maddesinin (1) numaralı fıkrasında şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi ya da özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması için girişimde bulunulacak suçlar sayılmıştır. (3) numaralı fıkrasında ise soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda ve ısrarlı takip suçunda uzlaştırma yoluna gidilemeyeceği, uzlaştırma kapsamına giren bir suçun bu kapsama girmeyen bir başka

suçla birlikte aynı mağdura karşı işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümlerinin uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

5271 sayılı Kanun’un 253. maddesinin (19) numaralı fıkrasında uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini defaten yerine getirmesi hâlinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararının verileceği, edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksitli bağlanması veya süreklilik arz etmesi durumunda kanunun 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verileceği, erteleme süresince zamanaşımının işlemeyeceği, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde 171. maddenin (4) numaralı fıkrasındaki şart aranmaksızın kamu davasının açılacağı, *uzlaşmanın sağlanması halinde soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davasının açılmayacağı*, açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılacağı, şüphelinin edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesinin 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 38. maddesinde yazılı ilam niteliğini haiz belgelerden sayılacağı öngörülmüştür.

Görüldüğü üzere; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 253. maddesinin 19. numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin “*Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz;...*” bölümü dava konusu yapılmıştır. Söz konusu maddenin mağdur ile mağdura zarar veren hekim arasında uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda ilgili hekimin adli soruşturmaya konu olmuş suçu nedeniyle kendisine tazminat davası açılmamasını öngören mezkur kısmı iptal olmuştur. Bu durum, özel sektörde çalışan hekimlerin uzlaşmaya konu malpraktis kaynaklı fiilleri için uzlaşma sonrası da ilgili hekim aleyhine tazminat davası açılabilmesinin yolunu açmıştır.

YAPAY ZEKA VE GELECEĞİN TÜRKİYESİ

Emin ORHAN*

Makineleşmenin otomasyonu ve nesnelerin interneti yapay zekayı her geçen gün yükseltiyor.

Yapay zekanın geleceği mi geleceğin Türkiye'si için yapay zeka mı? Olumlu Türkiye geleceğini hayal etme adına yapay zeka. Teknolojik inovasyonun zorluklarına karşı olumlu düşünmek, eşitsizliği önleme ve refahı genişletme adına sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası olarak yapay zekanın bir yanıt olduğunu düşünen vizyoner yaklaşımımız var. İnsanın görevlerini üstlenen makine dünyası geleceğe güncel eğilimlerle cevap veriyor. Yapay zeka müzik besteliyor. Gelecekte tasarımlar hazırlayacak.

Hayatımızı etkileyecek bir teknolojik değişim ile karşı karşıyayız. Teknolojik değişim elbette yıkıcı olacak. Değişime ayak uyduramayanlar için daha korkunç bir yıkım. İdeolojik saplantıları terk edip pratik yaklaşımları doğa ile uyumlu

biçimde teknolojik zorluğun üstesinden gelme anlamında teknolojiyi sahiplenerek sonuç elde etme anlamında yarınları kucaklamak için inovasyon ve onun bileşeni yapay zeka diyoruz. Olumlu geleceği düşünmek adına değişime hazır olmalıyız.

Bir bilgisayar uzmanı gibi teknolojiye iman edecek değiliz, ama değişimin inovatif bilim ile geldiğini görüyoruz. Bir çok işi makineler insana göre daha iyi yapacaktır. Ama, "insan sermayesini" yükseltmek ve ileriye taşımak birincil amacımızdır. İnsanı yaşat, devletin yaşasın, ülken yaşasın. Teknolojik ilerlemenin ekonomik faydalarını görüyoruz. Teknolojik ilerlemenin refahı paylaştıracak bir eşitlik iyileştirmesinde rol oynayacağına inanıyoruz.

Yapay zekanın benimsenmesinin zorluklarından, düzensiz teknolojik ilerlemenin

* İş İnsanı, Yatırım Danışmanı, Sınai Yatırım Eksperti

vizyoner gerçekleşmesi durumlarında çekici yanına rağmen yok edici, vurucu etkilerini de biliyoruz. Orta sınıf meslekler ortadan kalkacaktır. Uluslararası işbirlikler zorluklarla karşılaşacaktır. Aşırı ekonomik ve politik güçler belli merkezlerde toplanabilir. Bunları engellemek için mülkiyet yapıları, insanı koruma ve geliştirme odaklı hukuki düzenlemeler, antitröst politikalar, toplumun yaşama dair ihtiyaçlarının baskılara karşı koruma altına alınması önemlidir. Gücü ve zenginliği konsantre eden toplumun ihtiyaçlarını önceleyen ahlaki ve hukuki temellere ihtiyaç duyacağız. İnsanın teknolojik değişime muhakkak surette adapte olması gerekmektedir. Yeni işleri yapabilecek bir eğitim yapılması gerekmektedir. Uygulamalı bilimler ile insanlara yeni roller, yeni vizyon, eğitimin geliştirilmesi ve eğitim fırsatlarının güçlendirilmesi ile gerçekçi ve geleceğe cevap veren bir eğitim politikasına ihtiyaç duyacağız. İşçi talebi azalış gösterse bile gelişmeyi tercih edecek bir yapı otomasyona ve onun uzantısı teknolojiye liderlik edecektir. Toplum ya da birey bu gelişmeye karşı duracak güce sahip değildir. Makinelerin ve insanların birlikte çalışacağı bir gelecekte bahsediyoruz.

Devletlerin vergiyi toplamaları hem kolaylaşırken hem de zorlaşacaktır. Bu emek üzerindeki vergi yükünü artıran, dolaylı vergileri avlamak isteyen bir kamu aklını teşvik ediyor. Toplumda huzursuzluğunu artıran bir kötü yöntem. Vergi yapısının elden geçirilmesi gerekecek. Yapay zeka mı bu işi yapacak? Otomatikleşmeyi teşvik eden bir dünyadayız. Bize dikte edilen mi yoksa aklımızın erdiği bir gelişme mi olacak?! Şimdiye kadar dışarıdan tavsiye alınanlar başımızı derde soktu hep. Tahmin etmek ve düşünmek adına bilim yolunda ilerlemek paket bilgiyi almaktan daha iyi bir vücut enjektisi gibi duruyor. Bir çok iş makineler yapacak. Bir çok iş yapay zekaya teslim edilecektir. Türkiye'nin yaşaması, vatandaşımızın yaşantısı adına gelecekte yapay zekanın yıkıcılığını görüyoruz. Arzu ettiğimiz vizyon,

başkalarının senaryosunda figüran olmamak üzerine kuruludur. Ekonomik refahı paylaşmak istiyoruz. Türkiye'de şirketlerin teknolojiye para yatırmasını istiyoruz. Esnek işgücü piyasalarında insan merkezli eğitim istiyoruz. Yapay zekayı, teknolojiyi, nesnelerin internetini, makinelerin otomasyonunu kavramış bir politik gelecek planlaması istiyoruz. İnsanların çalışma koşulları, refahı ve insani gelişme adına sivil güçlendirme istiyoruz. İşlerin esnekleştiği, otomasyon ve yapay zeka ile gelen makinelerin insanın yerine geçmesi rahatsız etmeyecektir üretken insanı. Üretken insan, yeni işlere daha tatmin edici ücretlerle geçecek, esnek işlere alışırsak hayatını daha etkin ve verimli değerlendirecektir. Sendikal hakların güçlendirilmesi ve şirket yönetimlerine dahil olunması gelecekte işçilerin zorlukları aşmasını sağlayacaktır. Refah giderek anlamlı faaliyetlerin eseri olacaktır. Gönüllülük işleri, tatmin olunacak estetik işler, kendini geliştirme adına insanın kendini keşfetmesi vizyoner insanı motive ederek verimli daha az işte geçirilen zamanları teşvik edecektir. Sosyal dayanışmanın zorluğunu fark ediyoruz. Ama, insanı yapay zekanın da daha ilerisine taşımak amacımız ise, beklentilerimiz geniş tanımlara ihtiyaç duyacaktır. Makinelerin zekaya kavuşması hızla ilerliyor. Özellikle Fanuc, Siemens, Fagor, Heidenhein gibi makinelere yazılım yaratma hedefi olan şirketler, insan elinin değmediği makine peşindeler.

Stuart Russell ve Peter Norvig, yapay zekayı ayrı bir alan olarak görüyorlar. Makineler akıllı yaratma ile disiplinli inşa etmenin birer parçasıdır. Üst düzey makine zekası yapay zekanın geleceği için beklenti halini aldı.

Tüm insan işleri için emeğin tam otomasyonu her geçen gün ilerliyor. Matematik araştırmalarının hizmet ettiği bir dijital çağın beklentisi anca yapay zekayı makinelere uyarlamaktan geçmektedir. Kavramsal atılımların şekillenmeye başladığı bir dijital asra cevabımız " bizde varız." olmalıdır.

Yapay zeka kullanım alanı hızla geliyor, ilerlemesi devam ediyor. Makineler insanlardan bir çok işte daha iyi performans gösterecektir.

Türkiye'nin geleceğini düşünüyoruz. Yarına hazırlanan bir Türkiye, amacımız.

Türkiye'nin ayırt edici yeteneklerine öncülük etme amacına misyonumuzu hayal etme anlamında ortaya koyucuyuz. Doğru temelleri olan, inandırıcı, geleceği keşfetme projeksiyonumuzu gerçeğimize tahminlerimizle bilgilendirmek için çabalıyoruz. Geçmişe bakan ama geleceğe ulaşmak için atılan adımlara ihtiyacımız var. Kültürel ve sosyal değişimlerimizi abartmadan, küçültmeden kolektif davranışlar geliştirerek ilerlemek amacımızdır.

J.M. Keynes, 1930'larda teknolojik ilerlemenin hızlanacağını öngörüyordu. Bugün biz gelecekte teknolojik ilerlemenin daha fazla insan görevlerini devralacağını söyleyebiliriz.

Yapay zeka gelişmelerini olumlu düşünelim. Makinelerin yapay zeka ile buluşması insan seviyelerini aşacaktır. Türkiye, araştırmaları ve politikaları yapay zekanın geleceğimize olacak olumlu katkılarını düşünerek gelecek senaryolarına odaklanmalıdır.

Türkiye'nin bir geçiş planına ihtiyacı var. Kolektif refahın sağlanması adına, iyi bir yaşamın kurulması anlamında.

Gerçekçi olmayan iyimser olmayan tahminleri aynı zamanda düşünerek dijital devrim adına yapay zekayı inovatif politika anlayışımızın bir parçası görüyoruz. Türkiye'nin geleceğine, kalkınmasına, refahına ve eşitliğine ilham vermeye çalışıyoruz. Akılla modelleme amacımız ekonominin büyümesidir. Teknolojiyi tanımadan, tanımlamadan kalkınmadan bahsedemeyiz. Makinelerin yetenekleri ortada, otomasyon ve yapay zeka ile buluşan makineler devrim niteliğindedir. İnsanlar tarafından üstlenilen bir çok görevi artık makineler yapıyor. Emekte ortaya çıkacak eğilimler yükselen farkındalıklar olacak. Acemoğlu ve Autor, "Düşük vasıflı işçiler

son 40 yılda reel kazançlarında düşüklükler yaşadı." diyor. İşgücü piyasası, yeni modeller yaşıyor. Teknoloji yıkıcı etkiye sahiptir. Mevcut insan yeteneklerini zorlayan üstün bir teknoloji geliyor.

İnsan merkezli bir yapay zeka, insan yaşamını iyileştirmekten bahsediyoruz. Bilgisayarların proglanmasının ötesinde insan benzeri bilişsel bir sistemdir yapay zeka. Yapay zekanın makineler üzerindeki etkisi genişledikçe şaşırtıcı çeşitlilikte uygulanabilirlikler yaşamın ve

ekonominin kolaylaşmasını getirecektir. İnsan kaynaklarını verilerle etkileyecek ticari araçlar olacaktır. Bilgilerin hızlı bir şekilde işlendiği yetenekler, daha iyi kararların alındığı ve sonuçların insan duygusundan bağımsızlaştığı sonuçlar. Zorlukların üstesinden gelmeye çalışan bir yapay zeka, gelişimin ana bileşeni olmaya adaydır. Yenilik, teşvik edici gelişmeler ve çeşitlilik ile yapay zeka toplumun yükselmesine hizmet edecektir. Kafa karıştırıcı bir manzara gibi dursa bile yapay zeka insan yaşamının iyiliğinin bir parçası olacaktır. İnsan unsuru bu araçları

değerlendirmek adına gerekli teknik uzmanlığa sahip olmak ihtiyacını hissedecektir. Tüm artan endişelere rağmen teknolojinin bir parçası olan yapay zekanın yıkıcı etkisine hazır olan toplumlar kazanacaktır. Türkiye'nin geleceği, geleceği bilmek, onu avucuna almak ve onu iyi kullanmasından geçiyor. Endişelere , işgücünün hızla değişmesine ve makineleşmenin getireceği kapital yoğun ekonomik zorluklara rağmen yapay zeka Türkiye'nin bilgide ilerlemesinin başrol oyuncusu olacaktır. Küresel senaryoların bir piyonu olmak yerine, açıklık, fikir birliği,

mahremiyetimiz, adaletimiz ve açıklanabilir sosyal dokumuz için etik kullanım yapay zekanın rehberliğine ihtiyaç duyacaktır. Yapay zekanın genişlemesi, kullanımının artması kesinlikle devletin, merkezin çabasına ihtiyaç duyar. Yapay zeka mevcut süreçleri değiştiriyor. Temel insan görevlerini değiştirmek ve hızlandırmak veya devralmak otomasyon olarak karşımıza çıkıyor. İnsan eylemlerini kopyalayarak işleri üstlenmek, sıkıcı ve tekrarlayan çalışmaları devralmak, ama daha hızlı yapmak, tasarruf etmek, hata payını azaltmak yapay zekanın eseri olacaktır. Bununla

birlikte insanın izlemesine, müdahalesine açık olacak bir otomasyon sürecinden bahsediyoruz. Risklerin düşeceği objektif bir iş yapma biçiminden bahsediyoruz. Algoritmik tabanların geleneksel tabanları inanılmaz derecede değiştireceği mekanik tabanlı makineleri PLC, CNC'lerle nasıl geçmeye başladığını görüyoruz. Makinaların inanılmaz gücünü inkar edemeyiz. Ama, makinelerin sınırları, öğrenme ve eğitim verilerine dayanmamasıdır. Yapay zeka bunu değiştirmeye en yakın teknolojik değişimdir. Nüanstan yoksun bir yaklaşım yerine nesnelere interneti, veri akışı ve yapay zeka gibi dijital devrimin parçası çoklu işlevler yepyeni bir dünyaya kapı aralama aracı oluyorlar. Bu kombinasyonlar, daha yüksek ya da daha düşük verimliliği belirleyecektir. Yarın tarım alanlarının genişliği, fabrikaların büyüklüğü, devasa araçlar, makineler bir anlam ifade etmeyecektir. Sayısal üstünlüğünüz değil sayının içerdiği gelişmişlik bir anlam ifade edecektir. Dünyanın en büyük gemi yapım şirketi değil, o gemiyi bir limandan başka limanlara aktarabilen, ticari eylemlerini, lojistiğini hatta yükleme ve boşaltmasını planlayan yapay zeka tabanlı işletim sistemleri gemilerden bile pahalı olabilecektir. Günümüzde bir bilgisayarı bir kaç bin dolara alabilirken artık içine koyduğumuz yazılımlar yüzbinlerce doları bile bulabilmektedir. İnsan ve makinenin insan eylemlerini taklit etmesini sağlayacak bir yapay zekadan bahsediyoruz. İnsan ve bilgi arasındaki doğrudan bağı Türkiye'yi ileriye taşıyacağına inanıyoruz. Bu bağlamda teknolojinin sarsıcı değişiminden uzak durmayacağımızı ve insan zihnine getirilecek berraklık ile bilgiye ulaşan bir topluluğun gücü elde edebilme yeteneğinin gelecek yönünü ortaya döküyoruz.

Dünyayı anlama adına temel bilgileri, gelişmeleri göz ardı etmeden yapay zekanın yarınlar için edilecek başka bir unsur olduğunu açıklıyoruz.

Doğru insanları tanımlayarak ve toplayarak önemli fırsatları tüm risklere rağmen insan kaynakları açısından yapay zekanın bir parçası, geliştiricisi,

uygulayıcısı yapmak profesyonel bir 4.0 Endüstri Devrimi düşüncesinin aracıdır. Devletin bir eylem planına ihtiyacı var. Organizasyonel karar vericilerin katılımı ile başlayacak bir eylem planı. Başarılı bir şekilde benimsenmesi gereken kritik bir sürece girdiğimizi anlama adına teknoloji ve inovasyonun parçası yapay zekayı anlama, tanıma ve gelişmesinde içerde olma anlamında. Uzun vadeli bir plan ve bir ekibin kurulması anlamında devletin dijital dünyanın bir parçası olmamız anlamında hemen eyleme geçmesi kapasitelerimizin değerlendirilmesi gerçekliğin parçasıdır. Hamaset ile yürüme şansımız yoktur. Bilgi ve deneyim sahibi kişileri, uzmanları, eğitimcileri, sanayicileri, bilim adamlarını, çalışan temsilcilerini, bilgi teknolojisi kullanıcılarını, hukuk adamlarını, veri bilimcilerini, analistleri, yerleştirme ekiplerini yapay zeka ilkelerinin geliştirilmesi ve süreçlerin bir temele oturtulması anlamında birlikte çalışmaya teşvik etmeliyiz.

Önyargılarımızı azaltma adına iyi tasarlanmış bir yapay zekanın potansiyelini görecektir inovatif bir kitle ve onun ardıllı gelişmeye adanmış bir toplum. Tüm arayışımız Türkiye'nin refahı, eşitliği ve iyileşmesi adına bilimdir, bilgidir. Gelecek adına ne yapılabilir sorguluyoruz. Önyargılarımızdan sıyrılma adına, gelecekte başarılı olmak için makinelerin hayatımızdaki sağlam etkisini bilerek yapay zekanın geleceği şekillendirecek inovatif bir ana etken olduğunu bugünden kabulleniyoruz. İtibarımızı korumak adına tüm riskleri alarak zamanla Türkiye kendine biçilen role rıza göstermeyecek ve farkındalıkları ile meydan okuyacaktır. Başarılı evlatlar için devletin planlamanın ana parçası olduğunu biliyoruz. Organizasyonumuz hep birlikte ve el eledir. Paylaşım, şeffaf, açıklanabilir eylemlerin sahibi yozlaşmanın parçası olmayan bir devletin ilerlemenin baki ortağı olduğunu düşünüyoruz. Yapay zekanın gelişimin tabanı olduğunu ve yapay zekanın insan yaşamını, refahını iyileştireceğini biliyoruz. Prof. Dr. Klaus Schwab 2016 da 4.0 Sanayi Devrimini tanımlarken "Yapay

zeka, robotik, nesnelerin interneti, otonom araçlar, malzeme bilimi, enerjinin depolanması, kuantum hesaplamaları, endüstrileri yeniden tanımlamak, geleneksel sınırları aşmak ve yeni fırsatlar yaratmak 4.0 Endüstri Devrimidir." derken, yaşama, çalışma ve birbirimizle ilişki şeklimizin değişeceğini söylüyordu. Bugün işin tepki vermesinin yapay zeka ile nasıl değiştiğini görüyoruz. Kaçınılmaz bir değişim. Teknolojinin gelecekteki etkisi bugünden ışığını araladı. 20. yüzyılda teknoloji benimsendi ve dünyada hızla yayıldı. 21. yüzyıl ise teknolojinin yaşamlarımızı değiştirdiği, çevremizi değiştirdiği bir çağ oldu.

İnternet hızla yayıldı ve kişisel bilgisayarlar, akıllı telefonlar bilginin keşfe çıkıldığı araçlar halini aldı. Elbette yapay zeka bu anlamda kendisini hemen belli ediyor. İnternette aradığımız bir kelime bile arka planda devasa bir veri akışı ile bizi takip ediyor. Küreselleşen bilgi ve global dünyanın bir parçası olan işgücü, teknolojilerin ölçek olarak etkisini bilmemizi zorlaştırırsa da etkisi olduğu kesin. Hükümetlerin kolayca yanıt veremeyeceği yeni bir dünya. Yapay zeka gibi teknolojik ilerlemeleri anlayacak devletlerin kazanacağı yeni bir oyun sahada. Türkiye neresinde olacak bu işin? İşte bizim hep aradığımız cevap budur. Türk toplumu yararına sürdürülebilir kalkınmanın birer birer parçalarını anlatmaya çalışmamız hep sorunları tanımlamaya çalışmamız bizim sorumluluğumuzdandır. Derin bir anlayışı ortaya koyma çabamız teknolojilerin neler olduğunu ve nelere yol açabileceğine olan merakımızın eseridir. Kapsamlı araştırmalar yapmak ve temel sonuçlar sunmaya çalışmak hep "daha iyi nasıl oluruz?" arayışıdır. Kritik sorumuz, teknoloji. Yeni teknolojiler ortaya çıkıyor. Hangi teknoloji? Türkiye'nin iş modelini ve stratejisini belirleme anlamında hayati tartışmalara renkli bir çaba, politika yapıcılara, yasa koyuculara ve oyunun içindeki emekçilere ve işverenlere kitlesel benimsemeleri anlamında teknolojinin yıkıcı gelişini haber verme ve onların tüm inovatif gerçekleri benimsemeleri anlamında

kolay, anlaşılır bir kaynak ortaya koymak tüm amacımız. Bu yazınların tüm gayesi Türkiye'nin gelişmesi, ilerlemesi ve iyiliği içindir.

Dünya bir dizi sorunlarla başa çıkmaya çalışıyor. Türkiye'de sorunlar yumağının içindedir. Derin bir anlayış olarak, 4.0 Sanayi Devrimini anlamak ve iyi yapılandırılmış, akıllı sayısız temel teknolojilere kapsamlı bir kararlılıkla yürümemiz gereklidir. Hangi teknoloji sorusunun cevabını aradık. Kitlesele olarak benimseyeceğimiz gelişmenin unsurları belli. Yapay zekada bunlardan birisidir.

Akıllı sistemler her geçen gün hayatımıza dahil oluyorlar. Toplumda değişen teknolojik değişme maddi gücün yayılmasına, siyasi gücün dış tesirine radikal bir hizmet edicidir. Bilimsel bilgi ile gelen teknoloji mal ve hizmetlerin üretiminde veya elde edilmesinde gelişme gösterir. Rekabeti, satın almayı ve insan becerilerini değiştiren yöntemleri ve doğal kaynakları etkin kullanmada teknoloji insanın mekanik gücünü sınırlayan etkenleri değiştirmek ve geliştirmek için insan çabasının eseridir. Makineler, toplumu ve endüstriyel ekonomiyi dönüştürüyor.

Bu dönüşümde Türkiye için yüksek teknoloji stratejisi öneriyoruz. Önceki yüzyıllardan oldukça farklı bir asrı bitirmek üzereyiz. 22. yüzyılın içeriğini henüz bilmiyoruz bile. Gelecek bir gün gelecek. Nesnelerele interneti, quantum, siber fiziksel sistemler, mikro ve nano ölçekli teknoloji, ölçek teknolojileri, sanayide biyolojik etki alanları, enerjinin dönüşümü, algoritmik otomasyonlar, 2050 de dünya nasıl olacak, 2071'de Anadolu'ya girişimizin 1000 yılında, yada 2100'den sonrasında 22. yüzyıl nasıl geçecek? Yıkımlar hep olacak. Bir yandan insan zekasının sınırsızlığının iyiliği diğer yandan insan nefsinin sınırsız yıkıcılığı. Bilgi alanındaki ilerlemeler bitmeyecektir. İyileştirmeler hep olacak. İnsan yetenekleri her zaman bilime, bilgiye olan açlığını sürdürecektir.

Yapay zeka iş ve iş yapma biçiminde yeni bir değişimdir. Makina algoritmaları, makinelerin işleyişlerini otomatikleştiren ve yepyeni yollarla dönüştüren insan sınırı gibi ağlar olma yolunda ilerliyor. İş becerilerini değiştiren, bilgi işlem eşiğini değiştiren hızlı bir gelişim. Dijital devrim, ölçeklendiren, fiziksel ve sosyal alanları yeni fiziksel ve sanal bağlantılar, yeni sosyal iletişim türleri yaratan bir yapı oldu. Ülke sınırlarını, tedarik zincirlerini ve makinelerin hayatımıza etkisini değiştiren yepyeni bir dünya. Avucumuzun içine sığan bir dünya.

Asrımızın ikinci yarısında bilgi işlem görevleri şu şekilde sıralanabilir; optik yüz tanıma, sesli çeviri, simülasyonlar ile konum ve taşıma farkındalığı, temel robotik hareketler, biyolojik refah, 3D baskı teknolojileri, gerçek zamanlı entegre taşıma sistemleri, nesnelerele ve insanların interneti, quantum ve algoritmik hesaplamalar, nano teknoloji ve biyo çipler, entegre vücut güçlendirmeleri ve implantları, bulut bilişim, çok taraflı platformlar, fabrikasyon ve montajda yapay zeka kullanımı, mikro-elektro -mekanik, biyo sensör teknolojisi, yapay zeka ile iş faaliyet gruplarını otomakleştiren hizmetler. Kendimizi teknolojik değişime kaptırsak bile, artan dünya nüfusu, göçler, ekolojik değişimler, kirlilik, gıda ve su güvenliği gibi dünyanın sorunlarının çözümünde dijital devrimin nasıl ölçeklendireceği bir değişim dünyamızı ve Türkiye'mizi nasıl iyi yönde etkiler sorularını sormaktan inovatif bilimi bir dönüştürücü olarak kullanmaktan ve derin yapısal değişimin olacağını söylemekten başka bir yolumuz yoktur. Teknolojinin gücünden yararlanan ve sonuçlarını anlayan ülkelerin içinde olmasını dilediğimiz bir Türkiye istiyoruz. Akıllı sistemlerde yükselmek istiyorsak dijital devrime inanmak ve o doğrultuda bilimin yolunda ilerlemek gerekir. Hakikat ile kanıtlanabilir kavramların peşinden gidiyoruz. Türkiye'nin sorunlarına odaklandık. İnceliyoruz ve çözümünü için yolculuk yapıyoruz.

MİZAH ve SAĞLIK GÜLMEMEYE İHTİYACIMIZ VAR

Durdu GÜNEŞ*

Japonlar “Gülmek en güzel ilaçtır” diyor. Şartlar ne olursa olsun hayata mizah katarak hayatın zorluklarını daha rahat atlatabiliriz. Mizah yazarı Sulhi Dölek’e;’ “Gülmeye halimiz mi var? Memlekette bu kadar işsizlik, yolsuzluk, fakirlik varken” demişler. Sulhi Dölek bu soruyu şöyle cevaplamış “Adam gibi gülebilsedik, belki bu durumlara düşmez, daha kolay kurtulurduk.”

Amerika’nın efsane başkanı Abraham Lincoln, iç savaş döneminde çevresindekilere şöyle demiş: “Beyler neden gülmüyorsunuz? Eğer ben gülmezsem gece ve gündüz kanımda dolaşan korkudan dolayı ölebilirim. Sizin de benim kadar bu ilaca ihtiyacınız var.”

Gülmek, iyi kalpliliğin ve sağlıklı ruhun halinin bir işaretidir. Gülünce endorfin salgısı artar. Bu bizim bağışıklık sistemimizi güçlendirir. Bağışıklık sistemini güçlü kılmak uzun yaşamanın sırlarından biridir.

Bizi gülmeye götüren en önemli araçlardan biri mizahtır. Mizah olaylara farklı bakmamızı sağlayarak; hayatın katıllıklarını yumuşatmaya, esnek düşünmeye ve kaygılarımızı azaltmaya yardım eder.

Sağlık hizmeti zor ve fedakârlık isteyen bir alandır. Sevgiyle yapıldığında her zorluk daha kolay aşılır. İçine mizah katılan her iş onu biraz

eğlenceye dönüştürür. Sağlık hizmetlerinde de bizi gülümseten birçok insani hallerle karşılaşırız. İşte bu hallerden yola çıkarak, gününüzün ve gönlünüzün şen olması dileğiyle bir buket fıkra sunuyorum:

ANEMNEZ- HASTALIĞIN HİKAYESİ

Doktor hastaya kimlik bilgilerini (yaş, kilo, uzunluk vs.) sorduktan sonra;

- “Şimdi hastalığının hikayesini anlatır mısın?”
Dedi. Hasta:

-“Ne hikayesi doktor bey. Lütfen ciddi olalım. Ben gerçekten hastayım. Durumum galiba sana hikâye gibi geliyor” dedi.

Hikâye halk arasında ve argoda” Aslı olmayan, söz, olay” anlamında kullanılır. “Anlattıkları hep hikâye” “Bize hikâye anlatıyor” gibi.

* E. Hukuk Müşaviri, Şair, Yazar

Tıp dilinde ise “Hastanın rahatsızlığı ile ilgili geçmişi”ni ifade eder.

Yine bir tıp terimi olarak hikâye anlamında “Anamnez” terimi doktorun hastaya teşhis koyma amaçlı olarak hastaya sorduğu sorular sonucu elde ettiği hastanın hikayesi anlamındadır. Doktor hastalığın başlangıcından gelinen safhaya kadar hastadan hastalığın hikayesini öğrenir. Doktor hastanın mevcut ya da geçmiş hastalıkları hakkında, kendisinden ya da bir yakınından bu bilgileri alarak hastalığın teşhisinde kullanır.

ACIL SERVİS

Sabahın erken saatlerinde acil servisin 112 no’lu telefonu çalar. Acil bir durum nedeniyle derhal ambulans gönderilmesi istenir.

Bir doktor, bir hemşire, bir sağlık memurundan oluşan acil ekibi belirtilen adrese giderler.

Apartmanın önünde yaşlı bir adam oturuyor.

Adam hemen kendini tanıtır, telefonu kendisinin ettiğini söyler.

Doktor, “Şikâyetin nedir?” diye sorduğunda “Benim acilen Ulus’a gitmem gerek. Dolmuş param da yok. Acil servis olduğunuz için sizi çağırdım” diye cevap verir.

DOKTOR HALDEN ANLAMAZSA, HASTA YAKINI DİLDEN ANLAMAZSA

Bir hasta yakını hastanede yatan akrabası için ilgili doktoru telefonla arıyor. “Falan hastanın durumu nasıl?” diye soruyor. Doktor: “Hasta eks oldu” diyor.

Hasta yakını eksin ne olduğunu bilmiyor. Cahil olduğum anlaşılmasın kaygısıyla anlamış gibi davranarak “tamam” deyip telefonu kapatıyor.

Yanıdaki arkadaşı soruyor. “Doktor hastanın durumuyla ilgili ne dedi” Hasta yakını “Valla tam olarak anlayamadım, hasta eks olmuş” diyor. Arkadaşı, “Yahu ver şu telefonu, bir şeyi anlamıyorsun ve anlamıyorsun.” Diyerek telefonu elinden alıyor.

Doktoru bu kez hasta yakınının arkadaşı arıyor. “Doktor Bey, az önce aramıştık. Falan hastanın yakınıyım. Eks olan bir hastamız vardı. Durumunda bir iyileşme ve değişme var mı?” diye soruyor. Doktor: “Hayır durumunda bir iyileşme ve değişme yok. Sadece yerini değiştirdik şimdi morgta yatıyor.” Diyor.

Tıpta sık olarak kullanılan terimlerden eks olmak, ölmek manasında kullanılmaktadır. Eks kavramı Latince “Exitus Letalis” kavramından gelmektedir. Kavramın ilk iki harfi olan “Ex” kelimesinden oluşan bu kavramın Türkçe okunuşu “Eks” şeklindedir. Exitus Letalis kavramı dışarı çıkılacak yer ve ölüm anlamındadır.

ÇAY VE SU

Delikanlı doktora gitmişti. Doktor muayene etti. Sonra,

-Sen bu böbrekleri çok susuz bırakmışsın, sen hiç su içmiyor musun? diye sordu.

Delikanlı,

-Ben çay tiryakisiyim. Çok çay içerim. Çay su ihtiyacını karşılamıyor mu? dedi.

Sonra doktorla delikanlı arasında şöyle diyalog başladı:

-Sen yüzünü çayla yıkıyor musun?

-Hayır.

-Sen çayla duş alıyor musun?

-Hayır.

-Sen çayla temizlik yapıyor musun?

-Hayır.

Bu sefer doktor son noktayı koydu:

-Vücutun dışındaki çay, su görevi yapmıyorsa vücudun içine girince mi yapacak?

Çay susuzluk duygusunu ortadan kaldırıyor ancak vücudun su ihtiyacını karşılamıyor. Bu nedenle aşırı çay tiryakilerinde böbrek sorunları ortaya çıkıyor. Çay için ama mutlaka günlük su ihtiyacınız kadar su da içmeniz tavsiye olunur.

İNSAN SADECE İYİLEŞMEYİ DÜŞÜNÜNCE...

Doktor hastanede odaları dolaşıp hastaların durumları hakkında bilgi alıyordu. Yaşlı kadın ameliyat olmuştu. Ameliyat sonrası bağırsakların çalışıp çalışmaması önemli bir konudur. Bu nedenle doktor bağırsakların çalışıp çalışmadığı öğrenmek için yaşlı kadına sordu:

-Gaz var mı teyze gaz?

Yaşlı kadın soruyu tam anlamadığı için sessiz kaldı. Doktor tekrar sordu:

-Gaz var mı teyze?

Yaşlı kadın gülümsedi, sonra şöyle karşılık verdi:

-Kaz da var, ördek de var, tavuk da var. Sana feda olsun doktor bey, yeter ki ben iyileşeyim doktor bey.

TEDAVİSİZ HASTALIK

Bir adam doktora başvurdu. Derdini anlatmaya başladı:

-Ağzımdan çıkan kulağım duymuyor. Başkası bir şey dese dinleyemiyorum. Dinlesem bile ters anlayıp karşı tarafa laf geçiriyorum. Konuşurken içimden başka şey, dışımdan başka şey diyorum. Duyduklarım, gördüklerim, düşündüklerim ve konuştuklarım arasında uyumsuzluk var. Ama hiç bozuntuya vermeden konuştukça büyük alkışlar alıyorum. O zaman diyorum ki

bu kadar insan yanılmış olamaz. Ama yine de kendi kendime baş başa kaldığımda 'herkes beni tanımakta yanılabilir ben beni biliyorum, diyorum' Bu durumu nasıl düzeltebiliriz?

Doktor:

-Vallahi beyefendi politika hastalığının tedavisi henüz bulunmadı. Elimden bir şey gelmez... Sıradaki lütfen!

HALKIN DİLİNDEN ANLAMAK

Sağlık memuru köye aşı yapmaya gidecek, doktor tembih ediyor. "Köye yalnız gitme Tarım Müdürlüğünde o köye sürekli giden bir veteriner var. Onunla birlikte git. O halkın dilini çok iyi biliyor."

Sağlık memuru bu tavsiyeyi çok umursamıyor. Köye yalnız gidiyor. Köylüyü topluyor. Aşının faydalarını vs. anlatıyor. Kimse ilgilenmiyor, konuşma esnasında birçoğu dağılmaya başlıyor. Kimse aşı olmuyor.

Sağlık ocağına dönen sağlık memuru doktora durumu anlatıyor. Doktor, "Sen haftaya bir de veterinerle birlikte tekrar git." diyor.

Ertesi hafta köye veterinerle sağlık memuru birlikte gidiyor. Köylünün veterinerine ilgisi büyük hemen etrafında toplanıyorlar. Köylü için veteriner önemli çünkü köy hayvancılıkla geçiniyor. Hoş beşten sonra, veteriner kendi yapacağı işleri söylüyor akabinde, "Bu arkadaş da size aşı yapacak, aşı olmazsanız hastalanırsınız. Bu çok önemli bir şey değil. Ama sizden hastalık hayvanlara geçer. Allah göstermesin bu nedenle bütün hayvanlarınız telef olur." diyor.

Köylü "Hayvanlarınız telef olur." cümlesini duyar duymaz, hemen aşı için sıraya giriyor.

HÜSNÜ ZANNIN BÖYLESİ

Doktor yaşlı hastayı muayene ettikten sonra kan tahliline göndermek ister. Ancak, kanın aç

karnına alınması gerektiği düşünerek sorar:

-Amca sabah kahvaltı yaptın mı?

Yaşlı adam memnuniyet içinde cevap verir:

-Yaptım doktor bey, yaptım. Allah sizden razı olsun.

Sonra yanında bekleyen hastaya fısıldar:

-Bir de doktorların aleyhinde konuşurlar. Sabah geldiğim için adam kahvaltı teklif ediyor.

ANLA DÜZ YAZIYI, DEĞİŞTİR KARA YAZGIYI

Emekli Mehmet Efendi'nin etrafında öğrenciler toplanmıştı. Konu insanların sağlıklarına dikkat etmediklerinden açıldı. Tıp fakültesinde okuduğunu söyleyen bir öğrenci söz aldı.

-Hocam, sigaranın adeta zehir gibi sağlığa zararlı olduğu biliniyor. Belki insanlar bunu bilmiyor diye önce sigara paketlerinin üzerine "SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR" diye yazı yazıldı. Ama insanlar tınmadı. Bu sefer "SİGARA ÖLDÜRÜR" diye yazıldı. Yine kimse aldırmış etmedi. İkazı güçlü yapmak için "SİGARA GENÇ YAŞTA ÖLDÜRÜR" diye yazıldı. Yine etkisi olmadı. Anlaşılmıyor diye bu kez, "SİGARA GENÇ YAŞTA YAVAŞ YAVAŞ VE AĞRILI ÖLDÜRÜR" yazıldı. Yine aldırman olmadı. Sigaranın verdiği zevk en büyük zevk kaynağını yoker anlamında "SİGARA CİNSEL İKTİDARSIZLIĞA YOL AÇAR" diye yazıldı. Yine kimse nin umurunda olmadı. Biz kul olarak etkili olamıyoruz bari bunu Allah'a söyletelim diye "SİGARA İÇMEK HARAMDIR" diye fetva çıkarıldı. Yine etkili olmadı. Bu durumu nasıl yorumlarsınız?

Emekli Mehmet Efendi "insan" dedi gülümsedi sonra açıkladı:

-İnsanlar duymak istediklerini duyar, görmek istediklerini görür, anlamak istediklerini anlarlar. Hayat insana nasihat vermez, ka-

nunlarına uymadığında musibet verir. İnsanlar anlamazlarsa o düz yazıyı, görürler o zaman kara yazgıyı.

ASIL YETMEZLİK

Emekli Mehmet Efendi'nin etrafına gençler toplanmıştı. Onu dinlemek ondan feyiz almak istiyorlardı. Mehmet Efendi anlatıyordu:

-Kişiler çeşitli nedenlerle belli mevkilere gelirler. Ama her mevkide aynı başarıyı gösteremezler. Bir alt basamakta başarılı olan kişi bir üst basamağa geldiğinde başarısız olabilir. Buna biz yeteneksizlik düzeyi diyoruz. Bir çeşit yetenek yetersizliği de diyebiliriz.

Gencin biri dikkatle dinliyordu. Bir soruyla merakını gidermek istedi:

-Hocam ben tıp fakültesinde öğrenciyim. Siz söyleyince aklıma geldi. Tıpta karaciğer yetmezliği, böbrek yetmezliği, kalp yetmezliği kavramları var. Ama beyin yetmezliği diye bir kavram yok. Acaba bunun sebebi ne olabilir?

Mehmet Efendi gülümsedi sonra konuştu:

-Öyle şey olur mu? En büyük meselemiz beyin yetmezliğidir. Bu kavramla yüzleşmek istemediğimiz için hem göremiyor hem de tedavi olmuyoruz.

GÜVENCEMİZ TEMETTÜ EMEKLİLİĞİ Mİ?

Mustafa BUYRAZ*

Yaşam süresinin ilerleyen dönemlerini kapsayan yaşlılık ile çalışma hayatının sonlanması; başka bir deyişle kişinin emekli olma durumu, kişilerin kendi yaşamları içerisinde önemli değişim dönemlerinden biridir. Emekli olan kişi, toplumsal konumları ve sosyal rollerindeki değişiklik dışında, önemli bir gelir kaybına uğrayacak; dolayısıyla hayatının geri kalanını planlarken kimi güçlükle karşılaşacaktır.

Emeklilik ile ortaya çıkacak maddi ve manevi zorlukları aşmanın yollarını bugünden aramak ve bu zorluklara hazırlıklı olmak adına kimi girişimlerde bulunmak gerektiği gerçeği ile yazımızın konusu olan temettü emekliliği yakından incelenecektir.

Temettü, “Bir şirketin yıllık esasa göre tespit edilen net kârının ortaklarına ortaklık oranları ölçüsünde dağıtılması”; pasif gelir ise, “bir kişinin herhangi bir çaba göstermeden veya çok az çaba göstererek elde ettiği gelir” olarak tanımlanabilir.

Gelirin kullanımı, temelde iki ana yolla gerçekleşir: Tüketim ve tasarruf.

Üretim, yatırım ve büyüme gibi kilit unsurları tetikleyen, ekonominin olmazsa olmazı, tüketimden başlayalım. Günümüz ekonomik sistemi, genel olarak tüketim etrafında şekillenmiştir. Bu sistem içinde, tüketimin azalması en istenmeyen durumlardan biridir. Adım attığımız her mağazada, bir alışveriş sitesine girdiğimizde ya da sadece sokakta

yürürken karşımıza çıkan her şey, tüketimin artmasını teşvik etmeye yöneliktir. Mağaza düzenlemeleri, restoranların renk seçimleri ve reklamlar, insanların ihtiyacı olmayan şeyleri satın almalarına yönelik stratejilerle doludur. Kasa sırasında geçirilen süre dahi, işletmelerin kârını artırmak ve müşteri memnuniyetini etkilemek üzere hesaplanır. Kasada geçirilen süre ekstra alışveriş yapma güdüsünü tetikleyebilirken, bu sürenin uzaması firma hakkında olumsuz bir izlenim de yaratabilir. Günlük hayatta, insanlar tüketime dahil edilmek üzere doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yönlendirmelere maruz kalmaktadır. Çoğu kişi, bu etkileşimleri fark etmese de gün içinde bu tüketim atmosferinden etkilenir.

Gelirin kullanılmasında diğer bir yol olan tasarrufun ise; özellikle üretici kesim için teşvik edildiği bir gerçektir. Tüketim, ekonomik döngünün temel bir itici gücüdür; ancak yatırım ve büyüme için tüketimin yanı sıra tasarruf da kritik bir öneme sahiptir. Bu ekonomik döngü

* Müfettiş Yardımcısı, T.C. Sağlık Bakanlığı

içinde, birileri tüketirken diğerleri tüketicilerin yaşam standardını sürdürebilmek adına tasarruf yaparak üretir, kazanır ve elde ettikleri kaynakları tekrar yatırıma dönüştürür.

Ücretli çalışanlar maalesef genellikle bu döngünün sadece tüketim kısmında varlıklarını sürdürürler. Ancak, tasarruf ve yatırım yapma konusunda farkındalığın artması, bireylerin finansal geleceklerini daha etkin bir şekilde yönetmelerine ve ekonomiye aktif bir katılım sağlamalarına olanak tanır. Bu aşamada, bireylerin gelirlerini yalnızca tüketim için değil, aynı zamanda tasarruf ve yatırım amacıyla kullanmaları, finansal özgürlüklerini güçlendirmelerine ve ekonomik sistemde sağlam bir birey ekonomisi oluşturmalarına katkı sağlayacaktır.

Peki Bu Tüketim Yağmurundan Korunmak Mümkün Mü?

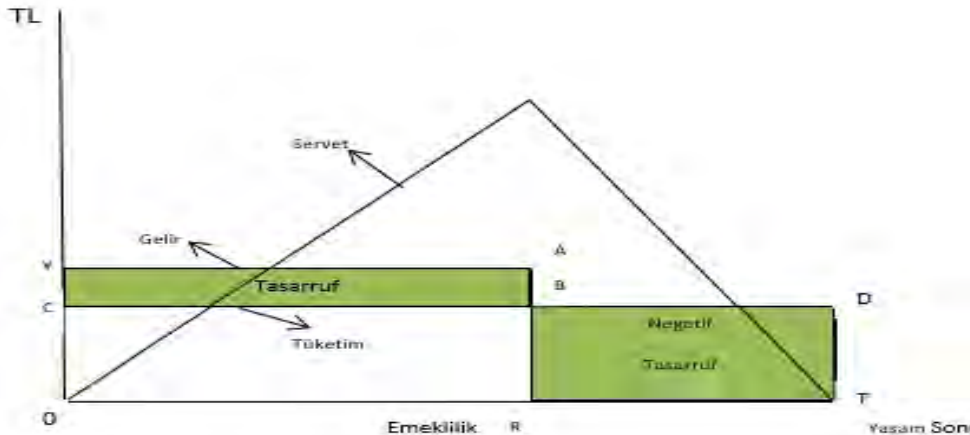
Tüketim düzleştirmesi, bireylerin gelirlerini ve harcamalarını zaman içinde dengeli bir şekilde dağıtarak mali dengeyi koruma stratejisini ifade eder. Bu finansal kavram, bireylerin ani gelir artışları veya azalmaları nedeniyle oluşabilecek ekonomik dalgalanmalara karşı direnç geliştirmelerini amaçlar.

Tüketim düzleştirmesi kavramı 1950'li yıllarda Amerikalı iktisatçı F. Modigliani ile Ömür Boyu Gelir Hipotezi çerçevesinde geliştirilmiştir. Ömür boyu gelir hipotezine göre, kişiler hayatlarının

çalışma döneminde emeklilik dönemine kıyasla daha fazla gelir elde ederler. Bu yüzden kişiler tüketim düzleşmesi yapmak (gelirlerinde ömürleri boyunca meydana gelen dalgalanmanın tüketim üzerinde etkisini gidermek) için, hayatlarının çalışma döneminde pozitif tasarruf yaparlar ve bu tasarrufla emeklilik döneminde tüketimin geliri aşan kısmını finanse ederler. Bu durum grafikte gösterilmiştir;

Ücretli çalışanların tüketim düzleştirmesi yapması için aylık tasarruf etmesi gereken miktarı ne şekilde saklayacağı ise enflasyonist ülkelerde en büyük sorunlardan birini teşkil etmektedir. Bu tasarrufun enflasyondan korunarak yatırıma ve o yatırımın da pasif gelire dönüşebileceği birçok yol vardır. Bunlardan biri ise; temettü emekliliğidir.

Temettü emekliliği, geleneksel emeklilik sistemlerinden farklı bir perspektife sahip emeklilik modelidir. Geleneksel emeklilik sistemlerinde bireyler emeklilik dönemlerinde birikimlerini kullanırken, temettü emekliliği modelinde ise bireyler yatırım portföyünden elde edilen temettülerle geçimini sürdürmeyi hedefler. Başka bir deyişle, bir kişinin hisse senetlerinden elde ettiği temettü gelirleri sayesinde emekli olma stratejisidir. Burada, bireyler hisse senetleri aracılığıyla büyük şirketlerin ortağı olur, şirketin kârından her yıl temettü geliri elde eder ve bu temettü geliri aylık harcamalarına yetecek düzeyde bir gelir kalemi haline gelene kadar devam eder.

Temettü emekliliği sistemini güçlendiren iki temel unsur bulunmaktadır. İlk olarak, her ay bütçenizin belirli bir yüzdesini bu sisteme yönlendirmeniz gerekmektedir. Elbette, emeklilik beklentileriniz, yaşam standardınız ve yatırım miktarınız gibi faktörler bu sürecin ömrünü belirleyen temel etmenlerdir. Ancak, her ay belirli bir yüzdeyi temettü emekliliği sistemine yatırmanız durumunda, emeklilik için belirlediğiniz hedeflere ulaşmak üzere gereken süreyi belirleyebilirsiniz. Örneğin, eğer ay içinde tasarruf ettiğiniz miktar toplam gelirinizin %10 seviyesinde ise, emekli olabilmek için ortalama 10-15 yıl boyunca bu sistemde kalmaya devam etmeniz gerekebilir. Ancak; tasarrufa ayırabileceğiniz tutar toplam gelirinizin %30'unu aşıyorsa, bu süreyi önemli ölçüde kısaltmanız mümkün olacaktır.

İkinci unsur ise; emeklilik için gerekli portföye ulaşıncaya kadar kazandığınız temettüleri tekrar hisse senetlerine yatırarak kartopu etkisi ile portföyünüzde büyüme sağlanabilmesi. Bu strateji, elde edilen temettülerin yeniden yatırıma dönüştürülmesiyle hisse senetlerinde bir tür büyüme süreci başlatılmasını ifade eder. Kartopu etkisiyle, her ay eklenen hisse senetleri zamanla portföye aylık eklenen tasarruf tutarını aşacak ve bu süreç, emeklilik için hedeflenen portföy büyüklüğüne ulaşmayı hızlandıracaktır.

Emeklilik İçin Hedeflenen Portföy Büyüklüğüne Ulaşıldığını Nasıl Belirleyebiliriz?

Temettü emekliliği için gerekli portföy büyüklüğünü belirlemek, kişinin mali hedeflerine, yaşam tarzına ve emeklilik dönemindeki ihtiyaçlarına bağlı olarak değişebilir.

Düzenli temettü dağıtan şirketler genellikle yılda bir veya birkaç kez kârlarının belirli bir oranını temettü olarak yatırımcılara dağıtırlar; bu da genellikle hisse fiyatlarının %5 ila %10'u arasında bir dilimdedir. 2024 yılı aylık asgari ücreti (17.000 TL) tutarında temettü geliri elde edebilmek için gereken portföy değerini

açıklamaya çalışalım: Aylık 17.000 TL, yani yıllık 204.000 TL temettü geliri elde etmek için yıllık %7 temettü varsayımı altında yaklaşık 3.000.000 TL değerinde bir portföye ihtiyaç vardır. Bu portföy değeri daha basit bir şekilde hesaplanmak istenilirse, bir kişinin aylık ortalama harcama miktarınının 200 katı şeklinde de hesaplanabilir. Temettü dağıtım oranları ve şirket kârları zaman içinde değişebileceğinden, hisse senetlerinde çeşitlendirilmiş bir portföy, yatırımcıları dengesizliklere karşı koruyacaktır.

Bu uzun vadeli birikim sistemine dair en temel iki unsur sabır ve sürekliliktir.

Süreklilik, yani aylara yayılan bir yaklaşım. Bu yaklaşım, hisse senetlerinin anlık likiditesinden korunmanıza yardımcı olur. Günlük alım satımların ve sürekli fiyat takibinin önüne geçer. Bunun yerine, yatırımcının şirket ortaklığı hissiyatını güçlendirir ve günlük fiyat dalgalanmalarının etkisini minimize eder.

Sistemde kartopu etkisinin belirgin hale gelmesi için birkaç yıl beklenmesi gerektiğinden, bu süre zarfında sabır önemli bir diğer faktördür.

Uzun seneler boyunca düzenli olarak yapılan yatırımlar neticesinde aylık elde edilen temettü geliri, kişinin hayatını idame ettirmesine olanak tanıyacak boyutlara ulaşır. Temettü geliri ile emekli olmanın mantığı buna dayanmaktadır.

Portföy Nasıl Oluşturulur?

Temettü emekliliği stratejisi, farklı sektörlerden temettü ödeyen şirketlere yönelik bir portföy oluşturmayı içerir. Borsa İstanbul'da halka açık olan şirketler, geniş bir sektörel yelpaze sunmaktadır. Finans, enerji, teknoloji, otomotiv, sağlık, inşaat ve gayrimenkul, gıda ve içecek gibi başlıca sektörler, yatırımcılara çeşitli alternatifler sunarak portföy çeşitlendirmesine olanak tanır.

Bu sektörler içerisinden güncel trendde üretim ve ihracat odaklı, daha az borçlu, kısır olmayan sektörlerden oluşturulan sepette, kârının tamamını da temettü olarak dağıtmadan

büyüme sağlayabilen şirketler uzun vadede endeks üstü getiri sağlayacak ve endeksten pozitif olarak ayrışacaktır.

Bu strateji, yatırımcılara sektörel riskleri azaltma ve farklı endüstrilerdeki potansiyel büyüme fırsatlarından yararlanma imkânı verir. Finans sektörü, bankaların ve finansal kurumların hisselerini içerirken enerji sektörü, enerji üretimi ve dağıtımına odaklanan şirketleri kapsar. Teknoloji sektörü, bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon alanındaki firmaları içerirken otomotiv sektörü ise otomotiv üreticilerini ve yan sanayi şirketlerini içermektedir.

Sağlık, inşaat ve gayrimenkul, gıda ve içecek gibi diğer sektörler de yatırımcılara geniş bir sektörel çeşitlilik sunar. Bu çeşitlilik, temettü emekliliği stratejisinin temel avantajlarından biri olan riskin etkili bir şekilde yönetilmesine katkı sağlar. Her sektörün kendi dinamikleri ve potansiyeli var olduğu için bu strateji, yatırımcılara geniş bir yatırım çeşitliliği sunarak uzun vadeli finansal hedeflere ulaşmalarına yardımcı olabilir.

Bu örnekler, farklı sektörleri temsil etmektedir ve ancak her bir yatırımcının risk toleransına, finansal hedeflerine ve piyasa görünümüne bağlı

olarak portföyü farklılık gösterebilir.

Temettü Emekliliğini Cazip Kılan Şey Nedir?

Temettü emekliliğini cazip kılan bir nokta da çok düşük miktarlarla yatırım yapılabilir olmasıdır. Herkesin günlük harcama kalemlerinden olan ve göze çok küçük görünen miktarlarla kolay ve kârlı bir birikim yapılabilir. Günümüz şartlarında tüketim için bile yeterli sayılmayan “20, 50, 100” TL gibi tutarlarla dahi yatırım yapılabilir olması temettü emekliliğini kolay hale getirmektedir.

Diğer taraftan, belirli bir servet düzeyinin altındaki miktarların enflasyona karşı korunamıyor olması da cazip kılan noktalardan biri. Bugün 300.000 TL tutarının altında hiçbir birikim ile hisse senedi hariç yatırım yapılamamaktadır. Bu ara bölgedeki birikim miktarları daha çok telefon, bilgisayar vb. gibi dayanıklı tüketim ürünlerine harcanmakta, bu ürünlere harcanan miktarlar hem yatırıma dönüşmemekte hem de bir süre sonra yenilenme gerekliliği doğurmaktadır. Bu durum da parasını enflasyona karşı korumak isteyen yatırımcıları hisse senetlerine yönlendirmektedir.

Bir diğer nokta ise, temettü ödemelerinin genellikle enflasyon oranlarının üzerinde artmasıdır. Bu durum, temettü emekliliği stratejisinin enflasyona karşı dirençli olmasını sağlar. Elde edilen temettüler hisse senedi maliyetlerini düşürür ve bir süre sonra hisse senedi sıfır maliyet ile kendini amorti eder ve temettü ödemeleri, zaman içinde artarak alım gücünü korur.

Temettü Emekliliği Sisteminin Avantaj ve Sonuçları

Temettü emekliliği stratejisinin benimsenmesi ve uygulanması, bir dizi potansiyel avantaj ve sonuçlar doğurabilir.

Temettü emekliliğinden çıkarılabilecek bazı olası sonuçlar:

1. Düzenli Gelir Akışı

Temettü emekliliği, düzenli temettü ödemeleri yoluyla bir gelir akışı sağlar. Bu, emeklilik döneminde ihtiyaç duyulan sabit bir gelirin temin edilmesine yardımcı olabilir.

2. Bağımsızlık ve Kontrol

Temettü emekliliği, bireylere finansal bağımsızlık ve kontrol sağlar. Düzenli temettü ödemeleri, emeklilik geliri için pasif bir kaynak oluşturarak finansal güvenlik duygusunu artırabilir.

3. Enflasyona Direnç

Temettü ödemeleri genellikle enflasyona dirençlidir. Temettü emekliliği stratejisi, yaşam maliyetlerindeki artışlara karşı korunmaya yardımcı olabilir.

4. Uzun Vadeli Büyüme Potansiyeli

Temettü ödeyen şirketlere yapılan yatırımlar, uzun vadeli büyüme potansiyeli taşıyabilir. Hisse senetlerindeki değer artışı, portföyün değerini zaman içinde artırabilir.

5. Diversifikasyonun Sağlanması

Temettü emekliliği stratejisi, çeşitli sektörlerde

ve şirketlerde temettü ödeyen hisse senetlerine yapılan yatırımlarla portföyü çeşitlendirmeye olanak tanır. Bu, riskleri azaltabilir.

6. Stres Azalması

Temettü emekliliği, piyasa dalgalanmalarına daha az duyarlı olabilir. Sabit temettü ödemeleri, yatırımcının finansal hedeflere odaklanmasını ve piyasa volatilitesinden etkilenmesini azaltabilir. Ancak unutulmamalıdır ki her yatırım stratejisi gibi, temettü emekliliği de risk içerir ve bireylerin bu stratejiyi benimsemesi öncesinde dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Blog, G. (2023). Pasif Gelir Nedir? Pasif Gelir Kaynakları Nelerdir?: <https://gedik.com/blog-yazilari/birikim-planlama/pasif-gelir-nedir> adresinden alındı
- Blog, P. (2023). *Temettü Nedir? Temettü Oranı Nasıl Hesaplanır?* <https://www.pwc.com.tr/temettu-nedir-temettu-orani-nasil-hesaplanir> adresinden alındı
- Eğilmez, M. (2019). *Kendime Yazılar*. Tüketim Çılgınlığı ve Diderot Etkisi: <https://www.mahfiegilmez.com/2019/12/tuketim-clgnlg-ve-diderot-etkisi.html> adresinden alındı
- Kurumu, S. G. Emekli Kavramı: <https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/24a62093-24ca-4a18-81e1-f79300b94a49/Emekli-Kavrami-2022-05-15-05-12-26> adresinden alındı
- Mesut, D. B. (2023). *Ömür Boyu Gelir Hipotezi*: <https://datakapital.com/blog/omur-boyu-gelir-hipotezi/> adresinden alındı

ANKSİYETİYİ BESLEYEN BATAKLIK VE ANKSİYETE'NİN MATEMATİK DENKLEMİ

İremgöl ÖZEREN*

Son zamanlarda birçok insan kaygı oluşturacak deneyim ve uyarılar yaşamaktadır. Rekabet, yarış ve belirsizlik dolu yaşantımızda kaygısız bir yaşam olanaksızdır. Kaygı plan yapmamıza, sorunlara çözüm yolları bulmamıza ve gelecekte meydana gelecek tehditleri fark etmememize olanak sağlayabilmektedir (Kring, vd. 2019). Ancak, bazen mevcut şartlarda ve durumlarda orantısız bir şekilde süregelen yaygın endişe ve kaygı (anksiyete) yaşarız. Bu durum bir bozukluğa götürülebilmektedir. Bunlardan birisi yaygın kaygı bozukluğudur, buna sahip kişiler en az altı ay boyunca gün içinde aşırı derecede endişe hali ve kötü bir şey olacağıyla ilgili korku ve beklenti içerisinde. Kaygılarını düzenlemekte zorluk yaşamaktadır. Genellikle, endişelendiği konular, ailesinin ve kendisinin sağlığı, ekonomik durumlar, çıkılan seyahatler, iş hayatı gibi gündelik olaylarda endişelenmektedir. Hepimiz bu konularda endişeleniriz ancak yaygın anksiyeteye sahip birisi, endişesi abartılı, sık ve günlük işlevselliğini bozacak şekilde yaşamaktadır. Bu endişelerde sıklıkla konsantrasyonu bozar ve performansını olumsuz etkileyebilmektedir. Çabuk kızma ve öfke sorunlarında eşlik etmektedir. Gün içinde kas, boyun ağrıları, çabuk yorulma ve uyku sorunları da sıklıkla yaşanabilmektedir (Ak, vd.

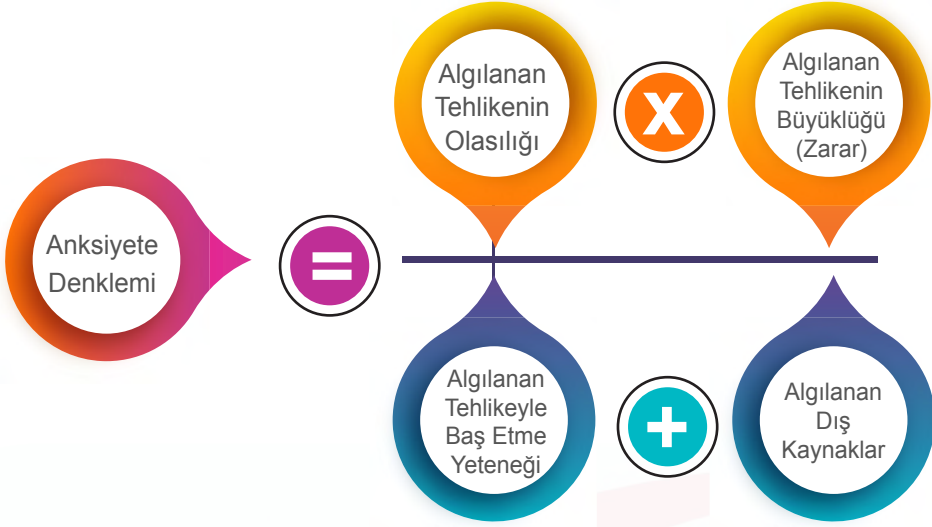
2021).

Peki kaygı (anksiyete) ve endişe nedir? Endişe; gelecekte olabilecek olumsuz sonuçlarla ilgili zihinsel süreçlerdir. Bununla birlikte, olumsuz duygulara yol açabilmektedir. Kaygı ise; tehdit algılanabilecek bir durum oluştuğunda meydana gelen bedensel duyumlarla birlikte kötü hissetme halidir (Ak vd., 2021). Bir başka tanıma göre kaygı; gelecekteki oluşabilen tehdit durumlarıyla ilgilidir. Beklenen bir problem durumunda endişe duyma olarak da belirtilebilir (Kring, vd. 2019).

Kişinin yaşantısını bu kadar çok etkileyen endişe ve kaygıların neden olduğu ve sürdüğüne dair birçok açıklamada vardır. Bunlardan birisi anksiyetenin matematik denklemidir;

* Klinik Psikolog

Anksiyetenin matematik denkleminde; algılanan tehdidin gerçekleşme olasılığı ve algılanan tehlikenin büyüklüğü (eğer tehlikeli bir durum gerçekleşirse çok kötü olacağı ihtimali) fazla ise, aynı zamanda algılanan tehlikeli durumla baş edebilme yeteneği ve algılanan dış kaynaklar (kurtarıcı faktörler) az ise; anksiyete büyür ve anksiyetenin düzenlenmesinde zorluklar yaşanabilmektedir.

İkinci olarak ise anksiyeteyi besleyen bataklıktr. Bu bataklıktr besleyen birincisi otomatik olarak gelen düşüncelerdir. İkincisi; güvenlik arayıcı

davranışlardır. Güvenlik arayıcı davranışlar; bir davranışı ya da durumu gerçekleştirerek kaygıyı rahatlatma çabalarıdır. Bir diğeri ise, kaçmalar veya kaçınmalardır. Bir davranış ya da düşünce ya da bir kişi; kaygıyı veya olumsuz sonuç ortaya çıkaracağı beklentisi oluşturuyorsa bu durumdan veya durumlardan kaçınma ya da kaçabilme durumudur. Bu üç bileşen anksiyete bataklıktrını beslemektedir. Böylece, kaygı ve endişeler devam etmektedir.

Anksiyetenin denklemi ve anksiyeteyi oluşturan bataklıktrla ilgili örnekler verelim.

Örneğin, bir anne hayal edelin. Bu anne kızının bacağına küçük bir leke gördüğünde, olayının tehlikesini abartarak cilt kanseri ya da lösemi olarak değerlendirmektedir. Durum tehlikesini gözünde büyüterek, internet aramaları, hemşire arkadaşına lekenin resmini çekmesi ve kızı için birçok doktor randevusu almaktadır. Ancak, durumla baş etme yeteneği göstermekte zorlanmakta telaş ve panik içinde bir hafta yaşamaktadır. Sürekli doktor görüşmeleriyle anlık rahatlama sağlasa da bir sonraki benzer hastalık durumlarında aynı tepkileri vermekte olup süreci yönetememektedir. Eşinin kendisini rahatlatmak sözleri dış kaynaklar olarak ele alınırsa, anne için yetersiz kaldığı değerlendirilebilir. Böylece, anksiyete sürmekte ve devam etmektedir.

Aynı örneği anksiyetenin bataklığını nasıl beslediğini anlamak için ele alalım. Annenin aklına otomatik olarak kızının bacağına leke gördüğünde kızım ya kanser olursa, bu durumla baş edemem, böyle yaşayamam otomatik düşüncesi gelebilir ve bu düşünceyle birlikte lekenin resmini hemşire arkadaşına atıp ve internet sürekli aramalar yaptıktan sonra aile hekimine götürmektedir. Bu davranışların hepsi güvenlik arayıcı davranışlar olarak ele alınmaktadır. Bir güvence arayarak kontrol bizde olduğu ve kaygı ile ancak böyle baş edeceğimize inanırız. Aynı zamanda, kızının kanser olacağını düşüncesinden kaçmak için sürekli müzik dinleyerek kendini rahatlatmaya çalışmaktadır. Düşüncelerden kaçması veya kaçınması anlık olarak rahatlama sağlasa da bataklığı beslemektedir. Anne, aile hekiminin güneş

lekesi demesi kremi sürünce lekelerin geçtiğini görünce ancak rahatlamaktadır. Bir sonraki belirsiz durumlara aynı tepkileri verebilme ihtimali yüksektir. Böylece, anksiyetenin bataklığı beslenmektedir (Ak, vd. 2021).

Bir başka örnekte anksiyete denklemi ve anksiyetenin bataklığı nasıl beslediği ele alınıp incelendiğinde; 10 yaşındaki bir erkek çocuğu babasına bir şey olacak korkusuyla okula gitmek istememektedir. Anksiyete denklemi ele aldığına, okula giderse babasının başına kötü bir şey gelecek diye düşünüp durumun olasılığı abartmaktadır. Babama her daim ulaşmalıyım yanımda olmalı ki kötü bir şey gelmesin düşünceleri durumun ciddiyetini ortaya koymaktadır.

Okula gidersem babama kötü olacak düşünceleriyle ve kaygısıyla baş edemeyip, okuldaki rehberlik öğretmeninden destek almakta zorluk yaşamaktadır. Bu durum da anksiyeteyi beslemektedir. Anksiyete bataklığı ele aldığımızda; 10 yaşında erkek çocuğun aklına, otomatik gelen bir düşünce, okuldayken ya babamın başına bir şey gelirse ben bunu

dayanamam düşüncesi bataklığı beslemektedir. Okula babayla gitmeyi kabul etmesi ya da babanın okulun bahçesinde beklemesini istemesi çocuğun bir güvenlik arayıcı davranışları olarak ele alınabilmektedir. Bataklığı bir diğer besleyen, kaçma veya kaçınmalarımızdır. Okula gitmeyi reddetmesi 10 yaşında erkek çocuğun kaçınması olarak değerlendirilmektedir. Bu üç nokta bataklığı besleyip ve anksiyeteyi sürdürmektedir.

Anksiyete denkleminde, tehlike oluşturacak durumlarla baş edebilme yeteneğini ve dış kaynakları artırırsak aynı zamanda tehlikeli durumun olasılığını ve büyüklüğünü azaltırsak; anksiyeteyi yürütebilme becerisi artacaktır. Bataklığı besleyen; rasyonel olmayan otomatik düşünceler yerine rasyonel olan alternatif düşüncelere çevirebilmek, güvenlik arayıcı

ve kaçma ya da kaçınma davranışlarımız olmadan bir süre kaygı ve belirsiz durumlarla kaldığımızda anksiyete başlangıçta artarken sonrasında anksiyetenin azaldığı gözlenebilmektedir. Böylece, kendimize olan öz güvenimizde artabilmektedir. Bilişsel Davranışçı Terapi bu alanlarda çalışan etkili bir terapi yöntemidir.

KAYNAKÇA

- Ak M., Kırpınar İ., Atmaca M., ve diğ. (2021) Klinik Uygulama Bilişsel Davranışçı Terapi-1 (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kring A. M., Johnson S. L., Davinson C. G., Neale M. J. (2019) Anormal Psikoloji (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Doç Dr. Vahdet Görmez ve Prof . Dr. Murat Atmaca, Çocuk Ergen ve Yetişkin Bilişsel Davranışçı Terapi Eğitim Notları.

ÖRNEK YARGI KARARLARI

*“Ekmek, su, aş bulmak gecikebilir.
Temele taş bulmak gecikebilir.
Devlete baş bulmak gecikebilir.
Adalet gecikmez tez verilmeli.”*

Niyazi Yıldırım GENÇOSMANOĞLU

Sinem AYTEKİN ÖĞE*

Anayasa Mahkemesinin, Esas Sayısı: 2001/332 Karar Sayısı: 2002/106 sayılı Kararı; Karar Günü: 21.11.2002 Resmi Gazete tarih/sayı:22.04.2003/25087

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bucak Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun değişik 240. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine; 21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun" 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinin "Türk Ceza Kanununun....240,..." bölümünün de Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY: Memur olan sanık hakkında görevi kötüye kullanma suçundan açılan kamu davasında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 240. maddesi ile 4616 sayılı Kanunun 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinin "Türk Ceza Kanununun...240,..." bölümünün, Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptalleri için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ:

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları:

1- Türk Ceza Kanunu'nun itiraz konusu 240.

maddesi şöyledir: "Madde 240 - Yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur derecesine göre bir yıldan üç yıla kadar hapsolünür. Ceza-yı hafifletici nedenlerin bulunması halinde altı aydan bir yıla kadar hapis ve her iki halde ikibin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Ayrıca memuriyetten süreli veya temelli olarak yoksun kılınır."

2- 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin itiraz konusu bölümü de içeren (a) alt bendi şöyledir: "5. Ancak; A) Türk Ceza Kanunu'nun 125 ilâ 157, 161, 162, 168, 171, 172, 188, 191, 192, 202, 205, 208, 209, 211 ilâ 214, 216 ilâ 219, 240, 243, 264, 298, 301 ilâ 303, 305 inci maddelerinde, 312'nci maddenin ikinci fıkrasında, 313'üncü maddesinde, 314'üncü maddesinin birinci fıkrasında, 339 ilâ 349, 366, 367, 383, 394, 403 ilâ 408, 414 ilâ 418 ve 503 ilâ 506'nci maddelerinde," B- Dayanılan Anayasa Kuralları İtiraz başvurusunda Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME: Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BÜMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU,

* Müfettiş, Sağlık Bakanlığı, Sağlık Müfettişleri Derneği Genel Sekreteri

Ahmet AKYALÇIN'ın katılmalarıyla 12.06.2001 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ: Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinin incelenmesi İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinde, "yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur..."un cezalandırılacağına öngörüldüğünü, bunun, yasada suç sayılmayan hallerin cezalandırılmasına yol açmak suretiyle yargı erkine ceza ihdas etme imkanı vereceğini belirterek Anayasa'nın 38. maddesindeki suçun yasallığı ile Anayasa'nın 2. maddesindeki Hukuk Devleti ilkelerine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Anayasa'nın 38. maddesinin ilk fıkrasında, "kimse, kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz" denilerek "suçun yasallığı", üçüncü fıkrasında da "ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur" kuralına yer verilerek "cezanın yasal-

lığı" ilkesi benimsenmiştir. Anayasa hukukunun temel ilkelerinden olan suç ve cezada yasallık, ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Bu ilke, aynı zamanda temel hak ve özgürlükleri en geniş biçimiyle gerçekleştirip güvence altına almakla yükümlü hukuk devletinin de esas aldığı değerlerden olup,

uluslararası hukukta ve insan hakları belgelerinde de özel bir yere ve öneme sahip bulunmaktadır. Türk Ceza Yasası'nın birçok maddesinde, memuriyet görevinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen özel nitelikteki suçlara ilişkin ceza kuralları bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak aynı Yasanın 194., 202., 209., 213 ve 228. maddeleri gösterilebilir. İtiraz konusu 240. maddede ise özel olarak düzenlenen suçlar dışında kalan genel anlamda görevi kötüye kullanma suçuna yer verilmiştir. Buna göre, Yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur, derecesine göre, bir yıldan üç yıla kadar hapsedilir, cezayı hafifletici nedenlerin bulunması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis ve her iki halde ikibin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır ve memuriyetten süreli veya temelli olarak yoksun kılınır. Yasakoyucu bu düzenleme ile Türk Ceza Kanunu'nda özel olarak yer verilen zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, keyfi muamele gibi suçlar dışında kalan görevi kötüye kullanmaların da cezasız bırakılmasını önlemek istemiştir. Burada, suçun maddi unsuru görevin kötüye kullanılmış olmasıdır. Memurların görev ve yetkileri ile bunların nitelikleri, sınırları, gerekleri, yürütülen kamu hiz-

metini düzenleyen mevzuatta gösterildiğinden her davada memurun, bu mevzuatla çizilen sınırları aşıp aşmadığı saptanarak, görevi kötüye kullanma suçunun maddî unsuru belirlenecektir. Bunun yanı sıra, kuşkusuz suçun oluşmuş sayılabilmesi için failin memur olması, eylemin memurun göreviyle ilgili bulunması ve manevi bakımdan kastın varlığı gibi suçun diğer unsurları da aranacaktır. Suçun cezası ise yasa da gösterilmiştir. Bu durumda, başvuru kararında ileri sürüldüğü gibi iptali istenilen kuralın, yasa ile suç sayılmayan hallerin cezalandırılmasına yol açtığı, bu bağlamda suç ve cezanın yasallığı ilkesi ile çeliştiği savı yerinde görülmemiştir. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İstemin reddi gerekir.

B- 4616 Sayılı Yasa'nın 1. Maddesinin 5. Bendinin (a) Alt Bendinin "Türk Ceza Kanununu ...240,..." Bölümünün İncelenmesi İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, yapılan düzenleme ile daha ağır olmasına karşın kapsama alınan suçlara göre daha hafif nitelikte olan TCK'nın 240. maddesinin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürerek, 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinin "Türk Ceza Kanununun...240,..." bölümünün iptalini istemiştir. Ancak bu bölüm, Mahkememizin 18.07.2001 gün ve Esas 2001/4, Karar 2001/332 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, konusu bulunmayan istem hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı yolunda karar verilmesi gerekir.

VI- SONUÇ:

A- 1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2248 sayılı Yasa ile değiştirilen 240. maddesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

B- 21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendi, Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesi yönünden 18.7.2001 günlü, E. 2001/4, K. 2001/332 sayılı kararla iptal edildiğinden, BU MADDE HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, 21.11.2002 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun, Esas Sayısı: 2013/4-579 Karar Sayısı: 2014/155 sayılı Kararı; Karar Tarihi: 26.02.2014

YANLIŞ TEDAVİ SEBEBİYLE UĞRANILAN ZARAR (Husumet - Dikkatsizlik ve Tedbirsizliğe Dayalı da Olsa Eylemin Görev Sırasında ve Görevle İlgili Olmasına ve Hizmet Kusuru Niteliğinde Bulunmasına Göre Davada Husumetin Kamu Görevlisine Değil İdareye Düştüğü/Davalı Doktor Hakkındaki Davanın Husumet Yokluğu Sebebiyle Reddi Gerektiği)

HİZMET KUSURU (Yanlış Tedavi Sebebiyle Uğrılan Zarar - Davalı Doktorun Görevi

Sırasında ve Yetkisini Kullanırken İşlediği Bir Kusura ve Bu Kusurun Niteliği İtibariyle de Kamu Görevlisinin İhmaline Dayandığı/Dava İdare Aleyhine Açılıp Husumetin de İdareye Yöneltilmesi Gerektiği)

HUSUMET (Yanlış Tedavi Sebebiyle Uğranılan Zarar - Dikkatsizlik ve Tedbirsizliğe Dayalı da Olsa Eylemin Görev Sırasında ve Görevle İlgili Olmasına ve Hizmet Kusuru Niteliğinde Bulunmasına Göre Eldeki Davada Husumetin Kamu Görevlisine Değil İdareye Düştüğü/ Davalı Doktor Hakkındaki Davanın Husumet Yokluğu Sebebiyle Reddedilmesi Gerektiği)

KAMU GÖREVLİSİNİN KİŞİSEL KUSURUNA DAYANILMASI (Yanlış Tedavi Sebebiyle Uğranılan Zarar - Dikkatsizlik ve Tedbirsizliğe Dayalı da Olsa Eylemin Görev Sırasında ve Görevle İlgili Olmasına ve Hizmet Kusuru Niteliğinde Bulunmasına Göre Eldeki Davada Husumetin Kamu Görevlisine Değil İdareye Düştüğü/ Davalı Doktor Hakkındaki Davanın Husumet Yokluğu Sebebiyle Reddedilmesi Gerektiği)

ÖZET: Dava, yanlış tedavi sebebiyle uğranılan maddi ve manevi zararın ödetilmesi

istemine ilişkindir. Kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kasıtlarından ve kusurlarından dolayı doğan tazminat davalarında kamu görevlilerinin aleyhine değil ancak kamu idaresi aleyhine dava açılabilceğinin kabulü gerekir. Davacıların eşi ve annesi olan davacının davalının gerçekleştirmiş olduğu sezaryen ameliyatı

sırasında gazlı bez unutulması sebebiyle dikkatsizlik ve tedbirsizliğinden dolayı 2. kez ameliyat edildiğini belirterek ve davalı doktoru hasım göstererek tazminat davasını açmıştır. Davacıların bu iddiası, içerikçe davalı doktorun görevi sırasında ve yetkisini kullanırken işlediği bir kusura ve bu kusurun niteliği itibariyle de kamu görevlisinin ihmeline dayanmaktadır. Hal böyle olunca, davalının görevi dışında kalan kişisel kusuruna dayanılmadığına, dikkatsizlik ve tedbirsizliğe dayalı da olsa eylemin görev sırasında ve görevle ilgili olmasına ve hizmet kusuru niteliğinde bulunmasına göre, eldeki davada husumet kamu görevlisine değil, idareye düşmektedir. Öyle ise, dava idare aleyhine açılıp, husumetin de idareye yöneltilmesi gerekir. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilerek, davalı doktor hakkındaki davanın husumet yokluğu sebebiyle reddedilmesi gerekir.

DAVA: Taraflar arasındaki “maddi ve manevi tazminat” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Diyarbakır 1. Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kısmen kabulüne dair verilen 4.2.2010 gün ve 2002/41 E., 2010/90

K. sayılı kararın incelenmesi davalılardan A. Y. vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 6.6.2011 gün ve 6685-6479 Sayılı ilamı ile;

(... Dava, yanlış tedavi sebebiyle uğranılan maddi ve manevi zararın ödetilmesi istemine ilişkindir. Yerel mahkemece istemin bir bölümü kabul edilmiş; karar, davalılardan A. Y. tarafından temyiz olunmuştur. Davacılar, sezaryen yöntemiyle doğum yaptırılan davacılarından F. K.'nin karın kısmında gazlı bez unutulması sebebiyle 2. kez ameliyat edildiğini belirterek, davalıların maddi ve manevi tazminatla sorumlu tutulmalarını istemişlerdir. Yerel mahkemece, Adli Tıp Kurumundan alınan rapor sonuçlarına göre davalılardan A. Y.'nin 4/8 oranda kusurlu olduğu benimsenerek, adı geçen davalının sorumlu tutulmasına karar verilmiştir. Dava, kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken, kusurları sonucu kişilere zarar vermelerinden kaynaklanan ve zarar görenlerin kamu görevlileri aleyhine açtıkları tazminat davasıdır.

Sorun, kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken veya görevlerini yaparken, kişilerin zarar görmesi halinde, zarar görenin kamu görevlisinin şahsına karşı açtığı davada, kamu görevlisinin hizmet kusurundan ayrılabilen kişisel kast ve kusurunun araştırılmasına gerek olup olmadığı ve netice itibarıyla davanın esastan mı yoksa husumetten mi reddine veya kabulüne karar verileceği ve bu konuda yorum yoluyla sonuca ulaşmanın ve uygulama yapmanın mümkün olup olmadığına ilişkindir.

Bu durumda, kamu görevlisinin görevini yaparken kusurlu davranışta bulunmasının hizmet kusuru mu yoksa, hizmetten ayrılabilen kişisel kusuru mu olacağına tespiti gerekmektedir. Kamu kurumları kamu hizmeti

yaparlar. Ancak kamu kurumları tüzel kişilik olduklarından ve bu kişilik maddi değil soyut bir kişilik olduğundan, kamu hizmetini bizzat yerine getiremezler. Kamu hizmeti, gerçek kişi konumunda olan kamu görevlileri ve bunların kullandıkları araç ve gereçlerle yerine getirilir. Bunun sonucu olarak, kamu görevlilerinin veya bunların kullandıkları araç ve gereçlerin kusur, ihmal ve hatalarından dolayı kamu hizmetinin yerine getirildiği sırada kişilerin zarar görmesi halinde meydana gelecek kusur kamu kurumunun hizmet kusurunu oluşturur. Burada, kamu görevlisinin hizmetten ayrılabilen kişisel kusurundan bahsetmek kesinlikle mümkün değildir. Kamu görevlisinin buradaki kusuru hizmet kusurunu oluşturur.

Hizmetten ayrılabilen kişisel kusur ise kamu hizmetiyle ilgisi olmayan kamu görevlisinin özel hayatıyla tamamen özel tutum ve davranışlarından kaynaklanan bir kusurdur. Konunun iyi anlaşılabilmesi için örnek vermek gerekirse:

Sabahleyin aracıyla kamu hizmetini yapmak için çalıştığı hastaneye gelen doktorun, aracını park ederken kendisinden önce tedavi olmak için hastaneye gelmiş olan bir hastanın aracına çarpıp zarar vermesi halinde bu, doktorun kamu hizmetiyle alakalı olmayan kişisel kusurudur. Aynı doktorun aracını park ettikten, hastanedeki poliklinik odasına girdikten sonra görevi olan sağlık hizmetiyle ilgili yaptığı (teşhis, tedavi ve ameliyat gibi) eylemlerde bir kusur olursa bu kusur hizmet kusurudur.

Yukarıda açıklanan sorun konusunda sağlıklı bir sonuca ulaşmak için öncelikle konuya dair yasal düzenlemeleri incelememiz gerekir.

Anayasa'nın 129/5 maddesinde; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken

(görevlerini yaparken) işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları rücu edilmek kaydıyla kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak ancak idare aleyhine dava açılabilir. 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'nın (kişilerin uğradıkları zararlar başlıklı) 13. maddesinde; kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Borçlar Yasası'nın (Haksız muamelelerden doğan borçlar başlıklı) 41/1 maddesinde; gerek kasten gerek ihmal ve teseyyüp yahut tedbirsizlikle haksız bir surette diğer kimseye bir zarar ıka eden kişi o zararın tazminine mecburdur.

Anayasa'nın 129/5 maddesiyle 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 13. maddesinin Borçlar Yasasının 41/1 maddesi ışığında yorumlayarak kamu görevlileri aleyhine kişisel kast ve kusurlarının varlığı halinde Adli Yargı'da dava açılabilirliğinin kabulü mümkün değildir. Zira: 818 Sayılı Borçlar Yasası'nın 41/1 maddesi genel bir hüküm olup, yine genel olarak "zarar ıka eden şahsı" esas almış olup, kamu görevlisi veya memurdan bahsetmemektedir.

Bir konuda hem genel hüküm, hem de özel hüküm varsa, o takdirde özel hükümlere üstünlük verilerek uygulama yapılması hukukun temel prensiplerindedir.

Yukarıda açıklanan Anayasa'nın 129/5 ile 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 13. maddesi karşısında Borçlar Yasası'nın 41/1 maddesi esas alınarak kamu görevlilerinin kast ve kusurlarından dolayı kamu görevlileri aleyhine dava açılabilirliğinin yorum yoluyla kabul edilmesi de mümkün değildir.

Anayasa'nın 129/5 maddesiyle 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 13. maddesi, yorum gerektirmeyecek kadar açık, net ve amirdir. Diğer yandan yasalar iptal edilmedikçe veya değiştirilmedikçe yürürlüktedir. Ve mevcut hükümleriyle uygulanmaları gerekir.

Yargı, uygulamaları ve bir kısım sosyal ihtiyaçlar sebebiyle yasaların yetersizliği veya değiştirilmesi gerektiği düşünce ve kanaatinde olsa dahi, yorum yoluyla yürürlükteki Anayasa ve yasa maddelerini uygulamayarak atıl bırakamaz. Yorum yoluyla Anayasa ve Yasalara aykırı uygulama yapamaz ve karar veremez. İhtiyaç varsa yeni yasal düzenlemeler yapılabilir. Ve Yasal düzenleme yapma yetki ve görevi T.B.M.M.'ne aittir.

Sonuç olarak kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kasıtlardan ve kusurlarından dolayı doğan tazminat davalarında kamu görevlilerinin aleyhine değil ancak kamu idaresi aleyhine dava açılabilirliğinin kabulü gerekir.

Davaya konu edilen olayda; kamu görevi yürüten davalının, görevi sırasında ve görevi sebebiyle meydana gelen zarardan sorumlu tutulması istendiğine; Anayasa'nın 129/5. maddesiyle 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 13/1. maddesi gereğince memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken kusurlu eylemleri sebebiyle oluşan zararlardan doğan tazminat davalarının, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve yasadaki gösterilen biçim ve koşullara uygun olarak idare aleyhine açılabilirliğine, kamu görevlisi hakkında adli yargı yerinde dava açılmayacağına göre; kamu görevlisi hakkında adli yargıda açılan tazminat davasında kast ve kusur aranmaksızın husumet sebebiyle davanın reddine karar verilmesi gerekir.

Yerel mahkemece açıklanan yasal düzenlemeler gözetilerek, davalı hakkındaki davanın husumet sebebiyle reddedilmesi gerekirken, işin esasının incelenmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmektedir...),

Gereğince bozularak dosya yerine geri çevrilmeyle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnmiştir.

H.G.K.'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

KARAR: Dava, maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.

Mahkemece, davacılarından F. K.'nin sezaryen yöntemiyle doğum yaptırılırken karın kısmında gazlı bez unutulmasıyla sonuçlanan tedavi sürecinde davalı doktorun kusurlu eylemlerinin bulunduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Davalılardan A. Y. vekilinin temyizi üzerine karar, Özel Dairece yukarıda başlık bölümünde gösterilen sebeplerle bozulmuştur. Yerel mahkemece, önceki kararda direnilmiş; hükmü temyize davalılardan A. Y. vekili getirmiştir.

H.G.K. önüne gelen uyuşmazlık; kamu görevlilerinin eylemi sebebiyle açılan eldeki tazminat davasında husumetin kamu görevlilerine yöneltilip yöneltilemeyeceği noktasında toplanmaktadır. Öncelikle, Tıp Fakültesi Hastanesinde çalışan kamu görevlisi doktorun eyleminden sorumluluğa dair yasal düzenleme, kavram ve kurumlar irdelenmelidir:

Kamu personelinin mali sorumluluğuna dair düzenlemeler öncelikle Anayasa olmak üzere ilgili kanunlarında yer almaktadır. TC. Anayasası'nın "Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması" başlıklı 40. maddesinin Ek fıkrası (3.10.2001-4709 S.K./16. m.) uyarınca; "... Kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, yasaya göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır." hükmünü içermektedir.

İdareye karşı yargı yolunu düzenleyen "Yargı Yolu" başlıklı 125. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesinde: "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."; son fıkrasında da "İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

Kamu görevlilerinin görev ve sorumluluklarını düzenleyen 129. maddesinin 1. fıkrasında: "Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler." Beşinci fıkrasındaki düzenleme ile de; "Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir." hükümleri yer almaktadır.

Anayasa'nın bu hükümleriyle amaçlanan, memur ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken kusurlu davrandıklarından bahisle haklı ya da haksız olarak yargı mercileri önüne çıkarılmasını önlemek, kamu hizmetinin sekteye uğratılmadan yürütülmesini sağlamak ve aynı zamanda zarara uğrayan kişi yönünden de memur veya diğer kamu görevlisine oranla ödeme gücü daha yüksek olan devlet gibi bir sorumluyu muhatap kılarak kamu düzenini korumaktır.

Bu anayasal hükümlere paralel düzenleme 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, 12.5.1982 tarih ve 2670 Sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişik, 13. maddesinde yer almaktadır. Anılan kanunun değişik, 1. fıkrasında; "Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Ancak, Devlet dairelerine tevdi veya bu dairelerce tahsil veya muhafaza edilen para ve para hükmündeki değerli kağıtların ilgili personel tarafından zimmete geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden Hazine tarafından hak sahibine ödenir. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır." hükmü öngörülmüştür.

Görülmektedir ki, Anayasa'nın 40/3,125/son, 129/5. maddeleriyle uygulamanın çerçevesi net olarak çizilmiş; "Memurlar ve diğer kamu

görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının, ancak rücu edilmek şartıyla idare aleyhine açılabilirliği” açıkça ifade edilmiştir.

Diğer taraftan uyumsuzluğun çözümünde Anayasa'nın 129/5. maddesinde yer alan “yetkilerini kullanırken işledikleri kusur ifadesinden ne anlaşılması gerektiğinin belirlenmesi önem taşımaktadır ki, bu noktada “kusur” ile ilgili açıklama yapılmasında yarar vardır:

Kusurun kanunlarımızda tanımı yapılmamıştır. Uygulama ve öğretide kabul görmüş tanıma göre; kusur, hukuk düzenince kınanabilen davranıştır. Kınamanın nedeni, başka türlü davranma olanağı varken ve zorunlu iken, bu şekilde davranılmayarak, bu tarzdan sapılmış olmasıdır. Kısacası; kusur, genel tanımıyla, hukuk düzeni tarafından bir davranış tarzının kınanması olup; bu kınama, o davranışın belirli koşullar altında bireylerden beklenen ortalama hareket tarzından sapmış olmasından kaynaklanır.

Yine, öğretide ve uygulamadaki hakim görüşe göre, sorumluluk hukuku açısından kusurun, kast ve ihmal (taksir) olmak üzere ikiye ayrılacağı kabul edilmektedir. Bu bağlamda, kast hukuka aykırı sonucun bilerek ve isteyerek meydana getirilmesi; ihmal ise, hukuka aykırı sonucu istememekle birlikte, böyle bir sonucun önlenmesi için gerekli önlemlerin alınmaması ve gereken özenin gösterilmemesidir. (Yargıtay H.G.K.'nın 10.12.2003 gün ve 2003/11-756 E., 2003/743 K. sayılı ilamı).

İdare hukuku ilkeleri çerçevesinde olaya bakıldığında ise, bir kamu görevlisinin görev sırasında, hizmet araçlarını kullanarak yaptığı eylem ve işlemlerine dair kişisel kusurunun, kasti suç niteliği taşısa bile hizmet kusuru oluşturacağı ve bu sebeple açılacak davaların ancak idare aleyhine açılabilirliği bilinen

ilkelerindedir (Danıştay 10. Daire T. 20.4.1989 gün ve 1988/1042 E.; 1989/857 K. sayılı ilamı).

Yeri gelmişken “yetkilerini kullanırken” ve “bu görevleri yerine getiren personel” kavramlarıyla amaçlanın ne olduğu üzerinde durulmalıdır:

Devletin sorumluluğunun diğer bir şartı da, zararın, memur ve diğer bir kamu görevlisi tarafından “görevini yerine getirirken” ve “görevle ilgili yetkilerini kullanırken” gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Şu halde “görevin ifası” “yetkinin kullanılması” ile gerçekleşen zarar arasında işlevsel (görevsel) bir bağ bulunmalı; zarar, kamu görevi (kamu yetkisi) yerine getirilirken, bu görev ve yetki sebebiyle doğmuş olmalıdır.

Memur ve diğer resmi görevlilerinin kamu görevlisi sıfat ve kapasiteleri dışında özel bir kişi olarak, özel hukuk hükümlerine göre özel işlerini yaparken üçüncü kişilere verdikleri zarardan doğrudan doğruya kendileri sorumludur (Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, 10. Bası, İstanbul 2010, s. 590 vd.).

Öte yandan, kamu görevlisinin, hizmet içinde veya hizmetle ilgili olmak üzere tutum ve davranışının suç oluşturması ya da hizmeti yürütürken ağır kusur işlemesi veya düşmanlık, siyasal kin gibi kötü niyetle bir kişiye zarar vermesi halinde dahi bu durum, aynı zamanda yönetimin gözetim ve iyi eleman seçme yükümlülüğünü yerine getirmemesi sebebiyle hizmet kusuru da sayılmalı ve bu sebeple açılacak dava idareye yöneltilmelidir.

Tüm bu açıklamalar göstermektedir ki, kişilerin uğradığı zararlar, zarara sebebiyet veren kamu personelinin yürüttüğü görev arasında herhangi bir ilişki kurulabiliyorsa, ortada görevle ilgili bir durum var demektir ve bu tür davranışlar kasten veya ihmelen işlenmesine bakılmaksızın, kamu personelinin hizmetten ayrılamayan kişisel kusurları olarak ortaya çıkmakta ve bu husus, 657 Sayılı Kanun'un 13. maddesindeki “kişilerin kamu

hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlar' ibaresinde ifadesini bulmaktadır.

Diğer taraftan, Anayasa'nın 129/5. maddesinde "kusur şartından bahsedildiğine göre yetkisini kullanan memurun veya kamu görevlisinin işlediği eylemin kasten mi yoksa ihmalen mi gerçekleştirdiğine bakılmaksızın bu eylemlerinden doğan davaların ancak idare aleyhine açılması gerektiğinin kabulü zorunludur.

Yargıtay H.G.K.'nun 30.1.2013 gün ve 2012/4-729 E., 2013/163 K.; H.G.K.'nun 10.10.2012 gün ve 2012/4-441 E., 710 K. sayılı ilamlarında da aynı ilkeler kabul edilmiştir.

Builkeler ışığında somut olay değerlendirildiğinde; davacıların eşi ve annesi olan davacı F. K.'nin davalılardan A. Y.'nin gerçekleştirmiş olduğu sezaryen ameliyatı sırasında gazlı bez unutulması sebebiyle dikkatsizlik ve tedbirsizliğinden dolayı 2. kez ameliyat edildiğini belirterek ve davalı doktoru hasım göstererek eldeki tazminat davasını açmıştır.

Davacıların bu iddiası, içerikçe davalı doktorun görevi sırasında ve yetkisini kullanırken işlediği bir kusura ve bu kusurun niteliği itibarıyla de kamu görevlisinin ihmeline dayanmaktadır.

Hal böyle olunca, davalının görevi dışında kalan kişisel kusuruna dayanılmadığına, dikkatsizlik ve tedbirsizliğe dayalı da olsa eylemin görev sırasında ve görevle ilgili olmasına ve hizmet kusuru niteliğinde bulunmasına göre, eldeki davada husumet kamu görevlisine değil, idareye düşmektedir. Öyle ise, dava idare aleyhine açılıp, husumetin de idareye yöneltmesi gerekir.

Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilerek, davalı doktor A. Y. hakkındaki davanın husumet yokluğu sebebiyle reddedilmesi gerektiği gözetilmeyerek işin esasının incelenmiş olması usul ve yasaya aykırıdır.

Görüşmeler sırasında bir kısım üyeler devlet memurlarının kişisel kusurlarından dolayı adli yargı yerinde kendilerine husumet yöneltilecek

dava açılabileceğinden bahisle yerel mahkeme kararının onanması gerektiği yönünde görüş beyan etmiş iseler de, bu görüş yukarıda belirtilen sebeplerle Kurul çoğunluğu tarafından kabul edilmemiştir.

O halde, H.G.K.'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu sebeple direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ : Davalılardan A. Y. vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle direnme kararının Özel Daire bozma kararında ve yukarıda gösterilen nedenlerden dolayı 6217 Sayılı Kanun'un 30. maddesiyle 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istenmesi halinde temyiz peşin harcının yatırana iadesine, aynı kanunun 440/1. maddesi uyarınca tebliğden itibaren 15 gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 26.02.2014 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

Danıştay Onikinci Dairenin, Esas Sayısı: 2012/2857 Karar Sayısı: 2013/11887 sayılı Kararı;

Özeti: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 127. maddesinde düzenlenen, zamanaşımı sürelerine uyularak verilen disiplin cezalarına karşı açılan davalarda; yargı mercilerince iptal kararı verilmesi ve bu kararın gerekçesinin idareye yeni bir disiplin işlemi tesis etme yetkisi tanınması halinde, makul bir sürede işlem tesis edilmesi kaydıyla 127. maddedeki zamanaşımı hükümlerinin dikkate alınmayacağı hakkında.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davalı): Sağlık Bakanlığı

İstem Özet: İstanbul 6. İdare Mahkemesinin 31.10.2011 günlü, E:2010/2610, K:2011/1596 sayılı kararının, temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Şevket Polat

Düşüncesi: TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, İstanbul - Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi Müdür Yardımcısı olarak görev yapan davacının, 657 sayılı Yasa'nın 125/B-a maddesi uyarınca kınama cezası ile cezalandırılmasına ilişkin 06.10.2010 gün ve 237574 işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

İstanbul 6. İdare Mahkemesinin 31.10.2011 günlü, E:2010/2610, K:2011/1596 sayılı kararıyla; davacıya 26.10.2009 gün ve 199357 sayılı işleme verilen 1/10 oranında aylıktan kesme cezasının, İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 29.06.2010 günlü, E:2010/41, K:2010/1225 sayılı kararıyla; “davacının kusurlu fiillerinin bulunmasına karşılık, kasıtlı hareket ettiğinin ortaya konulmadığı, bu durumda isnat edilen disiplin suçunun kasıt unsuru ortaya konulmaksızın verilen disiplin cezasında hukuka uyarlık bulunmadığı” gerekçesiyle iptali üzerine dava konusu işlem tesis edilmiş ise de, disiplin cezasına konu fiilin işlendiği öne sürülen ihalenin 30.10.2007 tarihinde yapılmasına karşılık fiil tarihinden yaklaşık 3 yıl geçtikten sonra 6.10.2010 tarihinde verilen disiplin cezasında 657 sayılı Yasa'nın 127/2. maddesinde öngörülen 2 yıllık ceza zamanaşımı süresinin geçirilmiş olması nedeniyle hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Davalı idare, İdare Mahkemesi kararının hukuk ve usule aykırı olduğunu öne sürmekte ve temyizden incelenerek bozulmasını istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun “Zamanaşımı” başlıklı 127. maddesinde; *“Bu Kanunu'n 125'inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren;*

a) *Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe*

ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına,

b) *Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar.*

Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.” hükmü yer almaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun “Kararların sonuçları” başlıklı 28/1. maddesinde; *“Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir.”* düzenlemesi bulunmaktadır.

Dosyanın incelenmesinden; İstanbul - Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi Müdür Yardımcısı olarak görev yapan davacının, 30.10.2007 tarihinde yapılan 3 yıllık malzemeli genel temizlik hizmeti alımı ihalesinde, ihale komisyonu üyesi olarak gerçekleştirdiği öne sürülen fiilleri nedeniyle 657 sayılı Yasa'nın 125/C-a maddesi uyarınca 1/10 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin 26.10.2009 gün ve 199357 sayılı işlemin iptali istemiyle açılan davada; İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 29.06.2010 günlü, E:2010/41, K:2010/1225 sayılı kararıyla; *“ihale sürecinde davacının kusurlu fiillerinin bulunmasına karşılık, kasıtlı hareket ettiğinin ortaya konulmadığı, bu durumda isnat edilen disiplin suçunun kasıt unsuru ortaya konulmaksızın verilen disiplin cezasında hukuka uyarlık bulunmadığı”* gerekçesiyle dava konusu işlemin iptal edildiği, bu karar üzerine

yargı kararını uygulamak üzere harekete geçen davalı idarenin, davacının kusurlu bulunan fiili nedeniyle 06.10.2010 gün ve 237574 sayılı işlemlerle davacıya kınama cezası vermesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

657 sayılı Yasa'nın 127. maddesindeki zamanaşımı süreleri, idarenin disiplin suçundan haberdar olmasından ilk defa disiplin cezası verilmesine kadarki süreçte dikkate alınacak süreler olup, idare tarafından söz konusu sürelerle riayet edilerek disiplin cezası vermesi halinde, idarenin zamanaşımı sürelerine uyma yükümlülüğünü yerine getirdiğinin kabulü gerekmektedir. Öte yandan, zamanaşımı sürelerinin hesabında disiplin cezası verildikten sonraki itiraz süreci veya onay süreci (disiplin cezasının idari anlamda kesinleşme süreci) dikkate alınmayacağı gibi, idari yargıda dava açılması halinde, yargılama sürecinde geçen süreler ile bozma kararı verilmesi halinde kararın gerekçesi idareye yeni bir disiplin işlemi yapma yetkisi tanıyor ise idarenin yeni bir disiplin işlemi tesis etmesi aşamasında söz konusu zamanaşımı sürelerinin artık öne sürülemeyeceği açıktır.

Diğer bir deyişle 657 sayılı Yasa'nın 127. maddesindeki zamanaşımı düzenlemesinin, idare tarafından ilk defa disiplin işlemi tesis edilmesi aşamasında göz önüne alınacak bir müessese olduğu ve ilgili hakkında bu süreler içinde bir disiplin cezası verilmekle birlikte hükmünü doğuracağı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, disiplin cezalarına karşı idari yargıda açılan davalarda verilen iptal kararlarının gerekçesinin, idareye ilgili hakkında başka bir disiplin işlemi tesis etme olanağı tanınması halinde, 2577 sayılı Yasa'nın 28/1. maddesi uyarınca Yargı kararının gereğini yerine getirmekle yükümlü olan idarenin, zaman geçirmeksizin harekete geçerek makul süreler içinde işlem tesis etmeleri gerektiği, buna karşılık yargı kararının gereğini yerine getirirken 657 sayılı Yasa'nın 127/2. maddesi hükmünün

ilgilinin sürekli ceza tehdidi altında bırakılmasını önleme fonksiyonu gereği, kararın idarelerine tebliğ edildiği tarihten itibaren her halükarda 2 yıl zarfında disiplin işlemlerini sonuçlandırmaları gerektiği açıktır.

Nitekim Dairemizin 02.12.2013 günlü, E:2010/5239, K:2013/9337 sayılı kararı ile 10.12.2013 günlü, E:2010/9547, K:2013/10337 sayılı kararları da bu yöndedir.

Olayda; İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 29.06.2010 günlü, E:2010/41, K:2010/1225 sayılı kararının davalı idareye yeni bir disiplin işlemi tesis etme yetkisi tanıdığı ve kararın tebliğ tarihi dosyadan anlaşılamamakla birlikte, karar tarihinden yaklaşık 3 ay sonrasında tesis edilen disiplin işleminin makul bir süre içinde sonuçlandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, uyuşmazlığın usul ve esasa ilişkin diğer yönlerden incelenerek karara bağlanması gerekirken, zamanaşımı süresinin geçirildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarenin temyiz isteminin kabulüyle İstanbul 6. İdare Mahkemesince verilen 31.10.2011 günlü, E:2010/2610, K:2011/1596 sayılı kararın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1/b fıkrası uyarınca **bozulmasına**, aynı maddenin 3622 sayılı Yasa ile değişik 3. fıkrası gereğince ve yukarıda belirtilen nedenler gözetilmek suretiyle yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın adı geçen Mahkemeye gönderilmesine, bu kararın tebliğ tarihini izleyen 15 (onbeş) gün içerisinde kararın düzeltilmesi yolu açık olmak üzere 20.12.2013 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

TEFTİŞ ANILARI

Nesip DELİBALTA*

“KANADA KAVAĞI”

Adana’da, Adana Devlet Hastanesi Başhekimine biri gelir; “Başhekim Bey ben Pratisyen hekim Hikmet CAN. Buraya Ankara’dan naklen atandım, ancak yolda valizimi başkası yanlışlıkla almış, ben Adana otogarına geldiğimizde valizimi otobüs bagajından almak istedim ama maalesef valizim yoktu yani kayıp olmuştu. Şoför, muavin, yazıhane görevlisi derken valizimi en kısa zamanda bulup hastaneye getireceklerini söylediler. Ben de başka çarem olmadığından hastaneye gelmek mecburiyetinde kaldım, durumum bu vaziyettedir, ne yapmam gerekir.” der. Başhekim bey de, şimdi yardımcılarımın birine git, hastane müdürüne de söylesinler; acil servise başla dedikten sonra, Hikmet CAN Başhekim Yardımcısı Dr. Veli Beyin odasına gider ve Başhekim Beyin gönderdiğini belirtir ve başına gelenleri anlatır. Başhekim Yardımcısı Dr. Veli Bey Hikmet Beyi dinledikten sonra, tamam git acil serviste göreve başla, evraklar geldiğinde resmi işleri hallederiz deyip acil servise ve hastane müdürüne telefon açar. Müdür Beye Dr. Hikmet Beyin resmi olmasa da göreve başlatılmasını, evraklar geldiğinde resmi işlemlerin yürütülmesini söyledikten sonra odasından Dr. Hikmet Beyle ayrılır. Mevsim bahar olduğundan hastane bahçesine ağaç diken personele nezaret etmeye devam ederken, Dr. Hikmet Bey de acil servisin yolunu

tutar. Acil Servis Sorumlu Hekimi Dr. Ali Bey bir güzel karşılar, çünkü personel açığı had safhadadır. En çok da hastaneden Balcılı Tıp Fakültesine her gün onlarca defa hasta nakli sırasında ambulansla hasta yanında gitmesi gereken hekim noksanlığı çektiklerinden hemen Dr. Hikmet Bey göreve başlatılır. Dr. Hikmet Bey de hemen bu nakil işine gönüllü olarak başlar, diğer hekimler de bu işe çok memnun olur, çünkü her gün onlarca defa ambulansla hasta yanında gitmek pek hoşta gitmeyen bir görev olduğundan bu görevi hemen üstlenen Dr. Hikmet Beyi pek severler, her konuda yardımcı olurlar.

Dr. Hikmet Bey maaş alamadığından bütün doktorlar maddi yardımda buldukları gibi bazı uzmanlara da epey yüklü miktarda borç adı altında para verirler. Dr. Hikmet Bey gece acil nöbetlerinde uzman hekimleri arar, hastalar hakkında bilgi verir. Hastalara geçici olarak ağrı kesici iğneler yaptırır, çok zor hastaları da kıdemli hekimlere yönlendirir. Genelde uzmanları

* E. Başmüfettiş, Sağlık Müfettişleri Derneği Başkanı

çağırmadığından onlar da pek memnun olurlar, bu sırada ölen ölür kalan sağlar bizimdir olur. Dr. Hikmet Bey bu şekilde Tıp Fakültesine ambulansla hasta naklinde, hastaları fakülteye bıraktıktan sonra şoför arkadaşlarına ricada bulunarak çeşitli defalarda her seferinde başka bir beyaz eşya mağazasına gitmektedir ve kendisini tanıtarak çeşitli beyaz eşya mobilyayı taksitle alıp, senet imzalar. Ancak kendisinin daha yeni göreve başladığını, peşin parası olmadığını, yeni ev düzenlediğini söyleyip bu yüzden vade üzerine faiz de konularak birkaç ay daha ilk ödemenin ötelenmesini, eşyaların verilen adrese getirilmesini talep eder. İlgili firmalar da Dr. olduğuna inandıklarından bu durumu kabullenir.

Bu arada, bir gün hastanede görevliken hastane müdürüne telefon açarak evrakların gelip gelmediğini sorar; hastane müdürü de yok gelmedi der. O zaman ben bilgilerimi buradan yazdırayım, hiç olmazsa bir hekim kimliğim olsun, bazen gerekli oluyor diyerek kendisine kimlik çıkarttırır. Ayrıca, Dr. Hikmet de hastanede kendini çok sempatik, çalışkan olarak tanıttığı için bir nöbette hemşire arkadaşlarından biriyle de yemek salonunda nişanlanır. Derken aradan birkaç ay geçer. Başhekimin ahbabı olan bir beyaz eşya bayisi Başhekim Beyi ziyareti sırasında, Dr. Hikmet Beyin kendisinden bayağı yüklü miktarda alışveriş yaptığını, ancak ön ödeme bile yapmadığını, hekim olduğu için bu durumu hiç sorgulamadığını belirterek maaş alıp almadığını sorar. Başhekim de hemen müdürü arar ve bu hekimin evraklarını sorar. Müdür de gelmediğini bildirir. Bu sefer Başhekim Dr. Hikmet Beyi arar. Bir alacaklının geldiğini, derhal ödeme yapmasını ve Ankara'ya gidip evraklarını halletmesini ister. Dr. Hikmet Bey de hemen geliyorum der ancak o saatten sonra Dr. Hikmet beyi kimse göremez. Çünkü Hikmet Beyin adı Salih'tir. Üstelik doktor da değildir. Durum herkes tarafından duyulur, herkes birbirinin

arkasından birilerini suçladığı için Başhekim Bey durumu Sağlık Müdürlüğüne ve Savcılığa bildirir. İlgili makamlara gerekli bildirimlerin yapılmasının ardından Müfettiş gelir. Gerekli idari işlemleri yapar. Dr. Hikmet'in sahte isimle ve ünvanla hastaneye geldiği anlaşılır. Dr. Hikmet'in bir Eczacı kalfası olduğu anlaşılır ve Gaziantep'te yakalanır. Konu ile ilgili duruşmada, Savcılık dosyasına istinaden Hâkim tek tek ilgilileri dinler. Konu ile ilgili olan her görevli başından geçenleri yukarıda yazıldığı gibi anlatır, Başhekim Yardımcısına sıra gelince Hâkim Başhekim Yardımcısı Dr. Veli Beye sorar, sen neden bu kişiyi acil serviste göreve başlattın der. Dr. Veli Bey de Hâkime hitaben; "Hâkim bey benim bir kabahatim yok, beni sorumlu tutamazsınız, ben o zaman personel iş ve işlemlerine bakmıyordum, ben o zaman bahçede kavak ektiriyordum, bana Başhekim bu şahsı göndermiş, ben de git başla dedim" der.

Tabi ki Hâkim bir anlam veremez kızarak "Dr. Bey ne kavağından bahsediyorsun, ne kavağı!" der. Dr. Veli Bey de gür bir sesle "Kanada kavağı efendim" dediği anda gülüşmeler, uğultular gelir. Dr. Veli Bey tekrar: "Ben o tarihlerde başhekim yardımcısı olarak bahçe işleri ile görevlendirildim." der. Hâkim de bu işe şaşırır kalır.

Tabi ki bu konuyla ilgili sorumluluğu ve kusuru olan görevlilere ve sahte Dr. Hikmet (Salim) Beye yasal cezalar verilir. Yani bu olaylarda vurgulamak istediğim, söz uçar yazı kalır, ispata yarar evrak yoksa işlem de yapılmamalı.

DERNEKTEN HABERLER

Sinem AYTEKİN ÖĞE*

Sağlık Müfettişleri Derneğinin mevcut yönetiminin görev süresinin dolması hasebiyle, 14 Şubat 2024 tarihinde gerçekleşen olağan Genel Kurulda yeni Dernek Yönetimi seçilerek görevlerine başlamışlardır. Emekli Başmüfettiş Nesip DELİBALTA (Başkan), Başmüfettiş Arif PAKSOY (Başkan Yardımcısı), Müfettiş Sinem AYTEKİN ÖĞE (Genel Sekreter), Müfettiş Yardımcıları Murat BAŞER (Sayman) ve Mustafa BUYRAZ (Üye) Derneğin yeni Yönetim Kurulu olarak; Emekli Başmüfettişler Naci KARAKAYA, Nihat SABUNCU ve Ünver KOYUNCU yeni Denetim Kurulu olarak atanmışlardır.

Sağlık Müfettişleri Dernek Yönetimi olarak DENETDE tarafından Sayıştay Gölbaşı Sosyal Tesislerinde organize edilen kahvaltı etkinliğine katılım sağlanmıştır. Etkinliğe DENETDE, SAYDER ve Kamu Denetim Derneklerinin katılı-

ücretlerinde yaşanan sıkıntılara dair çözüm önerileri gündeme alınarak, ortak bir kanun taslağı önerisi hazırlanmıştır. Hazırlanan metnin yürürlüğe konulması amacıyla birlikte çalışma konusunda mutabakata varılmıştır.

DENETDE'nin daveti üzerine Kamu Denetim Derneklerinin ve Derneğimiz Yönetim Kurulunun katılımıyla 21 Aralık 2023 tarihinde DENETDE Merkezinde bir araya geldik. 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede

değişiklik içeren Torba Kanunun görüşülmesine 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi tamamlandıktan sonra kaldığı yerden devam edeceği dikkate alınarak özlük haklarımız ile ilgili güncel gelişmeler istişare edilmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü 2023 Verimlilik Proje Ödülleri Yürütme Komitesi tarafından 27 Ocak 2024 tarihinde gerçekleştirilen 9. Verimlilik Proje Ödülleri kapsamında, Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan Risk Esaslı Denetim Sistemi (REDES) 3.'lük ödülüne layık görülmüştür. Kurulumuz için gurur vesilesi olan bu ödülde emeği geçen herkese Derneğimiz adına teşekkürü borç biliriz.

Sağlık Müfettişleri Derneği olarak, Kurulumuzda en yakın dönemde göreve başlayan, halihazırda teorik eğitim döneminde olan Müfettiş Yardımcılarına hayırlı olsun dilekelerimizi ileterek, kendilerine başarılı bir yetişme dönemi diliyoruz. Müfettiş Yardımcılarından Sorumlu Başkan Yardımcısı Başmüfettiş

Nurullah Cemal KEMALOĞLU ile yetişmelerinden sorumlu Eğitim Komisyonunda yer alan Başmüfettiş Sedat VAHAPOĞLU, Başmüfettiş Birol TAŞDEMİR, Başmüfettiş Hüseyin POLAT ve Müfettiş Sevgi ÇETİNKAYA KILAVİZ'a da verdikleri emeklerden dolayı teşekkür ederiz.

S Devlet Denetim Elemanları Derneğinin 10 Mart 2024 Pazar günü saat 11.00'de Türkiye Noterler Birliği Konferans Salonunda yapılan 19. Olağan Genel Kurulu neticesinde Dernek Başkanlığına aday olan Kadir KEMALOĞLU önderliğindeki TURKUAZ Grubu seçimin kazananı olmuştur. Seçim sonuçlarının tüm camiamız adına hayırlı olma-

sını dileriz. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığından Başmüfettişler Necip Feyzayi UYGUN, Ömer YÜREKLİ ile Müfettiş Sinem AYTEKİN ÖĞE DENETDE Yönetim Kurulunda; Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı Başmüfettiş Nurullah Cemal KEMALOĞLU ise DENETDE Denetim Kurulunda yer almıştır. Üstlendikleri görevlerde kendilerine başarılar dileriz.

S ağılık Müfettişleri Derneği olarak, 20.02.2024 tarihinde yapılan Yetki Sınavına giren Derneğimizin Kıymetli Üyeleri Müfettiş Yardımcılarına başarı dilekelerimizi ileterek, sahada müstakil olarak yapacakları görevlerde muvaffakiyetler dileriz.

Dr.Dt. Timur SONGÜR
Ağız, Diş Çene Hastalıkları
ve Cerrahisi Uzmanı

ARMAN

KULE

Kızılırmak Mah. Ufuk Üniv.Cad.
No: 11-B Arma Kule 8. Kat No: 22
Çukurambar ANKARA
Tel: 0312 503 16 97
Gsm: 0551 947 73 72

SADE Yayın İlkeleri

- 1- Sağlıkta Denetim Dergisi Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kez yayımlanır.
- 2- Yayımlanmak üzere gönderilen yazıların yayımlanıp yayımlanmayacağına Dergi Yayın Kurulu veya editörler karar verir. Yayın Kurulu veya editörler yazardan yazının kısaltılmasını ve düzeltme yapılmasını isteyebilir.
- 3- Editörler, yayımlanmasına karar verilen makalelerdeki yazım hatalarını düzeltebilir.
- 4- Gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.
- 5- Dergiye gönderilecek yazılarda Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzuna uyulması esastır.
- 6- Yazıların Dergide yayımlanmış olması, yazarlara ait görüşlerin paylaşıldığı anlamına gelmez. Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
- 7- Yazarlar unvanlarını, görev yaptıkları kurumları, iletişim adresleri ile telefonlarını ve e-posta adreslerini bildirmelidir.
- 8- Yayımlanmak üzere gönderilen yazılardan inceleme, araştırma ve makale türü yazıların 10 sayfa; derleme, çeviri ve tanıtım türü vb. yazıların 6 sayfa geçmemesi tercih edilir.
- 9- Yazılar, "Microsoft Word" veya "Open Office" programlarının formatlarında kaydedilmiş bir taşınabilir bellek ile (yazı tipi Times New Roman, 12) teslim edilebilir veya Derginin e-posta adresine gönderilebilir.
- 10- Dergide yayımlanan yazılardan ancak kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.
- 11- Makalelerde metin içerisindeki atıflarda ve kaynakça bölümünde kaynak yazımında Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının hazırladığı Tez Hazırlama Kılavuzundaki yöntemi kullanmak esastır.

Çalışmalarımızı sektörümüzde edindiğimiz bilgi, birikim ve tecrübeyle sektörümüzün sorunlarına çözüm üretmek, yenilikçi projelerle kalkınmanın fitilini ateşlemek üzere yürütüyoruz.

Sektörün Sesi

www.tumdef.org +90 312 468 69 84 haber@tumdef.org
Ehlibeyt Mahallesi Ceyhun Atuf Kansu Cad. 130/80 Balgat / ANKARA

SAĞLIĞINIZ BİZİM İÇİN ÖNCELİK!

Ayrıcalıklı Evde Bakım Hizmeti,
Check-Up ve Doğum Paketleri

SGK
ANLAŞMAMIZ
VARDIR.

BÖLÜMLERİMİZ

ACİL SERVİS

AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI MERKEZİ

ANESTEZİ VE REANİMASYON

BİYOKİMYA VE MİKROBİYOLOJİ

BESLENME VE DİYETETİK

ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI

DERMATOLOJİ

DERMAKOZMETOLOJİ

FİZİKSEL TIP VE REHABİLİTASYON

GASTROENTEROLOJİ

GENEL CERRAHİ

GENEL YOĞUN BAKIM ÜNİTESİ

GÖĞÜS CERRAHİ

GÖĞÜS HASTALIKLARI

GÖZ HASTALIKLARI

İÇ HASTALIKLARI (DAHİLİYE)

KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM

KARDİYOLOJİ

KULAK BURUN BOĞAZ

NÖROLOJİ

ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ

PLASTİK REKONSTRÜKTİF VE ESTETİK CERRAHİ

PSİKİYATRİ

PSİKOLOJİ

RADYOLOJİ

ÜROLOJİ

YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTESİ

SAÇ EKİMİ KLİNİĞİ

EVDE BAKIM HİZMETLERİ

GETAT (GELENEKSEL TAMAMLAYICI
TIP UYGULAMA KLİNİĞİ)

SAĞLIK TURİZMİ

7/24 Hizmetinizdeyiz

